

Prílohy Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

- Príloha č. 1: Genéza vývoja spracovania strategických dokumentov mesta Filákov
- Príloha č. 2: Dátová základňa ➡ 2a Analytická časť + 2b Stromy problémov
- Príloha č. 3: Ex - post hodnotenie predchádzajúceho PRM
- Príloha č. 4: Ex – ante hodnotenie – stav projektovej pripravenosti
- Príloha č. 5: Zoznam použitých informačných zdrojov
- Príloha č. 6: Zoznam použitých skratiek
- Príloha č. 7: Výpis z Uznesenia obecného zastupiteľstva o schválení Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Príloha č. 1 – Genéza vývoja spracovania strategických dokumentov mesta Filákov

Mesto Filákov má platný **Územný plán** od roku 1999 (schválené s VZN 04/2000).

Na základe platného Územného plánu mesto požiadalo pamiatkový úrad o vyhlásenie **Ochranného pásma štátom chránených kultúrnych pamiatok** – ochranné pásmo bolo vyhlásené v roku 2000.

Následne sa začali pripravovať podklady k **Územnému plánu zóny – Centrum Filákov**. Začiatkom roka 2003 boli uzatvorené zmluvy s obstarávateľom a spracovateľom územnoplánovacej dokumentácie – riešené územie bolo o niečo väčšie ako lokalita ohraničená s ochranným pásmom. Územný plán zóny je platný od decembra 2005.

Súbežne, ako sa riešil Územný plán zóny v roku 2003, v rámci čiastočne úspešného projektu Phare CBC, boli v spolupráci s maďarským partnerom spracované nasledovné významné rozvojové dokumenty:

- **Strategický rozvojový plán a operatívny rozvojový program mesta Filákov,**
- **Predbežný urbanistický akčný plán rehabilitácie a rozvoja historického jadra mesta,**
- **Štúdia uskutočniteľnosti podnikateľského inkubátora pre mesto Filákov a Mikroregión Obručná.**

Od roku 2004 mesto Filákov disponuje **Digitálnou mapou** celého katastrálneho územia mesta Filákov.

Vďaka úspešnému projektu Regiónu Neogradiensis „Spoločne za Novohrad“ za spolupráce s odbornými organizáciami bol pripravený **Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Filákov**, ktorý bol platný od júla 2005 do roku 2013. Následne v rokoch 2014 – 2015 bol vypracovaný a v decembri 2015 schválený nový **Program rozvoja mesta Filákov na roky 2015 - 2023**.

V roku 2005 bol spracovaný **Program odpadového hospodárstva**, ktorý bol platný do roku 2020. **Od 01.01.2021 je platné Všeobecne záväzné nariadenie mesta Filákov č. 11/2020 o nakladaní s komunálnym odpadom a drobnými stavebnými odpadmi.**

V roku 2006 bol pripravený **Turistický rozvojový program mesta Filákov**.

S Regiónom Neogradiensis prebieha veľmi úspešná spolupráca od roku 2003. /Cezhraničná spolupráca v oblasti záchrany a prezentácie kultúrneho a prírodného dedičstva, tvorba databázy v rámci rozvoja cestovného ruchu. Geodetické zameranie hradu pre účely registrácie stavby na Katastrálnom úrade v Lučenci. Základná výskumná a projektová dokumentácia hradu./

V roku 2006 v spolupráci oddelením MM a DP bola spracovaná prezentácia o investičných lokalitách mesta Filákov.

V roku 2006, v spolupráci oddelením výstavby a ŽP bola spracovaná **Koncepcia rozvoja tepelného hospodárstva mesta Filákov**.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Bola dokončená aktualizácia ÚPN mesta Filákov. 27. februára 2008 bola schválená digitalizovaná územnoplánovacia dokumentácia **Územný plán mesta Filákov – zmeny a doplnky**.

Bol dokončený projekt s názvom „Plánovanie strategického rozvoja mesta Filákov“ v rámci ktorého boli vypracované nasledovné dokumenty:

- **Štúdie spoločenského a hospodárskeho rozvoja mesta,**
- **Štúdie prípravy operatívnych plánov na základe existujúcej koncepcie mesta,**
- **Prieskum a zosúladenie existujúcich projektových zámerov a štúdií uskutočniteľnosti.**

Pravidelne sa aktualizuje **Akčný plán** (zoznam krátkodobých a dlhodobých plánov, projektové zámery) v rámci „Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Filákov“.

V rámci projektu „Novohradské turisticko-informačné centrum vo Filákove“ boli vypracované:

- **Marketingová štúdia na rozvoj cestovného ruchu v regióne**
- **Zásady fungovania turisticko-informačného centra mesta Filákov.**

S regionálnym charakterom pre mesto Filákov, ako centrum Novohrad – Nógrád geoparku v roku 2008 boli vypracované nasledovné strategické dokumenty:

- **Stratégia trvalo udržateľného rozvoja,**
- **Program starostlivosti na území Novohrad – Nógrád geoparku.**

V roku 2010 bol pod vedením prednostky MsÚ Filákov spracovaný **Komunitný plán sociálnych služieb mesta (KPSS) Filákov**, na obdobie 2018 – 2022 bol aktualizovaný, v roku 2022 bol vypracovaný a schválený nový **Komunitný plán sociálnych služieb mesta Filákov na obdobie 2023 - 2027**. Z uvedeného dokumentu boli použité aktuálne štatistické údaje a dáta pri príprave nového PHRSR mesta Filákov na roky 2022 - 2030.

V roku 2011 bol vypracovaný **Povodňový plán záchranných prác mesta Filákov** a jeho grafická príloha **Územie ohrozené povodňami**.

Mesto Filákov je iniciátorom a zakladateľom Novohrad – Nógrád geoparku, ktorý bol zaregistrovaný v roku 2008 a v roku 2010 sa stal členom Európskej aj Globálnej siete geoparkov. Prvá **komplexná rozvojová štúdia územia** bola spracovaná v roku 2009. Táto bola v spolupráci s maďarským partnerom Novohrad - Nógrád Geopark Nonprofit Kft v rámci cezhraničnej spolupráce SR – MR v roku 2015 aktualizovaná do podoby **Komplexnej stratégie rozvoja územia Novohrad – Nógrád geoparku**.

V roku 2015 mesto Filákov aktívne spolupracovalo na tvorbe **Regionálnej integrovanej územnej stratégie Banskobystrického kraja (RIÚS)**, ktorá bola implementačným nástrojom pre Integrovaný regionálny operačný program (IROP) na roky 2014-2020 a premietala základné princípy a prioritné osi IROP na regionálnu úroveň.

Ako člen Partnerstva Južného Novohradu sa mesto Filákov od roku 2008 aktívne podieľalo na príprave a vypracovaní Integrovanej stratégie rozvoja územia implementovanú prístupom LEADER.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

V rámci prípravy na nové programové obdobie 2021 - 2027, na základe požiadaviek mesta Lučenec a Úradu BBSK v júni 2020 bol vypracovaný **zásobník projektových zámerov do IÚS BBSK** za mesto Filákov.

Vo februári 2021 sa samospráva mesta Filákov zapojila do iniciatívy „Catching-up Regions 2“. V rámci toho bola vypracovaná **Aktualizácia č. 1 k Programu rozvoja mesta Filákov na roky 2015 – 2023** a zoznam projektových zámerov v rámci projektu „Zlepšenie integrácie skupín ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením v rámci Iniciatívy Catching-Up Regions 2“.

Pri príprave územných stratégií orgány alebo subjekty regionálnej a miestnej samosprávy spolupracujú s príslušnými riadiacimi orgánmi s cieľom určiť rozsah, v akom sa aktivity majú podporovať v rámci príslušného programu. Integrované územné stratégie, ako komplexné rozvojové stratégie územia integrujú všetky aspekty rozvoja v území a rozvojové aktivity.

Do roku 2022 existuje celkom **14 kusov Zmien a doplnkov k Územnému plánu (ÚPN) mesta Filákov**. V súčasnosti prebieha proces prípravy nového **ÚPN mesta Filákov**.

Samospráva mesta Filákov sa rozhodla v januári 2022 zabezpečiť nový program rozvoja mesta t.j. PHRSR v súlade so zákonom č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja. Program rozvoja mesta je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa mesto nachádza. Nový PHRSR bude zosúladený so záväznou časťou existujúcej územnoplánovacej dokumentácie mesta, resp. jeho aktivity budú premietnuté do nového ÚPN mesta Filákov.

Hlavné impulzy pre vypracovanie nového strednodobého rozvojového programu mesta, Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov:

1. Podmienka zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja;
2. Naplnenie platného Programu rozvoja mesta Filákov na roky 2015 – 2023 na 97%
3. Identifikované nové priority a strategické ciele, zmena vízie v zmysle národných priorít Agendy 30 a návrhu Partnerskej dohody SR na roky 2021 – 2027, na nové programové obdobie regionálnej politiky EÚ a nové rozvojové priority EÚ.

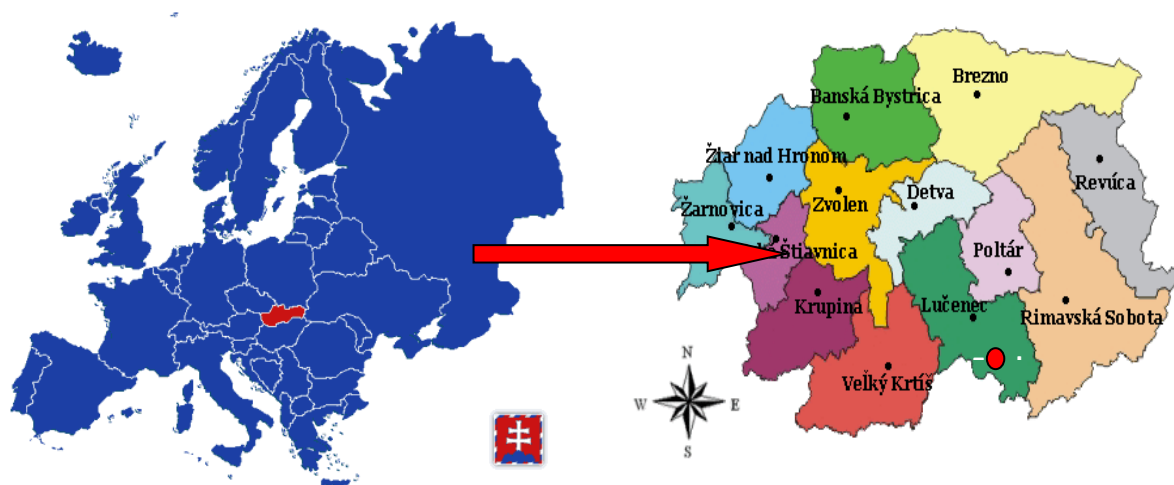

Dátová základňa

1. Základná charakteristika

Mesto Filákov s celkovou výmerou katastrálneho územia 1 617,69 ha sa nachádza v južnej prihraničnej oblasti Banskobystrického samosprávneho kraja 15 km od hraničného priechodu Šiatorská Bukovinka – Somoskőújfalu v krásnom prírodnom prostredí na okraji Chránenej krajinskej oblasti – Cerová vrchovina. Celkovú rozlohu katastrálneho územia Mesta Filákov tvorí 7 510 parciel. Poľnohospodárska pôda zaberá 68,37% celkovej rozlohy územia, lesy 8,94% rozlohy, vodné plochy 0,83% rozlohy a ostatné plochy 4,43 % rozlohy územia. Zastavané územie zaberá 17,43% rozlohy územia mesta. Intravilán mesta má rozlohu 3,5 km² a extravilán 12,7 km².

Z geomorfologického členenia leží Filákov v Matransko - slanskej oblasti v celku Cerová vrchovina v krajnom podcelku - Filákovská brázda. Brázdu tvorí niva riečky Beliny a prilahlá sprašová pahorkatina. Má ráz kotlinovej malolesnej krajiny. Zemepisná poloha: 48° 16' severnej zemepisnej šírky a 19° 50' východnej zemepisnej dĺžky. Stred mesta má nadmorskú výšku 193 m, výškové rozpätie v chotári je 185 - 350 metrov. Počet obyvateľov mesta so zmiešaným národnostným zložením je 9 861 osôb. Hustota osídlenia je 3 440 osôb na 1 km² zastavaného územia.

Mapa č. 1: Širšie územné vzťahy

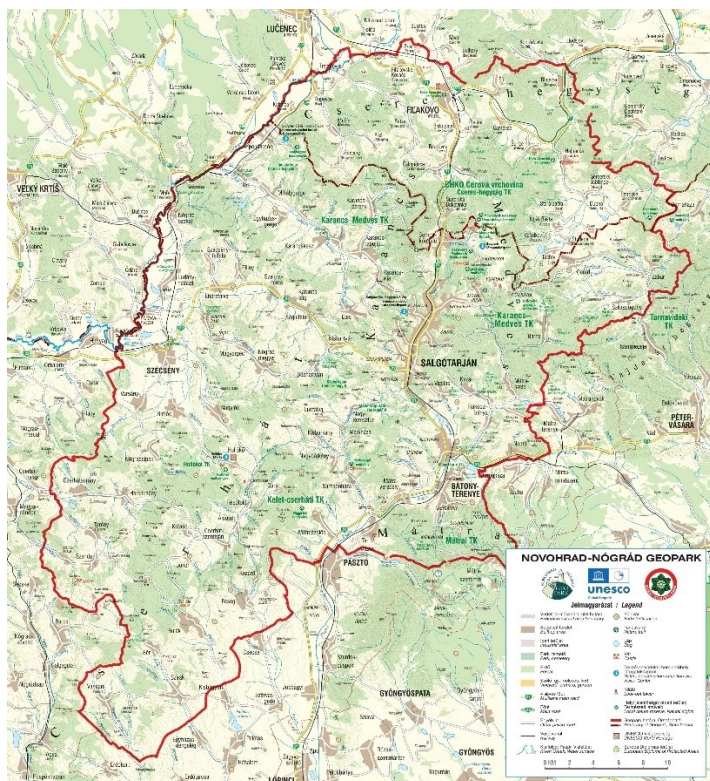
Mesto je situované na križovatkách európskeho dopravného koridoru; na železničnej križovatke v smere východ - západ (na trati Košice – Filákov – Zvolen – Bratislava) a v smere severo - južnom (na trati Banská Bystrica – Zvolen – Filákov – Hatvan) a v blízkosti cestnej križovatky v smere východ – západ (Ukrajina – Košice – Filákov – Bratislava – Západná Európa) a v smere sever – juh (Škandinávia – Zvolen – Lučenec – Filákov – Salgótarján – Budapešť –

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Južná Európa). Vďaka svojej polohe je Filákov ľahko dostupný pre domácich a zahraničných návštevníkov.

Filákov na území SR je centrom Novohrad-Nógrád UNESCO globálneho geoparku ktorý sa skladá celkom z 94 obcí (z toho 28 na území SR a 66 na území HU), ako aj centrom Mikroregiónu Obručná, ktorý združuje 9 obcí s počtom obyvateľov takmer 17 000.

Mapa č. 2: Územie cezhraničného
Novohrad-Nógrád UNESCO
globálneho geoparku

Filákov a okolitá krajina Cerovej vrchoviny boli osídlené už v prehistorickom období, ako dokazujú mnohé nálezy. Na mape Claudia Ptolemaia v diele "Geografis hyfogenesis" (150 n.l.) je zaznačené tzv. mesto jazygov Philecia, ktoré niektorí autori stotožňujú s Filákovom. Názov mesta je najpravdepodobnejšie odvodený z keltského slova Fulaku, ktoré znamená skrýšu, útočisko, a neskôr bolo latinčené na 'Filekia'. V 12. storočí už stála na hradnom vrchu pravdepodobne kamenná pevnosť. Kamenný hrad dal postaviť rod Kacsicovcov pravdepodobne ešte pred tatárskym vpádom. Prvá písomná zmienka o meste pochádza z roku 1246.

V roku 1423 Filákov získava mestské privilégia. Turecké vojská sa v roku 1554 pomocou zrady zmocnili hradu. Tým sa na dlhé obdobie spečatil osud Novohradu aj okolitých stolíc. Turci pripojili oblasť k tureckej ríši ako nový filákovský sandžak. Filákov sa na dlhý čas stalo základňou pre turecké výboje, až v roku 1593 oslobodili hrad aj mesto cisárske vojská.

V 17. storočí bol hrad aj mesto najvýznamnejšie v Novohrade, jeho vojenský a politický význam stúpал zo dňa na deň. Prosperuje tu evanjelické gymnázium, rozvíjajú sa remeslá a cechy. Turecko-kurucké vojská zaútočili na Filákov v roku 1678, až rok 1682 spečatil budúci osud mesta. Celé mesto bolo úplne zrovnané so zemou. Hradný kapitán a obranca hradu Štefan Koháry II. dal po návrate zo zajatia znovu postaviť rímskokatolícky kostol s kláštorom

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

františkánov. Hrad už nedal obnoviť, ale postavil si v meste kúriu. V 19. storočí boli postavené v meste ďalšie kaštiele rodín Berchtold a Cebrián, čím vznikol bohatý fond pamätihodností barokového, neobarokového a klasicistického štýlu.

Začiatkom 20. storočia vznikla smaltovňa, ktorá priniesla veľké zmeny do života mesta a jeho okolia v oblasti rozvoja hospodárstva. V 50-tych rokoch bolo Filákov okresným mestom. Miera nezamestnanosti sa pohybuje medzi 10 – 14 %. Verejná správa vrátane mestských organizácií, spoločností a školských zariadení zamestnáva okolo 400 zamestnancov (bez zamestnancov na dobu určitú cez rôzne projekty). Výrobný sektor a sektor služieb vytvára približne 1 000 pracovných miest (údaje za 2. polrok 2022).

Samospráva Mesta Filákov zabezpečuje chod a fungovanie svojho výkonného orgánu, Mestského úradu Filákov, 3 príspevkových organizácií (HMF, MsKS a VPS), 1 obchodnej spoločnosti (Filbyt s.r.o.), 1 neziskovej organizácie (Nezábudka n.o.), 4 škôl (ZŠ), jednej ZUŠ a 2 školských zariadení (MŠ), ktoré vykonávajú kultúrno-spoločenské, sociálne, vzdelávacie a verejno-prospešné služby na území mesta Filákov. Tieto inštitúcie priebežne modernizuje, v centre mesta postupne rekonštruje kultúrne pamiatky a pamätihodnosti, čím zveľaďuje vzhľad a historický ráz mesta, ktoré bolo v minulosti obchodným a duchovným centrom historického Novohradu.

Dnes na území mesta majú široký priestor aj rozličné občianske aktivity. Je to dané historickými tradíciami, ale aj patriotizmom jeho obyvateľov.

Od roku 2008 boli zriadené nové inštitúcie v obnovených mestských objektoch: Hradné múzeum vo Filákov (ďalej len „HMF“ v rekonštruovaných priestoroch Bebekovej bašty v areáli hradu), podnikateľský inkubátor (v obnovených priestoroch bývalého Domu služieb ho prevádzkovalo Tectum n.o., dnes MsÚ Filákov), zariadenie pre seniorov a domov sociálnych služieb (v prestavaných priestoroch bývalej materskej školy a detských jasí v parku, ktoré prevádzkuje Nezábudka n.o.), Novohradské turisticko-informačné centrum (po zbúraní schátralého objektu pod hradom, nový komplex na ulici Podhradskej prevádzkuje HMF) a Združenie právnických osôb Geopark Novohrad – Nógrád (kanceláriu má v novej budove Novohradského turisticko-informačného centra).

V roku 2017 v budove MsÚ na prízemí bolo zriadené klientské centrum, kde zamestnanci MsÚ priamo vybavujú všetky úradné záležitosti občanov mesta.

Mesto Filákov je členom nasledovných združení a organizácií:

- Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS),
- Združenie miest a obcí Novohradu (ZMON),
- Mikroregión Obručná,
- Združenie náčelníkov MsP,
- Zbor pre občianske záležitosti,
- Z.p.o. Geopark Novohrad – Nógrád,
- Región Neogradiensis (mesto Filákov je zakladajúcim členom),
- Občianske združenie Partnerstvo Južného Novohradu,
- Oblastná organizácia cestovného ruchu Turistický Novohrad a Podpoľanie,
- Združenie hlavných kontrolórov miest a obcí SR,
- Asociácia prednostov úradov miestnej samosprávy,
- Regionálne vzdelávacie centrum.

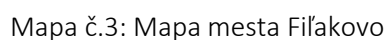
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Mesto Filákov aktívne spolupracuje:

- s mimovládnymi organizáciami fungujúcimi na území mesta,
- s Mikroregiónom Obručná a ďalšími mikroregionálnymi združeniami na okolí,
- s Regiónom Neogradensis,
- s občianskym združením Partnerstvo Južného Novohradu,
- s pracovníkmi Úradu Banskobystrického samosprávneho kraja,
- s Krajským pamiatkovým úradom Banská Bystrica,
- so Slovenskou agentúrou životného prostredia Banská Bystrica,
- so Štátnou ochranou prírody, Správou Chránenej krajiny oblasti Cerová vrchovina.

V rámci cezhraničnej spolupráce mesto Filákov spolupracuje:

- s Riaditeľstvom národného parku Bükk (BNPI Ipolytarnóc), Maďarsko,
- Novohrad – Nógrád Geopark Kft.
- s mestom Bátonyterenye, Maďarsko,
- s mestom Szécsény, Maďarsko,
- s mestom Salgótarján, Maďarsko,
- s mestom Ustrzyki Dolne, Poľsko.

Zoznam ulíc a námestí mesta:

<ul style="list-style-type: none">1. 1. mája Május 1. utca2. 29. augusta Augusztus 29. utca3. Baštová Bástya utca4. B. Bartóka Bartók Béla utca5. Bernolákova Bernolák utca6. Biskupická Püspöki út7. B. Němcovej B. Němcová utca8. B.S.Timravy B.S.Timrava utca9. Čajkovského Csajkovszkij utca10. Československej armády Csehszlovák Hadsereg útja11. Daxnerova Daxner utca12. Družstevná Szövetkezeti út13. Egresh Egres14. Farská lúka Paprét15. Fialková Ibolya utca16. Gemerská Gömöri utca17. Gorkého Gorkij utca18. Hlavná Fő utca19. Hollého Hollý utca20. Hviezdoslavova Hviezdoslav utca21. I. Madácha Madách Imre utca22. Jána Bottu Ján Botto utca23. Jánošíkova Jánošík utca24. Jesenského Jesenský utca25. Jilemnického Jilemnický utca26. J. Kalinčiaka J. Kalinčiak utca27. J. Kráľa J. Král utca28. Jókaiho Jókai utca29. Kalajová Kalajvölgy30. Kpt. Nálepku Nálepka utca31. Kukučínova Kukučín utca32. Kvetná Virág utca33. L.N. Tolstého L.Ny. Tolsztoj utca34. Lučenská Losonci út35. Malá Kis utca36. Malocintorínska Kistemetői utca37. Mládežnícka Ifjúság utca38. Mlynská Malom utca39. Mocsáryho Mocsáry utca	<ul style="list-style-type: none">40. Moyzesova Moyzes utca41. Obrancov mieru Békevédők útja42. Odborárska Szakszervezetek útja43. Parková Park utca44. Partizánska Partizán utca45. Podhradská Várfelső utca46. Poľná Mező utca47. Puškinova Puskin utca48. Radničná Városháza utca49. Rázusova Rázus utca50. Ružová Rózsa utca51. Sládkovičova Sládkovič utca52. Smetanova Smetana utca53. SNP Sznf utca54. Šávoľská cesta Sávolyi út55. Školská Iskola utca56. Športová Sport utca57. Štúrova Štúr utca58. Švermova Šverma utca59. Tajovského Tajovský utca60. Tehelná Téglagyári út61. Tichá Csendes utca62. Továrenská Gyári út63. Trhová Piac utca64. Tulipánová Tulipán utca65. Úzka Szűk utca66. Vajanského Vajanský utca67. Viničná Szőlőhegy utca68. Záhradnícka Kertész utca69. Železničná Vasúti utca70. Ulica Cebriánova Cebrián utca71. Ulica Viliama Hulitu Hulita Vilmos utca <p>Námestia :</p> <ul style="list-style-type: none">1. Koháryho námestie Koháry tér2. Námestie slobody Szabadság tér3. Námestie padlých hrdinov Hősök tere
--	--

2. Prírodné zdroje a podmienky

Stručná všeobecná charakteristika prírodných hodnôt a krajiny okolia Filákova

Filákov sa nachádza v orografickom celku Cerová vrchovina, v podcelku Filákovská brázda. Najvyšší vrch Cerovej vrchoviny je Karanč (725 m), ktorý sa nachádza na hranici Slovenskej a Maďarskej republiky, 12 km juhozápadne od Filákova. Rozpätie nadmorských výšok v katastrálnom území Filákova je 185 až 350 m. Cerovou vrchovinou (kóty Medvedia výšina /659 m/, Pohanský hrad /578m/, Veľký Bučeň /514 m/) prechádza rozvodnica Ipľa a Tisy. Katastrálnym územím z juhu na sever tečie tok Belina, patriaci do povodia Ipľa. Ročný úhrn zrážok v území je okolo 600 mm. Priemerná ročná teplota vzduchu je 8,4 - 9 °C, v januári -3,8 - -4 °C, v júli 20 - 21 °C. Ročný priemer zrážok sa pohybuje medzi 600-50 mm. Územie je poveternostne chránené vďaka okolitým horám – Karpatom a Matre. Priemerná ročná rýchlosť vetra je mierna. Charakteristický smer vetra je severozápadný. Pokrytie územie snehom v ročnom priemere je 40 -50 dní.

Z geologického hľadiska je územie prevažne tvorené neogénymi pieskovecami a vulkanitmi. Z pôd prevládajú hnedozeme, v menšej miere sa nachádzajú regozeme, kambizeme a pseudogleje, v údoliach aj fluvizeme. Reliéf Cerovej vrchoviny je inverzný, t.j. v procese erózie sa lávové prúdy vyplňajúce doliny stali chrbtami, pôvodné chrbty sa zmenili na údolia. Charakteristickou črtou územia je výrazná členitosť reliéfu.

Centrálna časť Cerovej vrchoviny na výmere 16 771 ha je súčasťou Chránenej krajiny oblasti Cerová vrchovina, ktorá sa nachádza najbližšie 4 km juhovýchodne od Filákova. Bodovou súčasťou Chránenej krajiny oblasti Cerová vrchovina je hradný vrch Filákov. V katastrálnom území Filákova sa nenachádzajú maloplošné chránené územia (MCHÚ) s vyšším (5. a 4.) stupňom ochrany. Medzi Filákov najbližšie MCHÚ patria: Prírodná pamiatka Belinské skaly (k.ú. Belina), Prírodná pamiatka Čakanovský profil (k.ú. Čakanovce) Prírodná rezervácia Kerčík (k.ú. Šávoľ), Národná prírodná rezervácia Pohanský hrad (k.ú. Šurice, Stará Bašta), Národná prírodná rezervácia Šomoška (k.ú. Šiatorská Bukovinka), Prírodná pamiatka Soví hrad (k.ú. Šurice). Územie Chránenej krajiny oblasti Cerová vrchovina sa stalo vo februári 2008 súčasťou siete NATURA 2000, Chráneným vtáčím územím Cerová vrchovina - Porimavie. Prírodovedne najhodnotnejšie a najzachovalejšie biotopy Cerovej vrchoviny na výmere približne 3,5 tisíc ha tvoria ďalšiu súčasť siete NATURA 2000 a to Územie európskeho významu.

Geomorfológia a geológia

Geomorfologický prehľad

Podľa geomorfologického členenia Slovenska leží Filákov v Matransko - slanskej oblasti, v geomorfologickom celku Cerová vrchovina a v podcelku Filákovská brázda. V oblasti Filákovskej brázdy sa dolina potoka Belina výrazne rozširuje na 3-4 km so šírkou nivy 1-1,5 km. Nadmorská výška nivy je na území Filákova 193 m. Najvyššie okolité kopce dosahujú nadmorskú výšku 340-350 m (Chrást 350,1 m, Šarkan 340,7 m), pri Belinej aj 480 m. Tvoria ich tvrdé, odolné bazalty (čadiče) z konca treťohôr, kým nižšie ležiace svahy sú budované málo odolnými treťohornými morskými pieskovecami a štvrťohornými svahovými zvetralinami. Zvyšky bývalých štvrťohorných sopečných kráterov predstavujú dva kopce výrazne vystupujúce z nivy potoka Belina: Hradný vrch a Červený vrch.

Geologický vývoj a horninové zloženie

Geologický vývoj okolitých hornín začínal koncom starších treťohôr (koncom oligocénu), pred 24 miliónmi rokov, keď celé územie začalo poklesávať. Do klesajúcej panvy čoskoro vniklo more nazývané Paratethys. Zalialo členitý povrch na zvrásnených druhohorných a prvohorných horninách. Tieto sa dnes nachádzajú podorskými usadeninami v oblasti Filákova v hĺbke okolo 700-800 m a podľa geofyzikálnych meraní i vrtov sa dá predpokladať, že reprezentujú prvohorné kryštallické horniny, ako fylity, bridlice a kremence.

More Paratethys zanechalo za sebou okolo 600 metrov hrubú vrstvu vápnatých prachovcov, ktoré vyplňajú podstatnú časť Lučenskej kotliny. V geológii sa preto nazývajú lučenským súvrstviem. Na povrch vychádzajú severne od Filákova, na západnom úpätí kopca Kerčík. Vo zvetranom stave sú žltosivé, ale v hlbších častiach (kopaných studniach, jamách) sú sivé až modrosivé.

More sa z tohto územia stiahlo začiatkom mladších treťohôr (v spodnom miocéne), pred 20 miliónmi rokov, smerom na juh. V oblasti Cerovej vrchoviny zostal ešte po ňom aj okolo 250 m hrubý súbor pieskovcov (v oblasti Filákova okolo 100 m). Z týchto pieskovcov je v prevažnej miere zložené aj okolie Filákova. Nie náhodou sú teda v geológii označené pod názvom filákovské súvrstvie. Na miernych svahoch západne od mesta sú prevažne zakryté zvetralinami, ale na strmších stráňach pravého brehu Belinej, východne a juhovýchodne od mesta, vystupujú priamo na povrch. Sú žltosivé a v miestach väčšieho obsahu zrníka zelenkastého silikátového minerálu, tzv. glaukonitu, aj zelenkastosivé. Z pieskovcových stien miestami vystupujú pevnejšie lavice, ktoré sú vďaka vápnatému tmelu odolnejšie. Obsah vápnika v pieskovcoch je okolo 14-15%, miestami však môže dosahovať aj 50%.

Po stiahnutí mora sa usadili riečne štrky, piesky a na širokých prímorských nížinách aj jazerné íly, ktoré sú zachované juhozápadne od Filákova, najmä v oblasti Čakanoviec, Šiatorskej Bukovinky a Lipovian. Už v tomto období, teda pred 19 miliónmi rokov, sa prejavili prvé príznaky sopečnej činnosti. Z neďaleko ležiacich sopiek sa valil vodou nasýtený sopečný popol a prach, ktorý sa usadzoval v západnej časti Cerovej vrchoviny, ale v priamom okolí Filákova sa nezachoval. Sú to súčasné ryodacitové tufy, najbližšie sa vyskytujúce v okolí Čakanoviec a Pleša. Neskôr, pred 15 miliónmi rokov sa do hornej časti zemskej kôry vytlačila aj horúca andezitová magma, ktorá stuhla ešte pod povrchom. Je to súčasný andezit, ktorý sa ťaží v Šiatorskej Bukovinke.

Oveľa rozsiahlejšia bola sopečná činnosť koncom treťohôr (v pliocéne) a začiatkom štvrtohôr (v pleistocéne), ktorá zasiahla aj územie dnešného Filákova. Začínala sa pred 5 miliónmi rokov a končila pred cca 300 tisíc rokmi. Mala bázeickejší charakter ako predchádzajúce staršie vulkanity, jej produktmi boli bazalty a ich tufy. V geológii sú zaradené do cerovej bazaltovej formácie. V staršej etape tohto vulkanizmu, pred 4,7 mil. rokov, z mohutnej sopky Monosa nad Obručnou sa vylial 4 km dlhý lávový prúd, ktorý končil nad Belinou. Unikátne ho odкрýva zvnútra Čamovský kameňolom s vertikálne uloženými stĺpmi odlučnosti, s podložnými pieskovecami a medzi nimi so štrkami bývalej riečnej doliny. Následne sa zo sopiek juhovýchodne od Bulhar vyliali lávové prúdy, ktorých zvyšky dnes nájdeme aj na kopcoch Kerčík a Šarkan a nakoniec trebeľovský lávový prúd, ktorý sa tiahne od Čakanoviec až k Trebeľovciam. Bazalt v okolí Filákova ťažili resp. ťažia vo viacerých kameňolomoch (Filákovské Biskupice, Chrást, Bulhary, Čamovce). V minulosti ho používali najmä na výrobu dlažbových kociek a obrubníkov

na dláždenie ciest, dnes ho využívajú skôr ako drvinu na spevnenie ciest. V kameňolome Chrást medzi Filákovom a Ratkou sa pod bazaltom lávového prúdu unikátne zachovali zvyšky červených prepálených pôd z najstarších štvrtohôr.

Bazaltový vulkanizmus pokračoval aj v štvrtohorách, keď sa územie Cerovej vrchoviny začalo intenzívne dvíhať. Tento výzdvih sa začal približne pred 2 miliónmi rokov a územie sa ustálilo až pred 10 tisíc rokmi. Malo to kľúčový význam vo vytváraní dnešného povrchu okolia Filákova, ale aj celej Cerovej vrchoviny. Bazaltové lávové prúdy valiace sa od Monosy a Čakanoviec vytlačili potoky Belina a Babský potok z pôvodného koryta smerom na západ. Následkom výzdvihu pohoria sa zvýšila energia potokov a začali sa hlboko zarezávať do mäkkších pieskovcov. Ku koncu starších štvrtohôr (pleistocénu) tak vytvorili doliny hlboké 160 m (v centrálnej časti Cerovej vrchoviny až 300 m). Výsledkom výzdvihu bol vznik obráteného, tzv. inverzného povrchu zeme. Znamená to, že na miestach, kde koncom treťohôr boli doliny (do ktorých sa vyliala bazaltová láva zo sopiek), v súčasnosti sa vďaka odolným bazaltom vytvorili najvyššie ležiace hrebene, a naopak, kde sa pôvodne nachádzali pieskovcové kopce, dnes v nich vznikli hlboké erózne doliny.

Výzdvih však nebol rovnomerný. V období menších prestávok potok Belina ukladal štrky a piesky. V súčasnosti zvyšky takýchto štrkov na tzv. riečnych terasách môžeme nájsť na ľavom brehu potoka nad Filákovskými Biskupicami a ojedinele aj nad Filákovom.

V starších štvrtohorách, pred cca 300-400 tisíc rokmi, vybuchli na území Cerovej vrchoviny posledné sopky. Hlboká zlomová línia smeru severozápad - juhovýchod, ktorá sa ťahá dolinou potoka Belina smerom na belinský hrebeň, umožnila výstup prehriatych bázických horninových hmôt z oblasti vrchného plášťa Zeme, ktoré pri styku s vodou v blízkosti povrchu prudko explodovali a na území dnešného Filákova vytvorili najmenej dva hlboké krátery. Dná kráterov ležali o niekoľko desiatok metrov nižšie od okolitého povrchu, preto sa v nich udržiavala voda v podobe kráterového jazera. Takéto typy kráterov sú označené ako maary. V okolí kráterov sa opakovanými erupciami ukladali drobné sopečné úlomky, tzv. lapily, ale aj väčšie vulkanické bomby. Z nich sa vytvoril tufový prstencový val. Potok Belina ich však postupne podrezával a odnášal. Z oboch kráterov zostali len zvyšky tufového valu, jeden na hradnom vrchu a druhý na Červenom vrchu.

Z náučného hľadiska je zvlášť hodnotný hradný vrch, kde bol v roku 2000 vybudovaný aj náučný chodník. Vo vnútri hradu sa pred nami odkrývajú vnútorné časti tufového valu, zvažujúce sa k pôvodnému kráteru. Výstavbou hradu odrezané steny nám prezrádzajú búrlivé udalosti sopečnej aktivity. Môžeme tu pozorovať okolo 15-20° sklon tufových vrstiev k juhozápadu až západu, inde aj k severozápadu. Točia sa teda v tvare poloblúka k západu, podľa čoho môžeme usudzovať, že centrum krátera ležalo západne od hradného vrchu.

Vo vyšších častiach odkryvov je sopečný materiál uložený chaoticky a prejavujú sa tu aj sklzové deformácie. Znamená to, že následkom seizmických otrasov došlo k sklznutiu niektorých častí sopečných usadenín na prudkom vnútornom svahu krátera, miestami aj k pohybu vo vnútorných svahových kanáloch. Niektoré časti sa skĺzli dole aj po zlomoch.

Na viacerých miestach najmä v hornej časti hradného vrchu nájdeme vo vnútri duté polguľovité telieska veľkosti päste. Sú to sopečné bomby pozostávajúce z pieskovca. Kúsky pieskovca boli povytŕhované z podložja (podložie i okolie sopky tvoria treťohorné morske pieskovce filákovského súvrstvia), vyhodené vysoko do vzduchu, kde sa rotáciou zaoblili a

prehriali. Preto je ich tmavšia a tvrdšia vonkajšia časť prepálená, kým z vnútornej neprepálenej časti sa pieskovec vyvetral.

Popri spomínanom hlbokom zlome v doline potoka Belina aj v súčasnosti prúdi nahor oxid uhličitý. V blízkosti povrchu sa mieša s vodou, čím sa vytvára minerálna voda - šťavica. Na území mesta sú známe 3 pramene, z ktorých sú dva zachytené vrtmi hlbokými 38 resp. 50 m. Tieto minerálne vody sú studené (10-13,5 °C), slabo mineralizované (1,2-1,7 g/l), silne uhličitú (obsah CO₂ 1,4-1,9 g/l) a majú nevýrazný magnéziovo – hydrogénovo - bikarbonátový charakter. Podobný zlom prebieha aj cez obec Šíd, kde sa nachádza 7 prirodzených výverov minerálnych vôd.

Pôda

Z hľadiska pôdných pomerov sú pôdy v území mesta charakterizované ako hnedozeme pseudoglejové a pseudogleje, zo sprašových a polygenetických hĺn. Nachádzajú sa tu aj hnedozeme kultizemné a hnedozeme kultizemné erodované, lokálne modálne z polygenetických hĺn, sprievodné regozeme kultizemné a modálne karbonátové a pararendziny zo stredne ťažkých až ľahších silikátovokarbonátových terciérnych sedimentov.

Fluvizeme glejové, sprievodné gleje z karbonátových a nekarbonátových sedimentov sa nachádzajú v okolí Beliny.

Hodnoty živej prírody okolia Filákova

Rastlinstvo

Územie v okolí Filákova patrí do fyto geografickej oblasti panónskej flóry (*Pannonicum*), obvodu prametranskej xerothermnej flóry (*Matricum*) a k okresu Ipeľsko-Rimavská brázda. Flóra územia je bohatá, súčasné poznatky hovoria o výskyte približne 1200 taxónov vyšších rastlín v území Cerovej vrchoviny. Ak zohľadníme aj územie prislúchajúce zo strany Maďarskej republiky (Karancs - Medves Tájvédelmi Körzet), tak počet taxónov vyšších rastlín širšieho okolia je viac ako 1300. Charakteristickou črtou vegetácie územia je prelínanie sa horských, chladnomilných a panónskych, výrazne teplomilných druhov. Severné svahy a úzke doliny orientované na sever sú miestami výskytu niektorých horských druhov ako zubačka žliazkatá (*Dentaria glandulosa*), baza červená (*Sambucus racemosa*) a jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*). Naopak južné svahy osídľujú teplo- a suchomilné druhy, ktoré sú na rozdiel od predošlých vo väčšom zastúpení. Sem patrí napr. mechúrnik stromovitý (*Colutea arborescens*), ľan chlpatý (*Linum hirsutum*) alebo zlatofúz južný (*Chrysopogon gryllus*) a iné. Z územia je doposiaľ známy výskyt 35 chránených rastlín. 201 taxónov je zaradených do červeného zoznamu.

Medzi najčastejšie sa vyskytujúce lesné biotopy (v katastrálnom území Filákova) patria dubovo-cerové lesy a dubovo-hrabové lesy. V širšom území sa nachádzajú aj kvetnaté a kyslé bukové lesy, sucho a kyslomilné dubové lesy. Na skeletnatých pôdach lipovo-javorové sutinové lesy, v blízkosti tokov jelšové podhorské lesy. Vzácné a pomiestne sa na výslnných a skeletnatých stráňach vyskytujú aj teplomilné submediteránne dubové lesy. Veľkú časť lesov Cerovej vrchoviny už ovplyvňuje výskyt nepôvodnej dreviny agáta bieleho (*Robinia pseudoacacia*). Malú časť lesov tvoria porasty vysadených ihličnatých drevín, hlavne borovice lesnej (*Pinus sylvestris*).

Dubovo-cerové lesy ako významne svetlé a suché lesy sa vyznačujú vysokou pokryvnosťou v bylinnej etáži, a to hlavne tráv, často s dominanciou lipnice hájnej (*Poa nemoralis*). Typickou chránenou rastlinou tohto spoločenstva v území je kukučka vencová (*Lychnis coronaria*). V stromovej etáži popri dominancii duba cerového (*Quercus cerris*) a duba zimného (*Quercus petraea*) sa často vyskytuje a tvorí spodnú stromovú etáž javor poľný (*Acer campestre*). V krovinnej etáži hloh jednoosemenný (*Crataegus monogyna*) a vtáčí zob (*Ligustrum vulgare*).

Dubovo-hrabové lesy sa na rozdiel od predchádzajúceho spoločenstva nachádzajú už na mierne vlhkých stanovištiach, najmä na svahoch s nižším sklonom. Z dôvodu hustejšieho zápoja korunového systému hraba obyčajného (*Carpinus betulus*) bylinná etáž je menej zastúpená, často tvorená ostricou chlpatou (*Carex pilosa*) alebo je charakteristická výskytom jarných efemérnych bylín: napr. blyskáč jarný (*Ficaria verna*), chochlačka plná (*Corydalis solida*) a veternica iskerníkovitá (*Anemone ranunculoides*) a iných. Z chránených rastlín tu môžeme spomenúť ľaliu zlatohlavú (*Lilium martagon*) a rôzne druhy kruštíkov (*Epipactis* sp.).

Z ostatných lesných biotopov, hlavne vo vyšších polohách alebo na svahoch so severnou orientáciou (Medveš, Karanč, NPR Šomoška, Šiator, Pohanský hrad, Monica a i.) nachádzame porasty kvetnatých bučín, ktoré na strmých svahoch mozaikovite môžu prechádzať do porastov kyslých bučín. V tomto území - v bučinách - má len lokálny a zriedkavý výskyt zubačka žliazkatá, karpatský endemit. Z chránených rastlín z čeľade vstavačovitých spomeňme aspoň vtáčiu prilbu červenú (*Cephalanthera rubra*).

Mechúrnik stromovitý (*Colutea arborescens*) sa vyskytuje najmä v teplomilných submediteránných dubových lesoch. Pomiestne sa v nich nachádza aj dub plstnatý (*Quercus pubescens*).

Z prírodovedného, ako aj z ochranárskeho hľadiska sú veľmi významné lipovo-javorové sutinové lesy a jelšové podhorské lesy. Sutinové lesy sú väčšinou ochranné lesy a vzhľadom na skeletnatosť pôd, resp. vysoký sklon majú viac zachovalú štruktúru. Tiež sa v nich nachádza aj väčšie množstvo mŕtveho dreva. Tieto lesy nachádzame najčastejšie vo vrcholových partiách s výskytom skál.

Z nelesných travinných biotopov tvoria významnú časť xerothermné travinnobylinné porasty (pasienky), v menšej miere mezofilné pasienky a lúky. Medzi typické a zákonom chránené rastliny xerothermných pasienkov a lesostepí patria: poniklec veľkokvetý (*Pulsatilla grandis*), poniklec lúčny (*Pulsatilla pratensis*), zlatofúz južný (*Chrysopogon gryllus*), alebo ľan chlpatý hladkastý (*Linum hirsutum* subsp. *glabrescens*), vstavač purpurový (*Orchis purpurea*), rôzne druhy kavyľov (*Stipa* sp.) a i. Na mezofilných pasienkoch sa na niekoľkých lokalitách ešte početne vyskytuje vstavač obyčajný (*Orchis morio*). Skalná vegetácia sa nachádza hlavne na prvkoch bazaltového vulkanizmu. Medzi jej predstaviteľov zaraďujeme skalnicu južnú (*Sempervivum marmoreum*), rozchodník prudký (*Sedum acre*), a rôzne druhy slezinníkov (*Asplenium* sp.) V širšom území sa nachádzajú aj akumulčné vodné nádrže postavené väčšinou v 70-tych a 80-tych rokoch 20. storočia. Časť mokraďových biotopov je sústredená v ich blízkosti, ako aj na alúviách tokov. Zo vzácnejších a zároveň typických rastlín spomeňme okrasu okolíkatú (*Butomus umbellatus*), a sú literárne údaje aj o výskyte leknice žltej (*Nuphar lutea*).

Živočíšstvo

V širšom území (CHKO Cerová vrchovina) bol doposiaľ dokázaný výskyt približne dva a pol tisíc zoologických taxónov. Z nich 339 patrí medzi chránené živočíchy a 337 je zaradených do Červeného zoznamu Slovenska. 184 druhov patrí k chráneným živočíchom európskeho významu.

Bezstavovce

Fauna bezstavovcov je známa len čiastočne, aj to len niektoré skupiny druhov. Poznatky o nich však nepovažujeme za úplné, najnovšie výskumy naďalej prinášajú nové údaje o výskyte ďalších druhov, významných z ekoszologického aj faunistického hľadiska. Za najvýznamnejšie taxóny územia považujeme druhy medzinárodného významu a druhy, ktoré majú v sledovanej oblasti hranicu svojho rozšírenia. V Chránenej krajinskej oblasti Cerová vrchovina sa tiež v hojnom počte vyskytujú druhy mediteránne a panónske, ktoré sú v rámci Slovenska zriedkavé.

Z pavúkov (*Aranea*) považujeme za najvýznamnejší výskyt zory severskej (*Zora parallela*), ktorý je jediným údajom o výskyte tohto druhu na Slovensku. Strehúň balkánsky (*Geolycosa vultuosa*) v sledovanej oblasti dosahuje severnú hranicu rozšírenia, na Slovensku je jeho výskyt známy len z troch miest. V území bolo zistených zatiaľ 63 druhov rovnokrídlovcov (*Orthoptera*). Zo vzácnych druhov možno spomenúť nasledovné: kobylka šúrová (*Ruspolia nitidula*), kobylka znášadlová (*Tettigonia caudata*) a koník žltopásy (*Stetophymma grossum*). Askalafus škvrnitokrídly (*Libelluloides macaronius*) je významný mediteránny prvok sieťokrídlovcov (*Neuroptera*) sledovanej oblasti. Z chrobákov (*Coleoptera*) za bežné druhy územia považujeme roháča obyčajného (*Lucanus cervus*), fuzáča veľkého (*Cerambyx cerdo*), za zriedkavého fuzáča alpského (*Rosalia alpina*). Tieto druhy sú na väčšine územia Európy už zriedkavé alebo vyhynuté. Z motýľov (*Lepidoptera*) si pozornosť v sledovanom území zaslúži zriedkavý jasoň chochlačkový (*Parnassius mnemosyne*) a pestroň vlkovcový (*Zerynthia polyxena*), ako aj svojím výskytom stredne hojný ohniváček veľký (*Lycaena dispar*). Medzi najvzácnejšie druhy denných motýľov xerothermných pasienkov s vičencom patrí modráčik Oziris (*Cupido osiris*), známy zo Slovenska len z troch lokalít, len z územia Cerovej vrchoviny známy modráčik hnedý (*Polyommatus admetus*) a mediteránny prvok modráčik ranostajový (*Everes alcetas*). V Cerovej vrchovine sa nachádza aj najsilnejšia populácia modráčika čiernoškvrného (*Maculinea arion punctifera*) na Slovensku.

Stavovce

Spolu s faunou vodných nádrží je z územia Cerovej vrchoviny známy výskyt 22 druhov rýb (*Osteichthyes*) a 14 druhov obojživelníkov (*Amphibia*). Medzi typické druhy obojživelníkov územia radíme ropuchu bradavičnatú (*Bufo bufo*), ropuchu zelenú (*Bufo viridis*), rosničku zelenú (*Hyla arborea*) a skokana zeleného (*Rana esculenta*). Z plazov (*Reptilia*) je potvrdený výskyt 10 druhov. V sledovanej oblasti sa hojne vyskytuje jašterica zelená (*Lacerta viridis*), jašterica bystrá (*Lacerta agilis*), ako aj jašterica múrová (*Podarcis muralis*). Typické sú aj výskyt uťovky hladkej (*Coronella austriaca*) a uťovky stromovej (*Elaphe longissima*).

Na sledovanom území sú zo stavovcov druhovo najbohatšie zastúpené vtáky (*Aves*). Doposiaľ je známy výskyt 219 druhov. Medzi zriedkavé hniezdiče starých bučín radíme bociana čierneho (*Ciconia nigra*), sovu dlhochvostú (*Strix uralensis*) a datľa bieločrptého (*Dendrocopos leucotos*). V dubinách je typické hniezdenie datľa prostredného (*Dendrocopos medius*), ojedinele aj kôrovníka krátkoprstého (*Certhia brachydactyla*). Zo zriedkavých dravcov sú známe

aj údaje o výskyte hadiara krátkoprstého (*Circaetus gallicus*) v území. V súčasnosti okrem toho sú typickými druhmi pasienkov so solitérnymi stromami a kríkmi dudok chochlatý (*Upupa epops*), penica jarabá (*Sylvia nisoria*), strakoš červenochrbtý (*Lanius collurio*) a škovránok stromový (*Lullula arborea*). K zriedkavým hniezdičom kameňolomov patrí výr skalný (*Bubo bubo*). V pieskovniach v norách, vyhrabaných na prirodzených piesčitých stenách hniezdi včelárík zlatý (*Merops apiaster*). V trstinách lemujúcich vodné nádrže hniezdia okrem iných bučačík močiarny (*Ixobrychus minutus*) a kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*).

Zo sledovaného územia je známy výskyt 59 druhov cicavcov (*Mammalia*). V širšom území (Baštianska kotlina, Hostická kotlina) sa nachádza významné genofondové územie sysla pasienkového (*Spermophilus citellus*) na Slovensku. Zo šeliem z hľadiska ochrany prírody môžeme vyzdvihnúť hlavne výskyt vydry riečnej (*Lutra lutra*) a mačky divej (*Felis silvestris*). Za faunisticky významný údaj považujeme potvrdenie výskytu netopiera nymfinho (*Myotis alcathoe*) a netopiera /raniaka/ veľkého (*Nyctalus lasiopterus*).

Genofondovo významné lokality

1. Šarkan - teplomilné typy rastlinných spoločenstiev s výskytom viacerých chránených a ohrozených druhov rastlín,

- lokalita so spoločným výskytom ponikleca lúčneho českého (*Pulsatilla pratensis* ssp. *bohémica*) a ponikleca veľkokvetého (*Pulsatilla grandis*),

- lokalita s kavyľom (*Stipa*),

- opustené hlinisko s bezprostredným okolím s porastom suchokvetu ročného (*Xeranthemum annuum*), s niekoľkými vzácnymi druhmi ľanu (*Linum*), s kavyľom vláskovitým (*Stipa capillata*).

2. Strážny vrch

- hniezdna kolónia včelárika zlatého (*Merops apiaster*).

3. Zrúcaniny hradu ako xerothermná lokalita s bohatým výskytom viacerých druhov flóry a hmyzu,

4. pozemky, ktoré sú zahrnuté do R ÚSES a návrhu využitia krajiny, sú nezastavateľné. Nie je dovolené na nich meniť kultúru za kultúru nižšieho stupňa ekologickej stability ani iným spôsobom narušovať ich ekologické funkcie (zatiaľ však nemajú vyhlásenú legislatívnu ochranu)

5. geologickú lokalitu Pod Vereškou – maar (časť 3, JZ úpätie vrchu Červená skala - Vereskő) zapojiť do siete náučných lokalít v nadväznosti na lokalitu „Červená skala –Vereskő“ (územie športu a rekreácie) resp. do lokalít Novohrad - Nógrád Geoparku. Lokalitu pre tieto účely je potrebné vhodným spôsobom upraviť.

6. lokalitu „Kalajova dolina“ mohutné jedince solitérnych dubov (časť 8, JZ časť k.ú.) evidovať ako významnú lokalitu mohutných solitérnych dubov. Najvhodnejšie pre funkčné využitie tejto lokality je pasenie hospodárskych zvierat.

Chránené časti prírody a krajiny

Na území mesta Filákov sa nenachádzajú žiadne osobitne chránené časti prírody okrem hradného vrchu Filákov, ktorý je súčasťou Chránenej krajinnnej oblasti Cerová vrchovina.

Územia sústavy NATURA 2000 - Územia európskeho významu (ÚEV) a Chránené vtáčie územia (CHVÚ) - sa nachádzajú len v širšom území.

Stromy vyhlásené za chránené v zmysle zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny sa na území nenachádzajú.

Súčasná krajinná štruktúra a využitie územia

Využitie územia z r. 2022							
Názov územia	Výmera parciel v m ²						
	Spolu	poľnohosp. pôda	nepoľnoh. pôda	v tom			
				lesný pozemok	vodná plocha	zastav. plocha	ostatná plocha
mesto Filákov	16 176 914	11 016 384	5 160 530	1 445 542	135 041	2 866 876	713 071

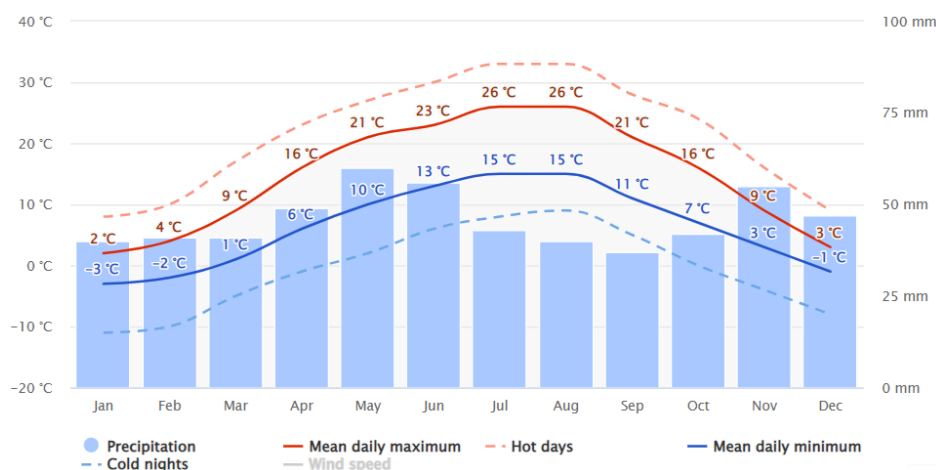
Zdroj: Štatistický úrad SR DATAcube

Celková výmera katastrálneho územia mesta Filákov je 16 176 914 m² t.j. 1 617,6914 ha. Poľnohospodárska pôda (v tom orná pôda 6 715 793 m², vinice 546 072 m², záhrady 724 621 m², ovocné sady 189 568 m² a trvalé trávne porasty 2 840 330 m²) zaberá 68,10% celkovej rozlohy územia. Nepoľnohospodárska pôda (v tom lesy 1 445 542 m², vodné plochy 135 041 m², zastavané plochy 2 866 876 m² a ostatné plochy 713 071 m²) zaberá 31,90%. Zastavané územie zaberá 17,72% rozlohy územia mesta.

Klimatické pomery

Ide o územie, ktoré je silne zaťažované prízemnými inverziami, pričom ide o oblasť s pomerne častým výskytom hmiel. Popri teplote vzduchu sú rozhodujúcim ukazovateľom klímy zrážky. Z globálneho hľadiska sa územie nachádza na rozhraní oceánskeho a kontinentálneho typu klímy v rámci mierneho podnebného pásma. Podľa klimatickej klasifikácie katastrálnym územím Filákova prechádza hranica medzi mierne teplou a chladnou klimatickou oblasťou. "Priemerné denné maximum" (plná červená čiara) zobrazuje maximálnu teplotu priemerného dňa v každom mesiaci pre Filákov. Podobne "priemerné denné minimum" (plná modrá čiara) ukazuje priemernú minimálnu teplotu. Horúce dni a studené noci (prerušovaná červená a modrá čiara) ukazujú priemer najteplejšieho dňa a najchladnejšej noci každého mesiaca za posledných 30 rokov (10.5.2022, <https://www.meteoblue.com>).

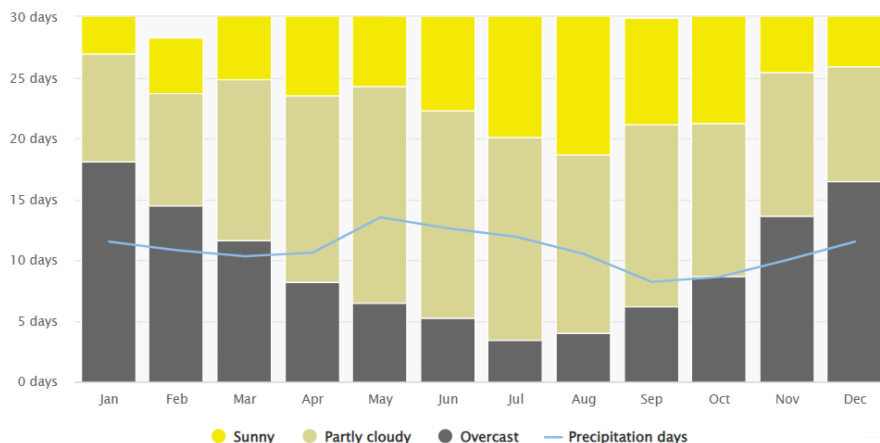
Obrázok: Priemerné mesačné teploty (30 ročný priemer)

Zdroj: 10.5.2022, https://www.meteoblue.com/en/weather/historyclimate/climatemodelled/filakovo_slovakia_3060950

Podľa klimatického členenia Slovenska patrí sledované územie do teplej klimatickej oblasti, okrsku T5, teplého, mierne suchého, s chladnou zimou. Vybrané klimatické charakteristiky riešeného územia: priemerná teplota v januári ≤ -3 °C, priemerný počet letných dní > 50 , denné maximum teploty ≥ 25 °C (PHRSR Filákov 2015 - 2023, 2015, s. 96).

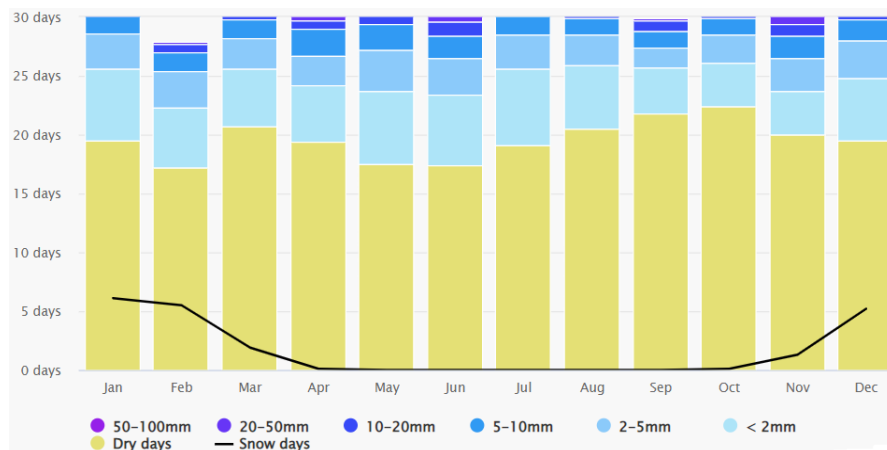
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Obrázok: Počet slnečných a oblačných dní v jednotlivých mesiacoch roka (30 ročný priemer)

Zdroj: 10.5.2022, [https://www.meteoblue.com/en/weather/historyclimate/climatemodelled/Filákov_slovakia_3060950](https://www.meteoblue.com/en/weather/historyclimate/climatemodelled/Fil%20akov_slovakia_3060950)

Predchádzajúci graf prezentuje priemerný počet slnečných, polooblačných a oblačných dní v jednotlivých mesiacoch roka. K najviac oblačným dňom patria mesiace január, november a december.

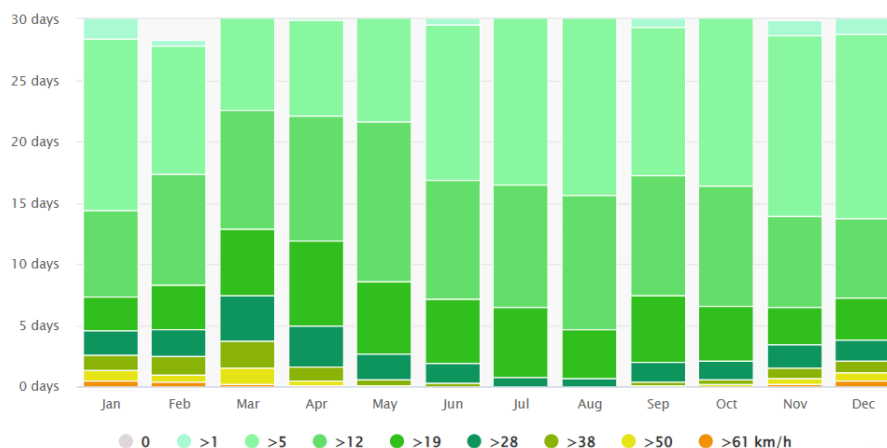
Obrázok: Priemerný objem zrážok a suchých dní v jednotlivých mesiacoch roka (30 ročný priemer)

Zdroj: 10.5.2022, [https://www.meteoblue.com/en/weather/historyclimate/climatemodelled/Filákov_slovakia_3060950](https://www.meteoblue.com/en/weather/historyclimate/climatemodelled/Fil%20akov_slovakia_3060950)

Najviac zrážok spadne v rámci územia v mesiacoch apríl, máj, jún, september a november. Priemerný počet suchých dní v priebehu roka je cca. 17-18 (dní, kedy sa nevyskytnú v oblasti žiadne zrážky). Snehová pokrývka sa v oblasti vyskytuje od novembra (cca. 1 - 2 dni), až po apríl. Najviac dní so snehovou pokrývkou je v mesiaci január - cca. 6 dní.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Obrázok: Počet veterných dní v jednotlivých mesiacoch roka (30 ročný priemer)

Zdroj: 10.3.2022, https://www.meteoblue.com/en/weather/historyclimate/climatemodelled/Filakovo_slovakia_3060950

Ako prezentuje predchádzajúci graf, najviac veterných dní sa vyskytuje v mesiacoch december, január, február, marec a november.

3. Demografický vývoj

V meste žije 62,88 % obyvateľov s maďarskou národnosťou a 29,76 % obyvateľov so slovenskou národnosťou. Celkovo viac ako 59,81 % obyvateľov sa hlási k rímskokatolíckemu vierovyznaniu. Nasledujúca tabuľka prezentuje vekovú štruktúru obyvateľov mesta podľa pohlavia v roku 2021. Najviac obyvateľov je vo vekovej skupine od 40 do 44 rokov.

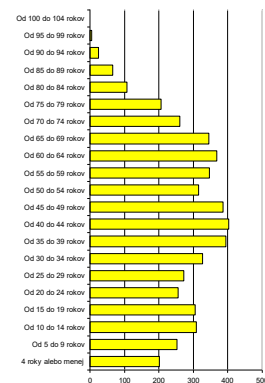
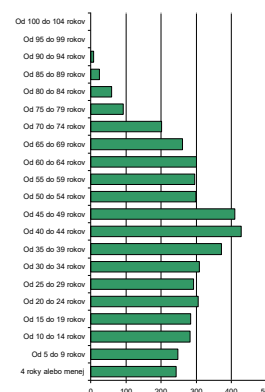
Stav trvale bývajúceho obyvateľstva k 31.12. (Osoba)

	2021		Spolu	rozdiel	Muži / ženy
	Muži	Ženy			
Spolu	4711	5150	9861	-439	
4 roky alebo menej	242	202	444	40	
Od 5 do 9 rokov	248	252	500	-4	
Od 10 do 14 rokov	283	308	591	-25	
Od 15 do 19 rokov	284	305	589	-21	
Od 20 do 24 rokov	305	255	560	50	

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Od 25 do 29 rokov	292	272	564	20
Od 30 do 34 rokov	308	327	635	-19
Od 35 do 39 rokov	371	395	766	-24
Od 40 do 44 rokov	428	403	831	25
Od 45 do 49 rokov	409	386	795	23
Od 50 do 54 rokov	299	315	614	-16
Od 55 do 59 rokov	295	346	641	-51
Od 60 do 64 rokov	300	368	668	-68
Od 65 do 69 rokov	261	345	606	-84
Od 70 do 74 rokov	201	260	461	-59
Od 75 do 79 rokov	92	207	299	-115
Od 80 do 84 rokov	59	108	167	-49
Od 85 do 89 rokov	24	66	90	-42
Od 90 do 94 rokov	8	24	32	-16
Od 95 do 99 rokov	1	5	6	-4
Od 100 do 104 rokov	1	1	2	0

Zdroj: ŠÚSR, 2022, DataCubes

Nasledujúca tabuľka prezentuje počet obyvateľov bývajúcich v meste Filákov v roku 2021.

Bývajúce obyvateľstvo v meste Filákov (rok 2021)

	spolu	ženy	0-14	15-65	66+
mesto Filákov	9861	5150	1535	6663	1663

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021,

V roku 2021 žilo v meste celkovo 9861 obyvateľov. V tomto roku žilo v meste 5150 žien. Najväčšiu skupinu tvorili obyvatelia od 15 do 65 rokov - 6663. Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj štruktúry obyvateľstva mesta Filákov podľa vierovyznania v roku 2021. Mesto je podľa

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

kritéria vierovyznania homogénne s 1 dominantným vierovyznaním. Najväčšia časť obyvateľov sa hlásila k rímskokatolíckej cirkvi (59,81 %). Pri 9,70 % nebolo zistené vierovyznanie. Bez vyznania bolo 24,91 % obyvateľov. K evanjelickej cirkvi sa hlási 1,58 % obyvateľov.

Bývajúce obyvateľstvo podľa náboženského vyznania 2021

Ukazovateľ	SODB 2021	%
Rímskokatolícka cirkev	5950	59,81
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	157	1,58
Gréckokatolícka cirkev	50	0,5
Reformovaná kresťanská cirkev	130	1,31
Pravoslávna cirkev	2	0,02
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	84	0,84
iné	196	1,97
bez vyznania	2478	24,91
nezistené	902	9,7

Zdroj: 2.3.2022, http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_vierovyznanie.php?kod_obce=543136

Z hľadiska národnostnej štruktúry sa väčšina obyvateľov hlási k maďarskej národnosti: 62,88 %.

Bývajúce obyvateľstvo podľa národnosti 2021

Ukazovateľ	SODB 2021	%
Slovenská	2961	29,76
Maďarská	6256	62,88
Rómská	137	1,38
Rusínská	0	0,00
Ukrajinská	5	0,05
Česká	29	0,29
Nemecká	8	0,08
Moravská	0	0,00
Poľská	5	0,05
Ruská	2	0,02

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Ostatné	35	0,35
Nezistené	511	5,14

Zdroj: 2.3.2022, http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_narodnost_2021.php?kod_obce=508497

V meste Filákov žije podľa oficiálnej štatistiky cca. 1,38 % rómskej národnosti (ostatní obyvatelia sa hlásia k slovenskej národnosti) a 0,29 % obyvateľov českej národnosti. Pri 5,14 % obyvateľoch nebola zistená národnosť. V rámci okresu mierne narastá počet obyvateľov slovenskej národnosti. Vývoj obyvateľov maďarskej národnosti je stabilný.

Stav obyvateľstva ku koncu obdobia (k 31.12.)

ok. Lučenec	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Slovenská	60,53	60,43	61,24	61,39	61,57	61,84	62,00	62,12	62,28	62,44	67,47
Maďarská	23,13	23,16	23,33	23,39	23,39	23,35	23,36	23,36	23,33	23,28	23,52
Rómska	2,80	2,82	2,75	2,73	2,72	2,69	2,69	2,68	2,66	2,64	1,85
Rusínska	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02
Ukrajinská	0,06	0,06	0,07	0,08	0,08	0,09	0,09	0,10	0,10	0,09	0,07
Česká	0,31	0,32	0,37	0,38	0,39	0,41	0,43	0,44	0,45	0,47	0,35
Nemecká	0,04	0,04	0,06	0,06	0,07	0,07	0,07	0,07	0,08	0,09	0,04
Poľská	0,03	0,04	0,04	0,05	0,05	0,06	0,06	0,06	0,06	0,07	0,04
Srbská	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01
Ruská	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
Židovská	0,00	0,00	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,00
Moravská	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Bulharská	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01
Rumunská	0,01	0,01	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02
Rakúska	0,02	0,02	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,02
Vietnamská	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01
Albánska	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02
Iná a nezistená	12,99	13,02	11,99	11,76	11,55	11,32	11,12	10,99	10,85	10,73	6,38

Zdroj: ŠÚSR, 2011-2021, DataCubes

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

V zmysle Atlasu rómskych komunít (2019) z celkového počtu obyvateľov mesta je počet osôb marginalizovaných rómskych komunít 3 535, preto celkový podiel všetkých rómskych obyvateľov mesta na celkovom počte obyvateľov mesta je cca 35,53%.

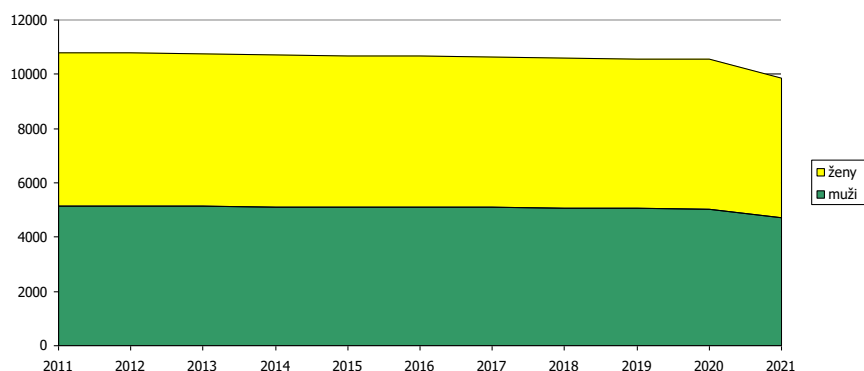
3.1. Demografia

Problémom a zároveň bariérou rozvoja prevažnej časti obcí je postupné znižovanie počtu obyvateľov. V prípade mesta Filákov bol zaznamenaný rovnako pokles počtu obyvateľov. Mierny pokles obyvateľov je spôsobený problematickým pracovným trhom, ktorý nie je schopný pokryť dopyt, ako aj komplikovanou sociálnou situáciou určitých skupín obyvateľstva.

Stav obyvateľstva ku koncu obdobia (k 31.12.)

Filákov	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
k 1.1.	10820	10801	10799	10772	10695	10687	10694	10654	10614	10568	9949
k 30.6.	10811	10800	10786	10734	10691	10691	10674	10634	10591	10557	9905
k 31.12	10801	10799	10772	10695	10687	10694	10654	10614	10568	10546	9861
muži	5138	5144	5147	5100	5100	5109	5094	5068	5052	5034	4711
ženy	5663	5655	5625	5595	5587	5585	5560	5546	5516	5512	5150
Index	-	0,999	0,995	0,995	0,999	1,000	0,996	0,997	0,995	0,999	0,934
Priemer Ix											0,991

Zdroj: ŠÚSR, 2011-2021, DataCubes

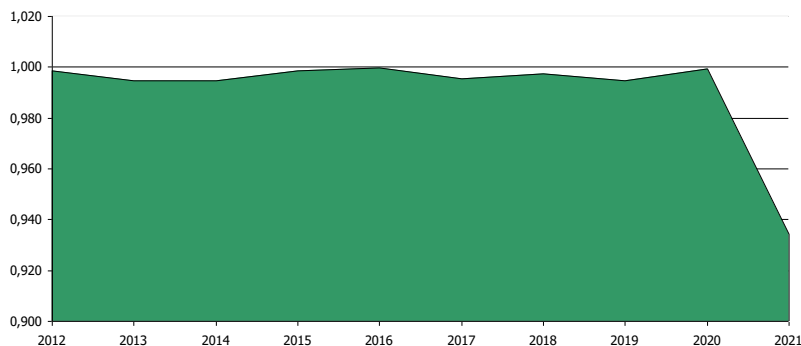

Obrázok: Vývoj počtu mužov a žien

Zdroj: ŠÚSR, 2011-2021, DataCubes

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Obrázok: Vývoj rastového indexu v meste

Zdroj: ŠÚSR, 2012-2021, DataCubes

Počas sledovaného obdobia v priemere počet obyvateľov klesol o 940 (- 8,70 %). Priemerný index dosiahol hodnotu 0,991, čo predstavuje priemerný ročný pokles o 0,791 %. K najvyššiemu poklesu došlo v roku 2014, kedy klesol počet obyvateľov o 77 osôb. K rokom s najvyšším poklesom obyvateľstva patril aj rok 2019, kedy klesol počet obyvateľov o - 46. V sledovanom období nedošlo k nárastu počtu obyvateľov.

3.2. Prirodzený prírastok a úbytok

Nasledujúca tabuľka prezentuje prirodzený prírastok/úbytok obyvateľstva v celom okrese, ako aj prirodzený prírastok v samotnom meste Filákov.

Prirodzený prírastok

M. Filákov	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Lučenec HMPP	-0,35	-2,15	-1,76	-1,09	-2,68	-1,12	-1,03	-2,4	-3,2	-3,36	-7,08
prirodzený prírastok	-6	-17	-34	-17	-14	4	-20	-16	-45	-47	-55
hrubá miera pr. prír.	-0,56	-1,57	-3,15	-1,58	-1,31	0,37	-1,87	-1,5	-4,25	-4,45	-5,55

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Vývoj ukazovateľa hrubej miery prirodzeného prírastku obyvateľstva v okrese Lučenec v sledovanom období vykazuje v každom roku negatívny trend. Pozitívna hodnota v meste

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Filákov bola zaznamenaná len v prípade roku 2016, kedy prirodzený prírastok dosiahol hodnotu 4. Najvyšší prirodzený úbytok bol zaznamenaný v roku 2020 a 2021 a to 47 a 55 osôb.

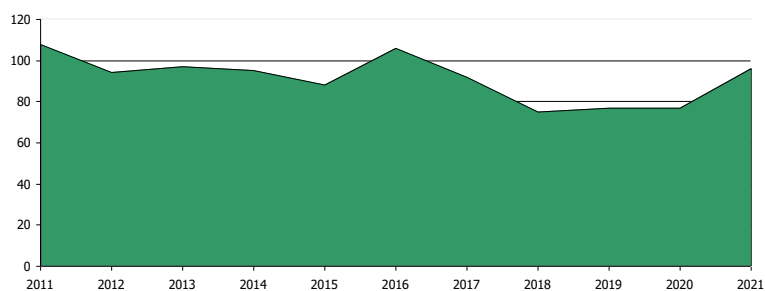
3.3. Pôrodnosť

Nasledujúca tabuľka prezentuje počet živonarodených (hrubá miera) v okrese a vývoj počtu narodených za mesto Filákov. Rastový trend v okrese bol evidovaný do roku 2011, kedy hrubá miera dosiahla 10,89. Do roku 2019 klesol počet na 9,04. Najvyšší počet živonarodených v meste Filákov bol evidovaný v roku 2011 a 2016 a to 108 a 106 osôb.

Počet živonarodených

M. Filákov	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Lučenec HM	10,89	9,34	9,39	9,48	8,82	9,91	9,72	8,87	8,47	8,74	9,04
Narodení	108	94	97	95	88	106	92	75	77	77	96
Živonarodení	108	94	97	95	88	106	91	75	76	77	94
hrubá miera živorod.	9,99	8,7	8,99	8,85	8,23	9,92	8,53	7,05	7,18	7,29	9,49

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obrázok: Vývoj počtu narodených

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Štatistika počtu potratov v okrese vykazuje podobné tendencie, ako v prípade mestskej štatistiky. Aj keď z hľadiska trendu počet potratov v meste stúpa aj klesá. Najviac potratov bolo zaznamenaných v období rokov 2011, 2019 a 2020. Celkovo sa hodnoty nachádzajú väčšinou

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

pod okresnými štatistikami. Do roku 2011 dochádzalo zväčša k znižovaniu počtu potratov, čo súviselo so zlepšovaním ekonomickej situácie v regióne.

Počet potratov

M. Filákov	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Lučenec HM	4,76	4,94	4,53	4,19	3,99	4,4	4,26	4,42	3,85	3,73	2,95
Potratovosť	38	24	23	14	16	26	20	26	27	27	22
hrubá miera potratovosti	3,52	2,22	2,13	1,3	1,5	2,43	1,87	2,44	2,55	2,56	2,22
index potratovosti	35,19	25,53	23,71	14,74	18,18	24,53	21,74	34,67	35,06	35,06	22,92
ukončené tehotenstvá	146	118	120	109	104	132	112	101	104	104	118
hrubá miera uk. tehot.	13,51	10,93	11,13	10,16	9,73	12,35	10,49	9,5	9,82	9,85	11,91

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

3.4. Úmrtnosť

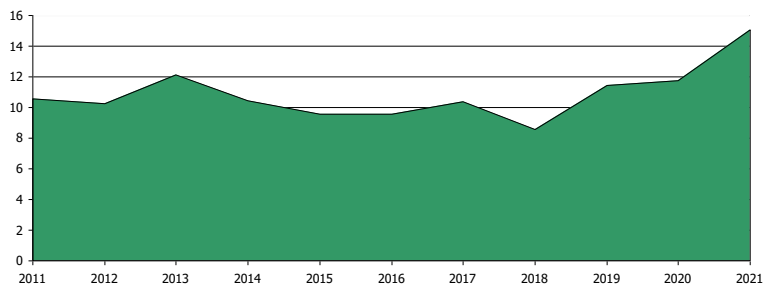
Počet zomretých v okrese vykazuje stabilný trend s miernym trendom nárastu v posledných rokoch sledovaného obdobia. Počet kolíše okolo 11,716 osôb na 1000 obyvateľov. Najvyšší počet bol zaznamenaný v roku 2021.

V meste Filákov možno sledovať rastúci aj klesajúci trend. V roku 2011 bolo evidovaných 10,55 zomretých na 1000 obyvateľov, v roku 2021 to bolo 15,04. V roku 2020 to ale bolo len 11,75 zomretých na 1000 obyvateľov. V roku 2020 a 2021 boli vyššie hodnoty ovplyvnené aj zhoršením dostupnosti zdravotníckych služieb z dôvodu COVID - 19 opatrení.

Počet zomretých

M. Filákov	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Lučenec HM	11,23	11,49	11,15	10,57	11,5	11,03	10,75	11,27	11,67	12,1	16,12
Zomretí	114	111	131	112	102	102	111	91	121	124	149
hrubá miera úmrtnosti	10,55	10,28	12,15	10,43	9,54	9,54	10,4	8,56	11,42	11,75	15,04

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obrázok: Vývoj počtu zomretých

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

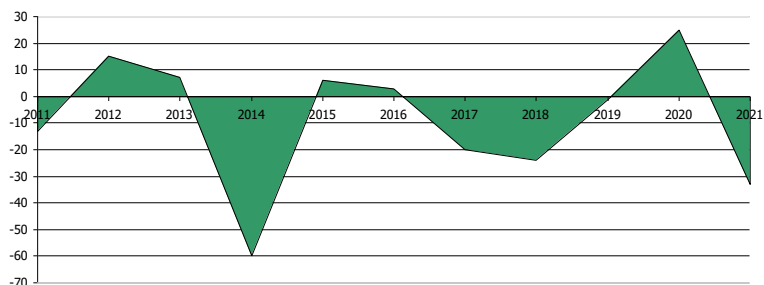
3.5. Migrácia

Migrácia obyvateľstva t.j. rozdiel medzi prisťahovanými a vystahovanými obyvateľmi vykazuje pozitívny aj negatívny vývoj. Rozhodujúci podiel na migrácii obyvateľstva v meste pripadá na občanov v produktívnom veku. V sledovanom období vykazoval migračný prírastok negatívny trend. Takmer v každom roku sledovaného obdobia presahoval počet vystahovaných počet prisťahovaných. Najvyššia negatívna bilancia bola zaznamenaná v roku 2014 - 60 a v roku 2021 - 33.

Saldo sťahovania

M. Filákov	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Lučenec HM	-0,07	-0,03	-0,03	-0,89	-1,29	0,3	-1,62	-1,11	-0,18	-0,34	-1,97
migračné saldo	-13	15	7	-60	6	3	-20	-24	-1	25	-33
hr. miera migr. salda	-1,2	1,39	0,65	-5,59	0,56	0,28	-1,87	-2,26	-0,09	2,37	-3,33

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obrázok: Vývoj hrubej miery migračného salda mesto a okres

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

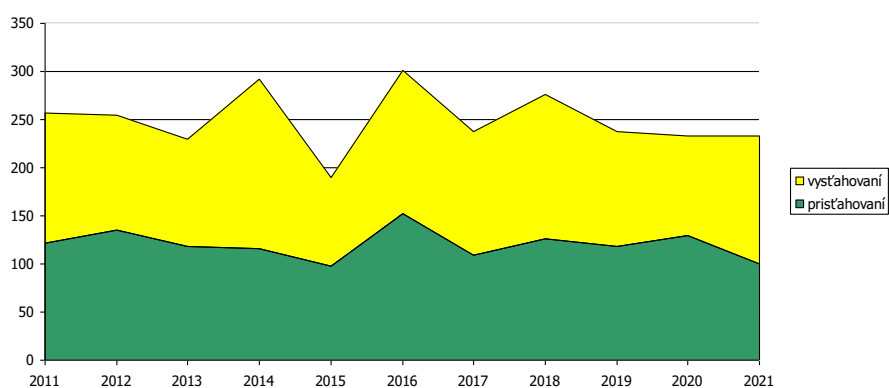
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Najnižší migračný úbytok obyvateľstva bol zaznamenaný v roku 2019 a to 1 osoba. Najvyšší migračný prírastok bol v roku 2020 a to 25 osôb. Nasledujúca tabuľka prezentuje absolútne hodnoty migrujúcich za mesto Filákov. Najvyšší počet obyvateľov migruje do Bratislavy, Banskej Bystrice a mimo územia SR - Maďarská republika.

Migrácia obyvateľstva

M. Filákov	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
prist'ahovaní	122	135	118	116	98	152	109	126	118	129	100
vyst'ahovaní	135	120	111	176	92	149	129	150	119	104	133

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obrázok: Vývoj počtu prist'ahovaných a odst'ahovaných v meste

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

V sledovanom období počet vyst'ahovaných kolíše. Stúpajúca tendencia bola zaznamenaná hlavne v roku 2012 a 2016 - celkovo až 135 a 152 vyst'ahovaných. V roku 2021 počet vyst'ahovaných dosiahol hodnotu 133. Najväčší počet prist'ahovaných bol zaznamenaný v roku 2016, kedy sa do mesta prist'ahovalo celkovo 152 obyvateľov. Od roku 2018 do roku 2020 možno badať vyrovnaný trend.

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj celkového prírastku na 1000 obyvateľov v okrese, ktorý je súčtom prirodzeného a migračného prírastku a absolútne hodnoty za mesto. Celkový prírastok vykázal v okrese v sledovanom období vždy zápornú hodnotu.

Celkový prírastok (- úbytok)

M. Filákov	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Lučenec HM	-0,41	-2,18	-1,78	-1,97	-3,97	-0,82	-2,65	-3,51	-3,38	-3,7	-9,04
celkový prírastok	-19	-2	-27	-77	-8	7	-40	-40	-46	-22	-88
hrubá miera celk. pr.	-1,76	-0,19	-2,5	-7,17	-0,75	0,65	-3,75	-3,76	-4,34	-2,08	-8,88

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Celkový prírastok v meste vykazuje nerovnomerný trend. K najvyššiemu úbytku došlo v roku 2020, kedy úbytok obyvateľov dosiahol hodnotu 88. Najnižší úbytok bol zaznamenaný v roku 2012 a to 2 obyvatelia.

3.6. Sobášnosť a rozvodovosť

Nasledujúce tabuľky prezentujú vývoj počtu sobášov a rozvodov v okrese a sobášnosť a rozvodovosť v meste Filákov. Na 1000 obyvateľov v okrese roku 2011 pripadalo 3,77. Do roku 2021 bol ich počet na hodnote 4,35.

Počet sobášov

M. Filákov	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Lučenec HM	3,77	3,99	3,93	3,95	4,17	4,91	4,85	5,34	4,8	3,7	4,35
sobášnosť	39	42	46	45	61	58	57	61	45	39	49
hrubá miera sobášnosti	3,61	3,89	4,26	4,19	5,71	5,43	5,34	5,74	4,25	3,69	4,95

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

V porovnaní s regionálnou štatistikou je sobášnosť v meste podobná (v priemere o niečo vyššia), ako v prípade okresu. Najvyšší počet sobášov sa uskutočnil v rokoch 2015 až 2017. V prípade rozvodovosti boli hodnoty nad aj pod úrovňou okresu. K vyšším počtom došlo v roku 2014, 2012 a 2016.

Počet rozvodov

M. Filákov	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okr. Lučenec HM	2,3	2,31	2	2,54	1,9	1,93	1,79	1,84	1,48	1,41	1,55
rozvodovosť	22	25	19	35	13	26	20	13	15	19	8
hrubá miera roz.	2,04	2,31	1,76	3,26	1,22	2,43	1,87	1,22	1,42	1,8	0,81
index rozvodovosti	56,41	59,52	41,3	77,78	21,31	44,83	35,09	21,31	33,33	48,72	16,33

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

3.7. Veková štruktúra

Nasledujúca tabuľka predstavuje vývoj počtu obyvateľov podľa 5 ročných vekových skupín.

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Spolu	10801	10799	10772	10695	10687	10694	10654	10614	10568	10546	9861
0	108	99	103	97	90	106	94	78	76	83	90
1-4	575	552	506	451	413	406	415	410	392	375	354
5-9	691	703	701	716	692	668	632	580	538	510	500
10-14	649	649	639	637	677	676	679	691	704	675	591
15-19	607	621	641	650	628	631	627	619	627	658	589
20-24	692	649	640	587	600	609	618	642	653	644	560
25-29	894	865	807	750	732	681	653	637	591	601	564
30-34	953	940	930	918	878	868	821	775	728	715	635
35-39	854	884	918	907	915	916	909	880	871	838	766
40-44	662	711	732	790	848	856	863	881	879	881	831
45-49	697	666	662	685	649	669	717	731	780	836	795
50-54	788	739	735	708	708	692	668	664	672	640	614
55-59	733	753	760	760	749	751	709	709	694	688	641
60-64	594	630	657	668	696	683	702	713	714	694	668
65-69	463	464	457	455	485	543	571	585	603	633	606
70-74	317	346	375	399	377	380	397	401	396	429	461
75-79	230	232	228	236	253	254	270	298	318	297	299
80-84	177	180	166	158	169	172	171	172	184	187	167
85-89	83	78	79	89	93	99	103	102	93	103	90
90-94	32	36	33	31	30	25	24	35	41	44	32
95-99	2	2	3	3	5	8	10	9	11	11	6
100-104	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

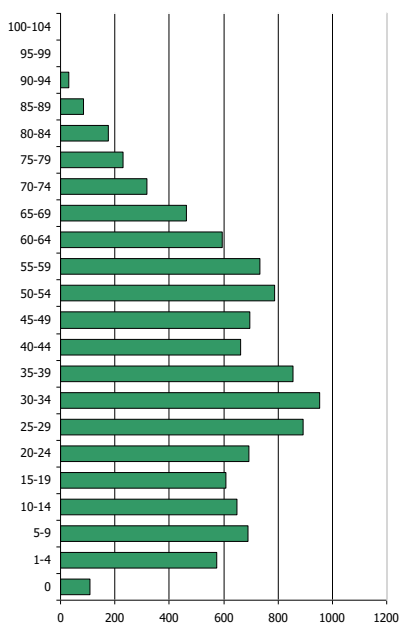
Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

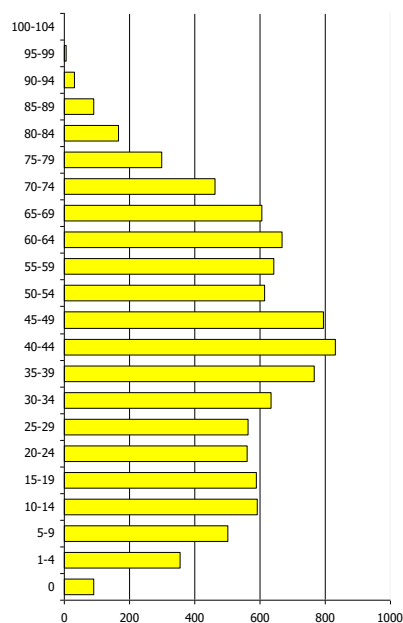
K najvyššiemu nárastu došlo vo vekových skupinách od 65 - 74. Sledovanie jednotlivých vekových skupín je dôležité z hľadiska formovania ponuky služieb a formovania infraštruktúry v meste Filákov.

Veková štruktúra obyvateľstva

2011

2021

Prognózy

V prípade, že sa doterajší trend zachová, v nasledujúcich 11 rokoch by malo dôjsť k nárastu počtu obyvateľov hlavne v poproduktívnom veku. Do roku 2032 by mal celkový počet obyvateľov mierne klesnúť na 9510 obyvateľov. Bude sa meniť hlavne veková štruktúra obyvateľov. K najvyššiemu nárastu by malo dôjsť vo vekovej skupine 45 až 49. Vo vyšších vekových štruktúrach od 50 do 64 by bol zaznamenaný pokles. Ostatné vekové skupiny by mali mať rovnomerný a miernejší vývoj.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

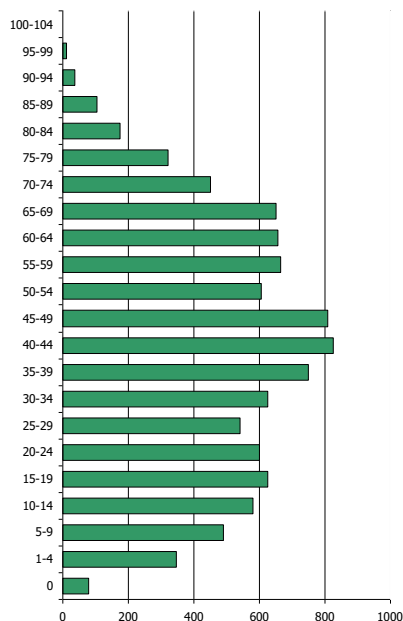
Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Spolu	9949	9914	9858	9821	9775	9731	9687	9642	9598	9554	9510
0	78	76	74	71	69	66	64	61	59	56	54
1-4	346	340	325,5	314,2	303	292	280,3	269	258	246	235,1
5-9	491	485	480	475	469	464	459	453	448	443	437
10-14	580	574	557	547	536	524	513	501	490	478	467
15-19	625	624	624	623	623	622	622	622	621	621	620
20-24	599	594	589	585	580	575	571	566	561	557	552
25-29	540	532	521	512	503	493	484	474	465	455	446
30-34	624	617	610	603	596	589	582	575	568	561	554
35-39	750	737	725	718	706	695	684	673	662	652	641
40-44	824	817	810	803	796	789	782	775	768	761	754
45-49	809	824	839	855	870	885	901	916	931	947	962
50-54	607	593	578	564	550	535	521	506	492	478	463
55-59	665	655	645	636	626	616	607	597	588	578	568
60-64	657	648	638	630	621	611	602	593	584	575	566
65-69	652	672	691	711	731	751	770	790	810	830	850
70-74	451	461	472	482	492	503	513	524	534	544	555
75-79	320	330	339	348	357	367	376	385	394	404	413
80-84	176	177	178	178	179	179	180	180	181	181	182
85-89	104	106	107	109	111	113	115	117	119	121	123
90-94	36	37	37	38	38	39	39	40	40	41	41
95-99	12	13	13	14	15	16	17	18	19	20	20
100-104	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

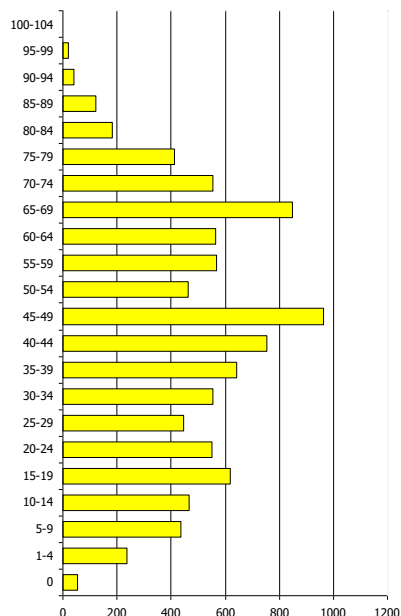

Prognózovaná veková štruktúra obyvateľstva

2022

2032

Ďalšie demografické charakteristiky

Nasledujúce tabuľky prezentujú vývoj počtu obyvateľov a predpokladaný vývoj podľa hlavných vekových skupín. Najväčší podiel pripadá na obyvateľov v produktívnom veku, najmenší podiel na obyvateľov v predproduktívnom veku. V skupine v poproduktívnom veku bol zaznamenaný výrazný nárast. Za 11 ročné obdobie vzrástol počet obyvateľov poproduktívneho veku o 27,53 %. V skupine v predproduktívnom veku bol zaznamenaný pokles o 24,12 %. Počet obyvateľov v produktívnom veku zaznamenal výrazný pokles o 811.

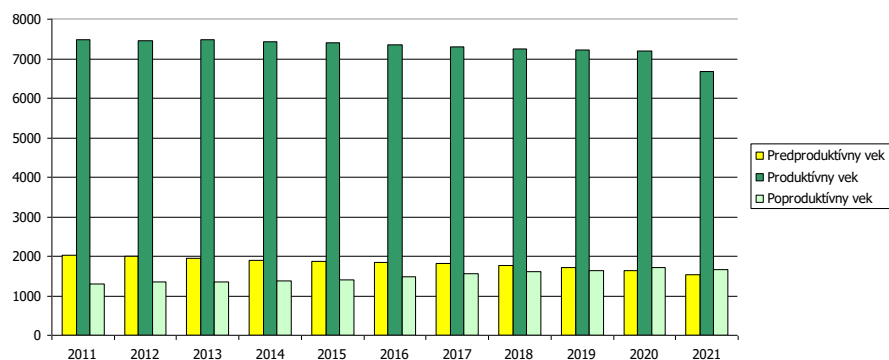
Obyvateľstvo podľa štruktúry základných vekových skupín

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Predproduktívny vek	2023	2003	1949	1901	1872	1856	1820	1759	1710	1643	1535
Produktívny vek	7474	7458	7482	7423	7403	7356	7287	7251	7209	7195	6663
Poproduktívny vek	1304	1338	1341	1371	1412	1482	1547	1604	1649	1708	1663

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

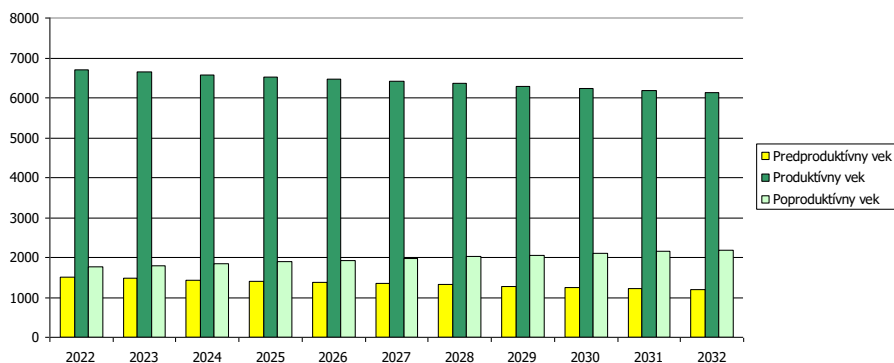

Vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva v sledovanom období

Ako prezentuje graf, za uvedených 11 rokov došlo k nárastu vo vekových skupinách len poproduktívneho veku. Nasledujúca tabuľka prezentuje predpokladaný vývoj v hlavných vekových skupinách do roku 2032.

Predpokladaný vývoj počtu obyvateľstva do roku 2032

Do roku 2032 sa predpokladá nárast obyvateľov vo vekovej skupine poproduktívneho veku. Vo vekovej skupine produktívneho veku sa predpokladá pokles o 573 obyvateľov.

Predpokladaný vývoj počtu obyvateľstva do roku 2032

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Predproduktívny vek	1496	1475	1436	1408	1377	1346	1316	1285	1255	1224	1193
Produktívny vek	6699	6641	6580	6528	6469	6412	6355	6298	6240	6183	6126
Poproduktívny vek	1754	1798	1842	1885	1929	1973	2016	2060	2104	2147	2191

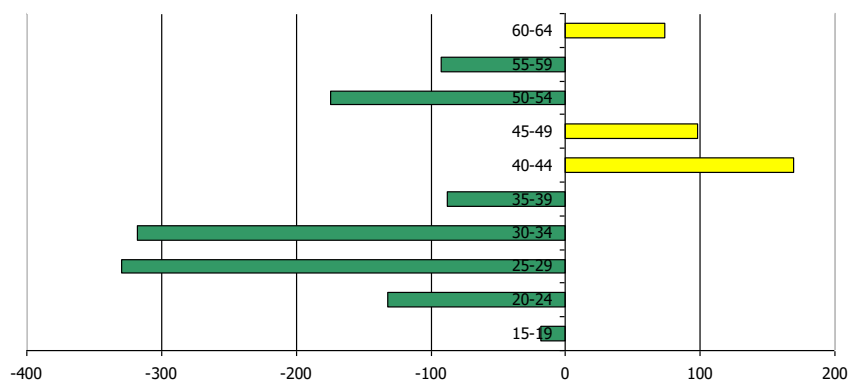
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Najviac ekonomicky činného obyvateľstva pripadá na vekovú skupinu od 40 do 44 rokov. Naopak najmenšiu skupinu ekonomicky aktívneho obyvateľstva tvoria obyvatelia od 20 do 24 rokov. Pokles v medziročnom porovnaní 2011 až 2021 bol zaznamenaný v skupine 15 až 39 rokov a od 50 do 59 rokov.

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa štruktúry veku a pohlavia k 2011 a 2021

Vek	2011	2021	rozdiel 2021 -2011
15-19	607	589	-18
20-24	692	560	-132
25-29	894	564	-330
30-34	953	635	-318
35-39	854	766	-88
40-44	662	831	169
45-49	697	795	98
50-54	788	614	-174
55-59	733	641	-92
60-64	594	668	74

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Z ekonomického hľadiska je daná štruktúra vyhovujúca.

3.8. Príjmy a výdavky domácností

Príjmy domácností

Priemerný čistý príjem domácnosti mal v sledovanom období rastúcu tendenciu. V priemere stúpol od roku 2011 do roku 2021 o 51,89 %. Spomedzi ostatných regiónov SR je na podpriemernej úrovni.

Čisté peňažné príjmy v Eur

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Slovenská republika	361,77	366,34	369,92	390,13	422,83	440,91	455,83	473,35	495,84	509,65	527,65
Bratislavský kraj	452,51	468,54	486,75	509,32	554,09	576,47	587,56	609,09	635,11	660,56	684,24
Trnavský kraj	376,65	384,57	387,67	419,9	440,17	458,62	475,82	494,78	517,08	531,75	550,21
Trenčiansky kraj	364,55	370,95	375,67	403,21	440,72	460,27	478,42	497,58	513,92	537,25	557,91
Nitriansky kraj	361,81	352,16	353,67	384,8	412,3	436,35	451,22	469,25	482,7	501,71	519,73
Žilinský kraj	356,26	367,01	362,08	372,15	395,15	410,52	423,79	440,21	456,99	463,60	476,67
Banskobystrický kraj	349,62	353,07	355,83	368,72	420,93	435,52	450,62	467,59	499,14	511,06	531,03
Prešovský kraj	327,08	327,65	328,33	344,31	359,36	375,8	390,3	404,7	425,18	429,66	442,64
Košický kraj	330,44	333,77	337,33	350,93	393,01	406,85	421,27	437,52	466,06	476,15	494,11

Zdroj: <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>

Výdavky domácností

Štruktúru výdavkov domácností prezentuje nasledujúca tabuľka. Najvyššie výdavky domácností dlhodobo plynú na stravovanie (cca. 76,83 €) a bývanie (cca. 67,76 € na osobu). Vysoký podiel (hlavne v prípade pracujúceho obyvateľstva mesta) pripadá na dopravu do zamestnania, keďže dôležité pracovné trhy sa nachádzajú mimo mesta Filákov (Banská Bystrica, Bratislava).

Čisté peňažné výdavky (od r. 2011) v eurách

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Spolu	303,3	313,4	312,4	306,6	342,1	345,8	353,2	360,8	375,7	380,9	390,1
Potraviny a nealko. nápoje	66,2	69,9	72,1	70,2	64,6	66,0	69,3	72,2	76,9	73,0	73,7
Alkoholické nápoje a tabak	8,7	9,6	9,7	9,6	8,8	8,8	8,8	9,1	9,2	9,0	8,9

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Odievanie a obuv	15,8	13,8	13,9	13,0	14,2	14,3	15,3	15,3	16,0	15,4	15,6
Bývanie, voda, electr., plyn ...	66,0	66,6	65,9	64,8	69,5	69,0	67,8	69,2	73,6	71,9	72,7
Nábytok, bytové vybavenie...	9,4	12,7	11,9	10,1	17,2	17,2	17,3	17,8	18,3	20,4	21,5
Zdravotníctvo	7,6	10,1	10,2	10,9	8,6	8,8	9,2	9,3	9,8	9,6	9,6
Doprava	22,5	23,0	22,5	21,9	39,8	40,8	43,3	44,6	44,8	51,6	55,1
Pošty a telekomunikácie	17,4	16,8	16,6	16,4	16,7	16,8	16,9	16,9	17,1	16,8	16,8
Rekreácia a kultúra	19,0	17,2	17,3	17,2	21,8	22,1	22,4	22,8	23,5	24,5	25,4
Vzdelávanie	1,3	1,4	1,4	1,3	2,2	2,2	2,2	2,2	2,1	2,5	2,6
Hotely, kaviarne a reštaurá...	17,8	17,4	17,6	19,1	13,8	14,5	15,5	16,0	17,4	15,4	15,1
Rozličné tovary a služby	20,8	23,9	23,3	22,3	23,5	23,7	23,7	24,0	25,6	25,2	25,6
Ostatné výdavky	31,0	30,7	30,0	29,7	41,4	41,5	41,4	41,4	41,6	45,6	47,4

Zdroj: <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>

Naopak najnižší podiel výdavkov pripadá na vzdelávanie (2,6 €) a alkoholické nápoje a tabak (8,9 %), čo môže súvisieť aj so zložením obyvateľstva (posun k stredným vekovým ročníkom). Pomerne vysoké % výdavkov pripadá na dopravu a rekreáciu (55,1 a 25,4 €).

3.9. Štruktúra ekonomicky aktívneho obyvateľstva

Za ekonomicky aktívne obyvateľstvo sa považujú osoby, ktoré sú v pracovnom, členskom, služobnom alebo obdobnom pomere k nejakej organizácii, družstvu, súkromnej osobe alebo inému právnomu subjektu, zamestnávateľia, pomáhajúci, nezamestnaní, osoby samostatne činné, a to bez ohľadu na dĺžku pracovného úväzku. Za ekonomicky aktívnych sa považujú aj osoby na vojenskom cvičení, vo väzbe a vo výkone trestu odňatia slobody – pokiaľ trval ich pracovný pomer, ženy na materskej – rodičovskej dovolenke, ak trval ich pracovný pomer a nezamestnaní. Celkový rozsah ekonomickej aktivity obyvateľstva ovplyvňuje predovšetkým veková štruktúra obyvateľstva – predovšetkým zastúpenie obyvateľstva v produktívnom veku, ako aj zamestnanosť žien. Nasledujúca tabuľka prezentuje počet ekonomicky aktívnych obyvateľov v jednotlivých častiach mesta. Väčšina obyvateľov dochádza za prácou mimo mesta Filákov.

Najviac ekonomicky činného obyvateľstva pripadá na vekovú skupinu od 40 do 44 rokov. Naopak najmenšiu skupinu ekonomicky aktívneho obyvateľstva tvoria obyvatelia od 20 do 24

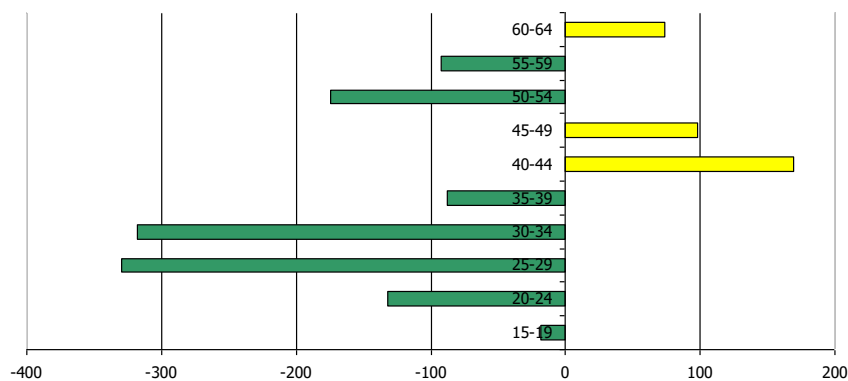
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

rokov. Pokles v medzioročnom porovnaní 2011 až 2021 bol zaznamenaný v skupine 15 až 39 rokov a od 50 do 59 rokov.

Ekonomicke aktívne obyvateľstvo podľa štruktúry veku a pohlavia k 2011 a 2021

Vek	2011	2021	rozdiel 2021 -2011
15-19	607	589	-18
20-24	692	560	-132
25-29	894	564	-330
30-34	953	635	-318
35-39	854	766	-88
40-44	662	831	169
45-49	697	795	98
50-54	788	614	-174
55-59	733	641	-92
60-64	594	668	74

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Z ekonomického hľadiska je daná štruktúra vyhovujúca.

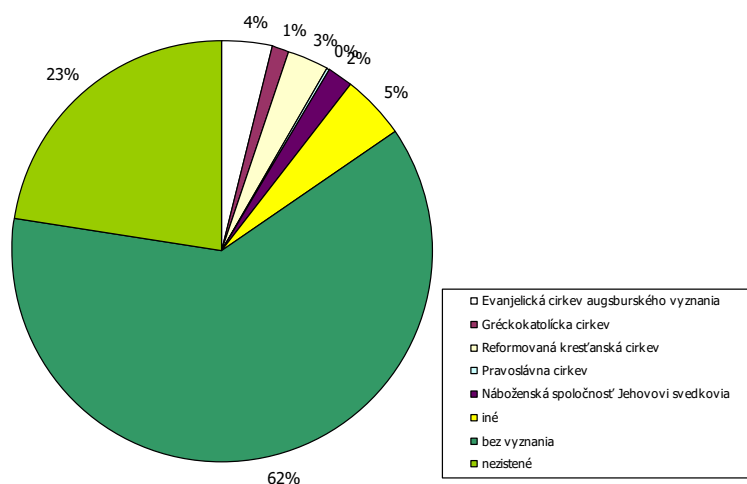
3.10. Náboženská charakteristika

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj štruktúry obyvateľstva mesta Filákov podľa vierovyznania v roku 2021. Mesto je podľa kritéria vierovyznania homogénne s 1 dominantným vierovyznaním. Najväčšia časť obyvateľov sa hlásila k rímskokatolíckej cirkvi (59,81 %). Pri 9,7 % nebolo zistené vierovyznanie. Bez vyznania bolo 24,91 % obyvateľov. K evanjelickej cirkvi sa hlási 1,58 % obyvateľov.

Bývajúce obyvateľstvo podľa náboženského vyznania 2021

Ukazovateľ	SODB 2021	%
Rímskokatolícka cirkev	5950	59,81
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	157	1,58
Gréckokatolícka cirkev	50	0,5
Reformovaná kresťanská cirkev	130	1,31
Pravoslávna cirkev	2	0,02
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	84	0,84
iné	196	1,97
bez vyznania	2478	24,91
nezistené	902	9,7

Zdroj: 2.5.2022, http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_vierovyznanie.php?kod_obce=543136

Obrázok: Bývajúce obyvateľstvo podľa náboženského vyznania 2021

Zdroj: 2.5.2022, http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_vierovyznanie.php?kod_obce=543136

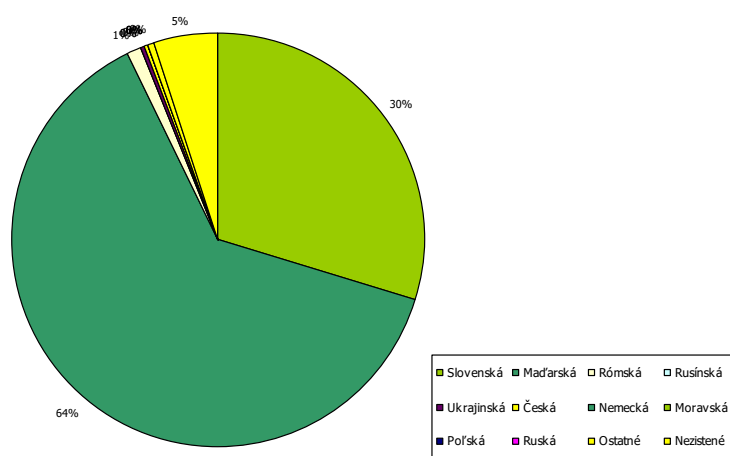
3.11. Národnostné zloženie

Z hľadiska národnostnej štruktúry sa väčšina obyvateľov hlási k maďarskej národnosti – 62,88 %. K Slovenskej národnosti sa hlási 29,76 % obyvateľov. Oficiálne sa k rómskej národnosti prihlásilo len 1,38 %.

Bývajúce obyvateľstvo podľa národnosti 2021

Ukazovateľ	SODB 2021	%
Slovenská	2961	29,76
Maďarská	6256	62,88
Rómská	137	1,38
Rusínská	0	0,00
Ukrajinská	5	0,05
Česká	29	0,29
Nemecká	8	0,08
Moravská	0	0,00
Poľská	5	0,05
Ruská	2	0,02
Ostatné	35	0,35
Nezistené	511	5,14

Zdroj: 2.3.2022, http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_narodnost_2021.php?kod_obce=508497

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Obrázok: Bývajúce obyvateľstvo podľa národnosti 2021

Zdroj: 2.5.2022, http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_narodnost_2021.php?kod_obce=508497

V rámci okresu mierne narastá počet obyvateľov slovenskej národnosti. Vývoj obyvateľov maďarskej národnosti je stabilný.

Stav obyvateľstva ku koncu obdobia (k 31.12.)

ok. Lučenec	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Slovenská	60,53	60,43	61,24	61,39	61,57	61,84	62,00	62,12	62,28	62,44	67,47
Maďarská	23,13	23,16	23,33	23,39	23,39	23,35	23,36	23,36	23,33	23,28	23,52
Rómska	2,80	2,82	2,75	2,73	2,72	2,69	2,69	2,68	2,66	2,64	1,85
Rusínska	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02
Ukrajinská	0,06	0,06	0,07	0,08	0,08	0,09	0,09	0,10	0,10	0,09	0,07
Česká	0,31	0,32	0,37	0,38	0,39	0,41	0,43	0,44	0,45	0,47	0,35
Nemecká	0,04	0,04	0,06	0,06	0,07	0,07	0,07	0,07	0,08	0,09	0,04
Poľská	0,03	0,04	0,04	0,05	0,05	0,06	0,06	0,06	0,06	0,07	0,04
Srbská	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01
Ruská	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
Židovská	0,00	0,00	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,00
Moravská	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Bulharská	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01
Rumunská	0,01	0,01	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02
Rakúska	0,02	0,02	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,02
Vietnamská	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01
Albánska	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02
Iná a nezistená	12,99	13,02	11,99	11,76	11,55	11,32	11,12	10,99	10,85	10,73	6,38

Zdroj: ŠÚSR, 2011-2021, DataCubes

4. Vzdelanie a zamestnanosť

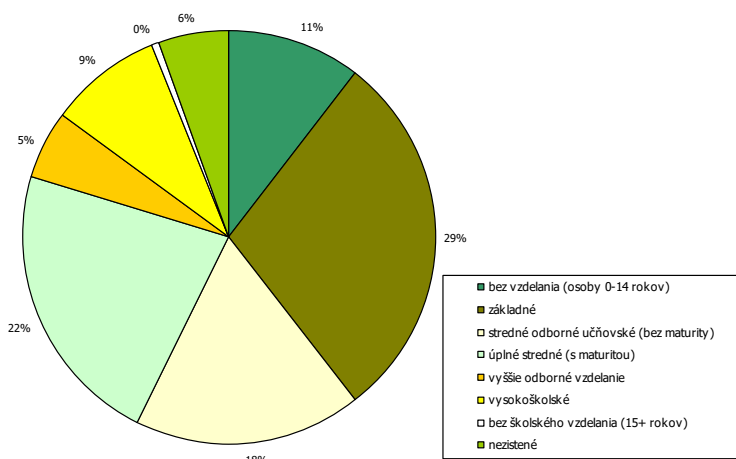
4.1. Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

V meste majú najvyšší podiel vo vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva občania so základným vzdelaním - 28,88 %, s úplným stredným vzdelaním (22,4 %) a so stredným odborným vzdelaním bez maturity 17,91 %. Obyvatelia s vysokoškolským vzdelaním boli zastúpení v počte 906 (9,11 %). Obyvatelia bez vzdelania boli zastúpení 10,52 %.

Podrobná vzdelanostná štruktúra obyvateľov mesta v roku 2022

dosiahnuté vzdelanie	počet	%
bez vzdelania (osoby 0-14 rokov)	1047	10,52
základné	2873	28,88
stredné odborné učňovské (bez maturity)	1782	17,91
úplné stredné (s maturitou)	2229	22,4
vyššie odborné vzdelanie	517	5,20
vysokoškolské	906	9,11
bez školského vzdelania (15+ rokov)	35	0,35
nezistené	560	5,63

Zdroj: statistics.sk, 10.5.2022

Zdroj: statistics.sk, 10.5.2022

Z hľadiska uplatnenia sa obyvateľstva na trhu práce má uvedená vzdelanostná štruktúra nevyhovujúci pomer. Z hľadiska ďalšieho vývoja je potrebné v meste ďalej zvyšovať počet obyvateľov so stredným odborným vzdelaním a úplným stredným vzdelaním.

4.2. Vzdelanostná štruktúra rómskeho etnika

Vzdelanostná štruktúra rómskeho obyvateľstva kopíruje celoslovenské štatistiky. Vzdelanosť je hlavným problémom nielen z hľadiska prístupu na trh práce, ale aj z hľadiska spôsobu života, stravovania, hygieny a páchania trestnej činnosti.

Dominantná časť obyvateľov rómskeho etnika má ukončené len stredné učňovské vzdelanie, prípadne základné vzdelanie. Druhou najpočetnejšou skupinou sú obyvatelia bez vzdelania. Uvedené skupiny sa vyznačujú nulovou kvalifikáciou častokrát bez schopnosti čítať a písať. Z hľadiska pracovného zaradenia sú schopní vykonávať len hrubú manuálnu prácu, väčšinou sezónnu. Mnohí obyvatelia v tejto skupine nedisponujú ani pracovnými návykmi a s tým súvisiacou pravidelnosťou, zodpovednosťou. Z hľadiska času sa situácia ešte zhoršuje a je potrebné prijať prísnejšie opatrenia hlavne z úrovne štátu.

V meste je početne zastúpená uvedená komunita.

4.3. Štruktúra zamestnanosti v meste

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru pracujúcich podľa jednotlivých odvetví národného hospodárstva. Najväčšie zastúpenie majú v regióne priemysel, dodávky elektriny, plynu ..., verejná správa, vzdelávanie a zdravotníctvo či sociálne služby. Silne zastúpený obchod. Od roku 2010 sa podiel priemyslu na zamestnaní znížil (29,4 %). Najvýraznejší nárast nastal v prípade zdravotníctva a sociálnych služieb ako aj vzdelávania.

Štruktúra zamestnanosti podľa NACE

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Poľnohosp., lesníctvo ...	6,0	3,8	3,7	3,7	3,8	3,6	2,7	2,2	1,6	2,1	2,1
Priemysel spolu	36,1	26,7	28,6	32,9	32,3	31,2	31,4	33,5	34,2	30,1	32,4
Priemyselná výroba	1,1	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,7	0,9	0,8	0,8	0,9
Dodávka elek., plynu, par...	31,3	22,6	24,7	29,2	28,6	27,3	27,2	29,3	31,2	27,5	29,4
Dod. vody; čistenie a odv...	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9	1,3	0,9	0,8	0,8	0,7	0,7
Stavebníctvo	2,9	2,6	2,4	2,4	2,3	2,1	2,7	2,6	2,3	1,9	2,0

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Veľkoobchod a malo., ...	4,1	6,4	2,9	4,3	4,2	3,2	3,2	5,1	1,9	3,7	3,8
Doprava a skladovanie	7,5	12,3	15,8	12,6	12,3	12,9	13,1	13,4	15,0	15,6	10,8
Ubytovacie a stra. služby	7,5	10,6	8,3	8,1	7,9	7,3	7,0	6,6	6,8	8,7	7,6
Informácie a komunikácia	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4
Finančné a poisťovacie čin.	1,4	1,5	1,7	1,5	1,3	1,2	1,1	0,9	0,7	0,7	0,7
Činnosti v oblasti nehnuteľ.	0,4	0,3	0,2	0,4	0,8	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	0,9
Odborné, vedecké a tech...	0,1	0,4	0,7	0,5	0,6	0,7	2,0	0,9	0,6	1,1	0,7
Admi. a podporné služby	4,3	5,4	1,9	2,3	2,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,4
Verejná správa a obrana; ...	12,3	9,7	12,9	9,7	9,3	10,0	9,7	8,8	10,5	11,3	12,3
Vzdelávanie	7,3	10,3	11,4	8,9	9,8	10,6	8,4	7,6	11,0	9,3	11,8
Zdravot. a sociálna pomoc	6,7	8,0	7,5	10,8	11,4	11,6	14,4	14,1	10,9	11,1	10,5
Umenie, zábava a rekreácia	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,6	0,6	0,7	0,6	0,5	1,3
Ostatné činnosti	1,9	0,3	0,2	0,2	0,2	1,2	0,2	0,2	0,6	0,6	0,6

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Región Filákov sa v okrese Lučenec považuje za centrum priemyslu, nakoľko väčšina zamestnávateľov sa orientuje na výrobu grilov, krbov a kachlí, nízkozdvižných vozíkov, nástrojársku výrobu, ale aj drevovýrobu spojenú s výrobou nábytku. Poľnohospodárstvom sa zaoberá už len malá časť obyvateľstva na vidieku, hoci podmienky na pestovanie rastlín a chov dobytka sú dobré a v minulosti bol región považovaný za poľnohospodársky. Väčšina obyvateľov migruje za prácou v rámci okresu, ako aj do iných regiónov, resp. do cudziny (Česko a najmä Maďarsko pre výhodnú polohu). Cestujú väčšinou mladí ľudia a muži, pričom sa jedná o odborníkov v bývalých strojárskych profesiách. Ďalej migrujú vysokoškolsky vzdelaní ľudia a ľudia, ktorých neviažu k regiónu rodinné záväzky.

4.3.1. Štruktúra ekonomických subjektov

K nosným zamestnávateľom v meste Filákov patria Ekoltech s. r.o., Mesto Filákov, Thorma Výroba k.s., Dometic Slovakia s. r.o., z menších Georgica s.r.o., Easy Pack s.r.o., 19th-WOOD s.r.o., BALEX TRADE s.r.o. V rámci mesta pôsobia ďalšie zamestnávateľské subjekty, pričom sa jedná prevažne o živnostníkov s malým počtom zamestnancov zameraných prevažne na výrobu a služby v menšom rozsahu (PHRSR Filákov, 2015, s. 113).

Nasledujúca tabuľka prezentuje orientačnú štruktúru (sčítanie 2011, výsledky 2021 nie sú počas spracovania PHRSR k dispozícii) ekonomicky aktívneho obyvateľstva podľa jednotlivých sektorov národného hospodárstva. Najviac obyvateľov bolo zamestnaných v terciárnom

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

sektore – služby a sekundárnom sektore - výroba. Najviac obyvateľov je zamestnaných v službotvornom sektore a sekundárnom sektore – výroba. Za prácou odchádzalo v roku 2011 3147 obyvateľov – na pracovný trh v Maďarsku, Lučenci, resp. hlavnom meste, resp. iných častiach SR. Väčšina obyvateľov pracovala v službotvornom sektore – 2324 obyvateľov. Vo výrobe to bolo 1839 obyvateľov.

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo

	spolu	odch. za prácou	primárny sektor	sekundárny sektor	terciárny sektor
Filákov	4998	3147	223	1839	2324
Sídliisko	832	515	36	288	384
Halaš Tó	734	486	32	231	392
Červená skala	1554	913	71	591	669
Priem. obvod	6	6	1	1	3
Kohútí vrch - tehelňa	145	98	7	41	76
Filákov - žel. stanica	8	6	3	3	1
Východ mesta	1687	1103	68	672	787
Pisárova - T. pustatina	15	9	1	6	5
Pisárova - T. pustatina	17	11	4	6	7

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

V meste Filákov jednoznačne dominuje sektor služieb – vyše 76% subjektov. Sektor výroby reprezentujú hlavne výrobné firmy – najväčší zamestnávateľia v meste – firmy EKOLTECH s.r.o. (počet zamestnancov /ďalej len PZ/ 571 osôb) , Dometic Slovakia s.r.o (PZ 182 osôb), THORMA Výroba k.s. (PZ 215 osôb). Vyššie percentuálne zastúpenie kvartérneho sektoru je spôsobené pomerne vysokým počtom súkromných lekárov (26). Najviac subjektov sa zaoberá obchodnou činnosťou a predajom tovaru rôzneho druhu (41,4%), stravovacími službami (15,45%), „skrášľovacími“ službami (kaderníctvo, kozmetika, manikúra, pedikúra, solárium, fitnes, fotoslužby a pod) (11,36%). Herne, stávkové kancelárie, záložne predstavujú 5% všetkých subjektov. Finančné služby, verejná správa a poľnohospodárska prvovýroba sú zastúpené po 3% všetkých subjektov pôsobiacich na území mesta (PHRSR Filákov, 2015, Príloha s. 119).

Medzi najväčších zamestnávateľov vo Filákovke patria tri výrobné podniky EKOLTECH s.r.o., THORMA Výroba k.s. a Dometic Slovakia s.r.o ktorí dohromady zamestnávajú takmer 970 ľudí. Druhú skupinu tvorí verejná správa, kde v oblasti školstva je zamestnaných najmenej 156 osôb, Mesto Filákov zamestnáva ďalších 137 osôb a príspevkové, neziskové organizácie ďalších 134 osôb, celkom 427 osôb vo verejnej správe (údaje sú uvedené k dátumu spracovania PHRSR) .

4.4. Nezamestnanosť, príčiny, dôsledky, prognózy

4.4.1. Vývoj nezamestnanosti

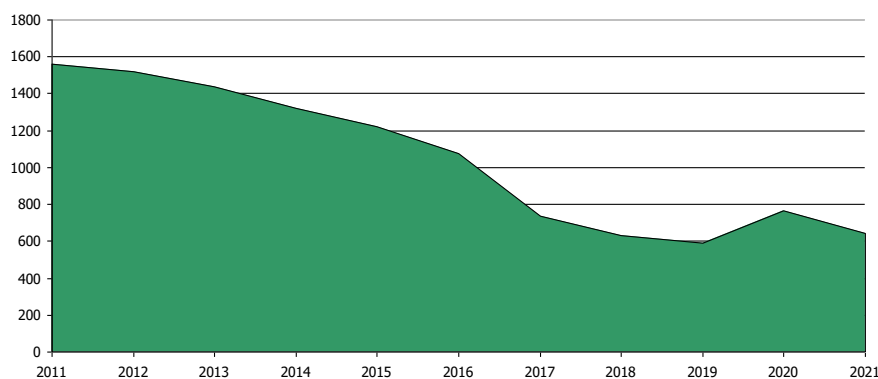
Vývoj nezamestnanosti vo všeobecnosti zaznamenával až do roku 2019 klesajúci trend. V roku 2020 a 2021 ovplyvnila nezamestnanosť pandemická situácia, opatrenia vlády SR.

Nezamestnanosť aj v meste mala za posledných 5 rokov (do roku 2020) klesajúcu tendenciu.

Miera evidovanej nezamestnanosti v meste Filákov, pohlavie a rok v %

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
P. evid. UoZ spolu	1563	1520	1439	1321	1224	1074	736	631	588	765	640
P. evid. uchádzačiek	756	762	730	695	651	591	417	370	343	421	365
Mierna nezm. v %	20,9	20,4	19,2	17,8	16,5	14,6	10,1	8,7	8,2	10,6	9,6

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obrázok: Vývoj počtu nezamestnaných v rokoch 2011 až 2021

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Relatívny počet evidovaných nezamestnaných obyvateľov v regióne prezentuje nasledujúca tabuľka. Z hľadiska pohlavia bola evidovaná vyššia miera nezamestnanosti v prípade ženskej populácie. V roku 2021 dosiahla úroveň 11,9 %. V prípade mužskej populácie to bolo len 10,1 %. Najvyššia miera bola v sledovanom období v rokoch 2011 a 2012.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Miera evidovanej nezamestnanosti podľa územie, pohlavie a rok v %

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Slovenská republika	13,6	14,44	13,5	12,3	10,63	8,76	5,94	5,04	4,92	7,57	6,76
Banskobystrický kraj	19,8	20,81	18,3	17,2	14,94	12,8	8,67	7,03	6,69	9,83	9,01
Okres Lučenec	24,3	25,6	21,6	20,1	17,5	15,3	10,2	8,6	8,3	12,0	11,0
Muži	24,3	25,7	21,8	19,9	17,4	14,1	8,8	7,4	6,8	11,3	10,1
Ženy	24,3	25,4	21,3	20,2	17,6	16,5	11,8	9,9	9,9	12,8	11,9

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj nezamestnanosti znevýhodnených skupín. V prípade absolventov dochádza k výraznému poklesu počtu. Počet dlhodobo evidovaných uchádzačov klesol počet z 4959 na 2201 osôb.

Uchádzači o zamestnanie znevýhodnení

Okr. Lučenec	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
A	149	116	110	112	109	103	70	54	60	87	70
B	495	494	357	341	275	213	132	113	101	180	158
C	111	96	89	83	78	58	40	42	18	25	46
D	4 959	5 422	5 287	4 836	4 266	3 605	2 322	1 805	1 629	2 064	2 201

A - Počet uchádzačov o zamestnanie so ZP

B - Počet uchádzačov o zamestnanie – absolventi

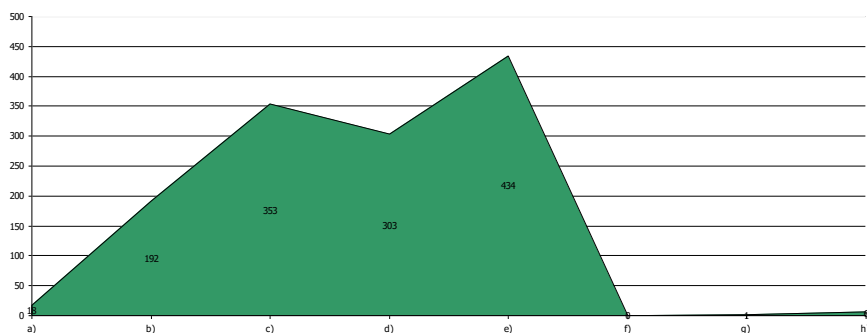
C - Počet uchádzačov o zamestnanie – mladiství

D - Počet dlhodobo evidovaných uchádzačov o zamestnanie

Zdroj: DataCubes ŠÚ, 2011-2021

V meste Filákov tvoria najväčšiu skupinu znevýhodnení, ktorí nemali počas predchádzajúcich 12 mesiacov stále zamestnanie. Ďalšou najväčšou skupinou boli obyvatelia dlhodobo nezamestnaní.

Štruktúra nezamestnaných v meste Filákov v roku 2022 apríl (znevýhodnení)

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

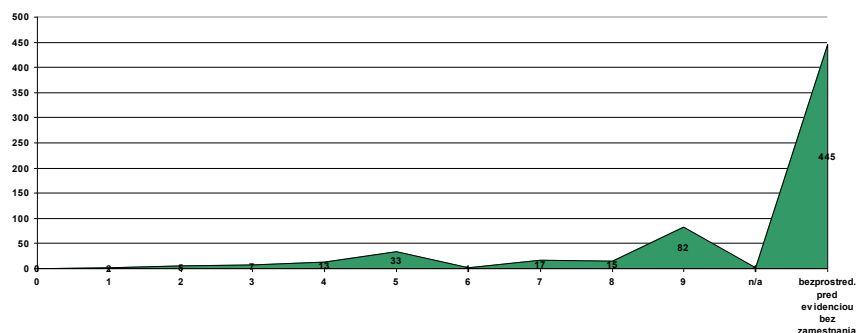
Číselník typov znevýhodnených UoZ podľa zák.č. 5/2004 Zb. § 8 písm.:

a) absolvent školy	18
b) občan starší ako 50 rokov veku	192
c) dlhodobo nezamestnaný občan	353
d) občan - vzdelanie nižšie ako stredné odborné	303
e) občan - 12 kal.mes. nemal pravidelne platené zamestnanie	434
f) štátny príslušník tretej krajiny – azyl/doplňková ochrana	0
g) osamelý občan – starostlivosť o odkázanú osobu/starajúci sa o dieťa	1
h) občan so zdravotným postihnutím	6

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

Znevýhodnení obyvatelia s vekom nad 50 rokov tvorili skupinu 192 nezamestnaných. Nasledujúci graf prezentuje štruktúru nezamestnaných podľa profesie, ktorú vykonávali. Najväčšiu skupinu tvorili obyvatelia bez zamestnania pred evidenciou.

Štruktúra nezamestnaných v meste Filákov v roku 2022 apríl (podľa profesie)

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

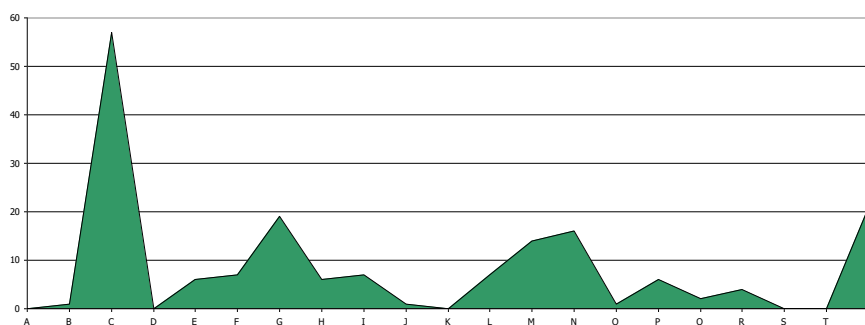
SK ISCO-08

1	Zákonnodarcovia, riadiaci pracovníci	2
2	Špecialisti	5
3	Technici a odborní pracovníci	7
4	Administratívni pracovníci	13
5	Pracovníci v službách a obchode	33
6	Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve	1
7	Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci	17
8	Operátori a montéri strojov a zariadení	15
9	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	82
0	Príslušníci ozbrojených síl	0
Bez zamestnania pred evidenciou		445

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

Z hľadiska odvetvovej klasifikácie bolo najviac nezamestnaných z odvetví priemysel (57), obchod (19) a administratíva (16).

Štruktúra nezamestnaných v meste Filákov v roku 2022 apríl (NACE)

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

SK NACE - odvetvová klasifikácia ekonomických činností

A	poľnohosp., lesníctvo a rybolov	0
B	ťažba a dobývanie	1
C	priemyselná výroba	57

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

D	dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	0
E	dodávka vody, čistenie a odvod odp.vôd,odpady a služ.	6
F	stavebníctvo	7
G	veľkoobchod a maloobchod, oprava motor. voz.a motoc.	19
H	doprava a skladovanie	6
I	ubytovacie a stravovacie služby	7
J	informácie a komunikácia	1
K	finančné a poisťovacie služby	0
L	činnosti v oblasti nehnuteľností	7
M	odborné, vedecké a technic. činnosť	14
N	administratívne a podporné služby	16
O	verejná správa a obrana, povinné sociál.zabezp	1
P	vzdelávanie	6
Q	zdravotníctvo a sociálna pomoc	2
R	umenie, zábava a rekreácia	4
S	ostatné činnosti	0
T	činnosti domácností ako zamestnávateľov	0
U	činnosti extrateritoriálnych organiz. a združení	21
	bezprostred. pred evidenciou bez zamestnania	445

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

4.4.2. Veková štruktúra nezamestnaných

Najväčší počet nezamestnaných obyvateľov pripadal na skupinu vo veku od 35 - 49 a rizikovú skupinu nad 50 rokov. V tejto skupine podiel postupne klesá. Pokles bol evidovaný aj v skupine od 15 do 24 rokov.

Počet uchádzačov o zamestnanie podľa veku

Okr. Lučenec	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Spolu 15-24	1 388	1 636	1 364	1 253	1 079	783	548	456	398	599	496

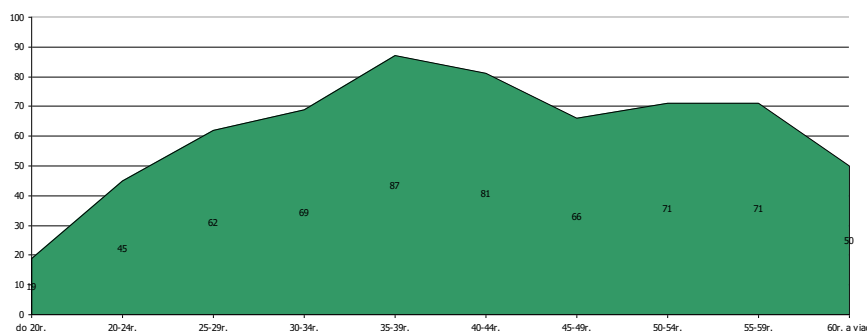
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

	25-34	2 175	2 324	2 079	1 830	1 637	1 349	902	762	778	969	815
	35-49	3 051	3 199	2 952	2 784	2 564	2 256	1 565	1 379	1 338	1 730	1 554
	50 a viac	2 114	2 078	2 019	1 990	1 914	1 784	1 383	1 265	1 131	1 420	1 305
	Spolu	8 728	9 237	8 414	7 857	7 194	6 172	4 398	3 862	3 645	4 718	4 170
Muži	15-24	795	910	760	675	597	401	272	239	189	332	278
	25-34	1 153	1 210	1 106	913	839	600	400	324	340	468	395
	35-49	1 516	1 617	1 426	1 358	1 231	1 023	663	567	508	741	676
	50 a viac	1 185	1 172	1 142	1 071	1 000	915	664	568	488	664	604
	Spolu	4 649	4 909	4 434	4 017	3 667	2 939	1 999	1 698	1 525	2 205	1 953
Ženy	15-24	593	726	604	578	482	382	276	217	209	267	218
	25-34	1 022	1 114	973	917	798	749	502	438	438	501	420
	35-49	1 535	1 582	1 526	1 426	1 333	1 233	902	812	830	989	878
	50 a viac	929	906	877	919	914	869	719	697	643	756	701
	spolu	4 079	4 328	3 980	3 840	3 527	3 233	2 399	2 164	2 120	2 513	2 217

Zdroj: 15.4.2022, <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>

Priamo v meste Filákov tvoria najväčšiu skupinu obyvatelia vo vekovej skupine od 35 do 39 rokov (87) a skupina od 40 do 44 rokov.

Štruktúra nezamestnaných v meste Filákov v roku 2022 apríl (vek)

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

UoZ spolu	v tom				
	do 20r.	20-24r.	25-29r.	30-34r.	35-39r.
621	19	45	62	69	87
v tom					
40-44r.	45-49r.	50-54r.	55-59r.	60r. a viac	n/a
81	66	71	71	50	0

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

4.4.3. Vzdelanostná štruktúra nezamestnaných

Vychádzajúc z ponuky VPM (voľných pracovných miest) na trhu práce regiónu sú najrizikovejšou skupinou občania s nízkym stupňom vzdelania v kombinácii s dlhodobou evidenciou. Záujem nie je ani o vytváranie pracovných príležitostí pre občanov so zdravotným postihnutím, ponuky VPM pre túto kategóriu sa v evidencii takmer nevyskytujú.

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj nezamestnanosti podľa vzdelanostnej štruktúry uchádzačov. Najväčšou skupinou je skupina obyvateľov so základným a úplným stredným odborným vzdelaním. Počet obyvateľov so základným vzdelaním, prípadne bez vzdelania výrazne vzrástol v rokoch na 27,2 %. Ide hlavne o rizikové skupiny obyvateľstva.

Nezamestnaní podľa vzdelania v %

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Spolu											
Základné a bez vzdelania	17,9	18,0	22,5	28,9	19,4	25,3	23,3	33,3	45,1	34,4	27,2
Nižšie stredné	41,1	45,3	41,0	37,2	35,7	37,9	29,6	26,1	21,5	23,8	24,4
Úplné stredné	32,8	34,0	30,8	28,7	37,0	30,2	32,5	35,8	25,4	30,3	36,2
Vysokoškolské	8,2	2,6	5,7	5,2	7,9	6,8	14,4	4,7	8,1	11,5	12,2
Muži											
Základné a bez vzdelania	21,7	19,0	19,4	28,6	21,6	20,8	24,5	42,6	43,4	37,1	31,2
Nižšie stredné	38,6	49,2	45,4	40,4	43,2	40,4	32,3	28,9	27,6	25,8	28,4
Úplné stredné	34,9	30,4	29,9	27,8	29,6	30,9	31,9	28,4	22,4	25,8	30,6
Vysokoškolské	4,5	1,4	5,2	3,4	5,6	7,9	11,3	10,5	6,6	11,3	14,9
Ženy											
Základné a bez vzdelania	12,7	16,1	26,9	29,4	17,2	31,7	21,9	22,9	47,0	30,1	21,8

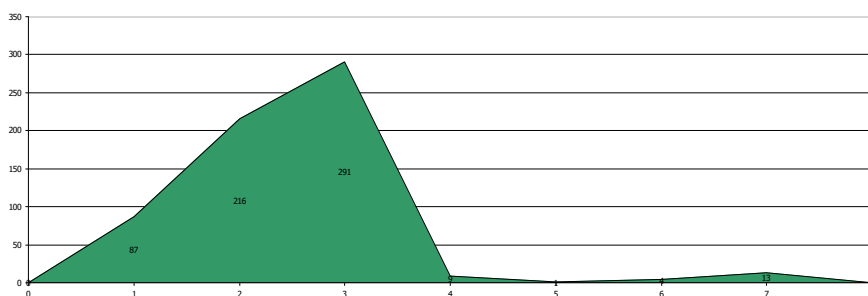
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Nižšie stredné	44,3	38,9	35,1	32,1	27,3	34,4	26,2	22,9	14,4	20,4	18,9
Úplné stredné	29,9	40,3	32,1	30,6	45,3	28,6	33,2	44,7	28,8	36,6	43,9
Vysokoškolské	13,1	5,2	6,3	7,9	10,5	5,3	18,7	10,0	9,8	11,8	15,3

Zdroj: 20.3.2022, <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>

Obyvatelia so základným vzdelaním sa podieľali na nezamestnanosti 27,2 %. Nasledujúce grafy porovnávajú štruktúru nezamestnaných podľa vzdelania v meste Filákov v apríli roku 2022. Najvyšší počet obyvateľov disponovalo stredným odborným vzdelaním (nižšie sekundárne vzdelanie) a úplným stredným vzdelaním (vyššie sekundárne vzdelanie). Nezamestnaní s vysokoškolským vzdelaním tvorili nízke %.

Štruktúra nezamestnaných v meste Filákov v roku 2022 apríl (vzdelanie)

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

ISCED - Medzinárodná štandardná klasifikácia vzdelávania

0	predprimárne vzdelanie	0
1	primárne vzdelanie	87
2	nižšie sekundárne vzdelanie	216
3	vyššie sekundárne vzdelanie	291
4	post sekundárne neterciárne vzdelanie	9
5	terciárne vzdelanie (nie VŠ)	1
6	terciárne vzdelanie (VŠ 1.stupeň)	4
7	terciárne vzdelanie (VŠ 2.stupeň)	13
8	terciárne vzdelanie (VŠ 3.stupeň)	0

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

Pri súčasnej situácii na trhu práce regiónu je problematické vytvoriť pracovné miesta kategóriu nezamestnaných s nízkym vzdelaním (so základným vzdelaním, nižším stredným, resp. bez

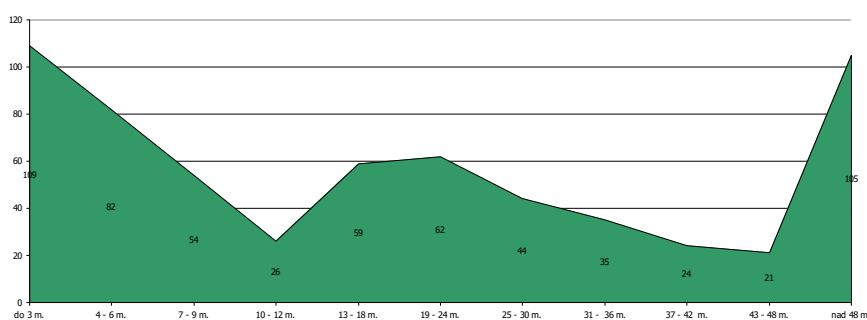

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

vzdelania), nakoľko zamestnávateľia zväčša požadujú kvalifikovanejšiu a vzdelanejšiu pracovnú silu. Medzi nižším vzdelaním, chýbajúcou kvalifikáciou a vylúčením z trhu práce je jednoznačná súvislosť, nakoľko vyššia úroveň vzdelania rozširuje možnosti na trhu práce. Za rizikovú skupinu UoZ (uchádzačov o zamestnanie) najťažšie umiestniteľnú na trhu práce regiónu možno označiť dlhodobu evidovanú UoZ s nízkym stupňom vzdelania, pričom v rámci tejto skupiny sú zvlášť ohrozené ženy so základným resp. neukončeným základným vzdelaním.

4.4.4. Dĺžka evidencie

Pre mesto Filákov predstavuje najpočetnejšiu skupinu tvoria krátkodobo nezamestnaní evidovaní na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny po dobu od 0 do 3 mesiacov. Ďalšou početnou skupinou je skupina viac ako 48 mesiacov. Dlhodobá nezamestnanosť v meste a okrese je problémom vzhľadom na obmedzený trh práce a sociálne zloženie obyvateľstva bez intenzívnejšej motivácie.

Obrázok: Štruktúra nezamestnaných v meste Filákov v roku 2022 apríl (dĺžka evidencie)

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

UoZ spolu		v tom					
		do 3 m.	4 - 6 m.	7 - 9 m.	10 - 12 m.	13 - 18 m.	
621	109		82	54	26	59	
		v tom					
19 - 24 m.	25 - 30 m.	31 - 36 m.	37 - 42 m.	43 - 48 m.	nad 48 m.		
62	44	35	24	21	105		

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

4.4.5. Verejné služby zamestnanosti

Na zabezpečovanie práva občanov na zamestnanie je zriadený Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) ako orgán špecializovanej štátnej správy, ktorý v rozsahu svojej pôsobnosti, ako jeden z viacerých subjektov vykonáva politiku zamestnanosti. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) je hlavnou inštitúciou realizujúcou politiku trhu práce, čo je systém podpory a pomoci občanom pri ich začleňovaní na pracovné miesta na trhu práce formou sprostredkovania zamestnania, poskytovania poradenstva, prispôbovaním profesijnej štruktúry nezamestnaných a zamestnancov pomocou rekvalifikácií, podporovanie vytvárania nových pracovných miest zamestnávateľmi pomocou poskytovania príspevkov v rámci aktívnej politiky trhu práce. Mesto spolupracuje pri realizácii aktívnej politiky trhu práce s ÚPSVaR Filákov.

4.4.6. Aktivačná činnosť

Mesto v oblasti aktívnej politiky zamestnanosti môže dočasne zamestnávať nezamestnaných občanov v rámci aktivačných prác. V prevažnej miere výkon týchto pracovných činností zahŕňa údržbu verejných priestranstiev. V roku 2022 bolo na aktivačných prácach v celom okrese Lučenec evidovaných 838 osôb. Najviac aktivačných pracovníkov bolo evidovaných v skupine A2c1 - AP pre občana, ktorý je v evidencii UoZ a zúčastňuje sa MOS na základe dohody s obcou (§12 ods. 3 písm. b) bod 4 zákona č. 417/2013 Z.z. (a podľa zákona č. 369/1990 o obecnom zriadení).

Aktivačné príspevky podľa regiónov v apríli 2022

	A1d	A2a	A2b	A2c1	A2c2	A2c3	A2c4	A2d	A4	A5
Banskobystrický kraj	57	20	5	5783	437	0	73	120	0	0
Lučenec	7	2	2	827	0	0	0	0	0	0

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

AP - aktivačný príspevok

A1d AP pre občana, ktorý je zamestnaný a má príjem aspoň vo výške minimalnej mzdy (§3 písm. a) zákona č. 417/2013 Z.z.)

A2a AP pre občana, ktorý je v evidencii UoZ a zvyšuje si kvalifikáciu formou štúdia popri zamestnaní (§12 ods.3 písm. b) bod 1 zákona č. 417/2013 Z.z.)

A2b AP pre občana, ktorý je v evidencii UoZ a zúčastňuje sa rekvalifikácie (§12 ods. 3 písm. b) bod 2 zákona č. 417/2013 Z.z.)

- A2c1 AP pre občana, ktorý je v evidencii UoZ a zúčastňuje sa MOS na základe dohody s obcou (§12 ods. 3 písm. b) bod 4 zákona č. 417/2013 Z.z. (a podľa zákona č. 369/1990 o obecnom zriadení)
- A2c2 AP pre občana, ktorý je v evidencii UoZ a zúčastňuje sa MOS na základe dohody s úradom (§12 ods. 3 písm. b) bod 3 zákona č. 417/2013 Z.z. (§52 zákona č. 5/2004 o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov)
- A2c3 AP pre občana, ktorý je v evidencii UoZ a zúčastňuje sa MS pre samosprávny kraj (§12 ods. 3 písm. b) bod 3 zákona č. 417/2013 Z.z. (§ 52 zákona č. 5/2004 o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov)
- A2c4 AP pre občana, ktorý vykonáva dobrovoľnícku činnosť (§12 ods. 3 písm. b) bod 5 zákona č. 417/2013 Z.z.)
- A2d AP - iné projekty
- A4 AP pre občana v HN, ak študuje na strednej alebo vysokej škole a vypláca sa mu rodičovský príspevok
- A5 AP pre občana, ktorý vykonáva dobrovoľnú vojenskú prípravu

4.5. Sociálna charakteristika obyvateľstva

4.5.1. ŽTP občania

Za občana s ťažkým zdravotným postihnutím sa považuje občan, ktorého miera funkčnej poruchy je najmenej 40 %. Telesne a zdravotne postihnutý jedinec je jedinec s chybou pohybového a oporného ústrojenstva alebo poškodením nervového ústrojenstva, ak sa prejavuje porušenou hybnosťou a jedinec v stave choroby alebo zdravotného oslabenia. Mentálna retardácia je multidimenzionálny fenomén, ktorý postihuje prekrývajúco medicínske, psychologické, pedagogické a sociálne kvality, funkcie a správanie sa postihnutého človeka od narodenia po smrť. Nasledujúci graf a tabuľka prezentuje štruktúru poberateľov peňažných príspevkov na kompenzáciu ŽTP v apríli 2022. Najviac poberateľov bolo evidovaných v skupine - na prevádzku OMV - 2142 a hygienu alebo ošatenie - 1717 osôb.

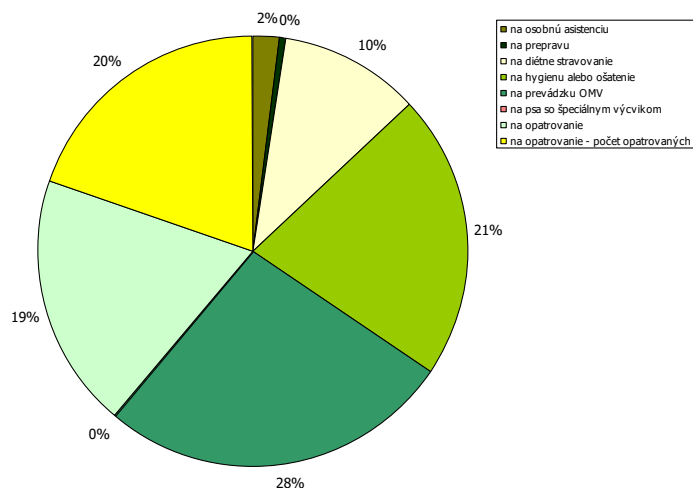
Počet poberateľov opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu ŽTP v okrese Lučenec

na osobnú asistenciu	na prepravu	na diétne stravovanie	na hygienu alebo ošatenie	na prevádzku OMV	na psa so špeciálnym výcvikom	na opatrovanie	na opatrovanie - počet opatrovaných
166	31	841	1717	2142	1	1540	1586

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Obrázok: Počet poberateľov opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu ŽP v okrese v apríli 2022

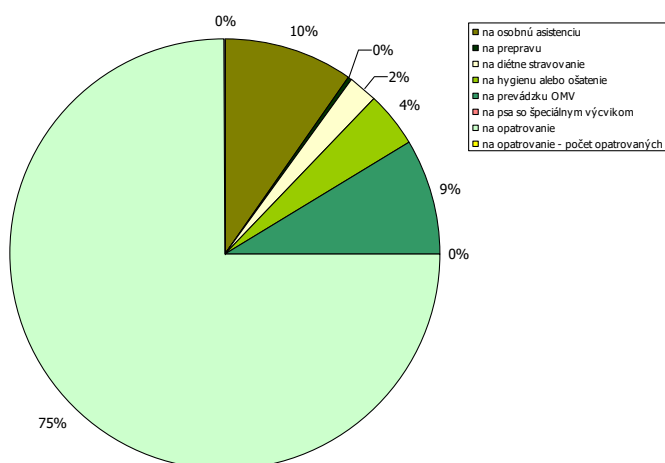
Zdroj: ÚPSVaR, 2022

Finančné čerpanie zdrojov na peňažné príspevky prezentuje nasledujúca tabuľka. Najviac zdrojov bolo použitých na príspevky na opatrovanie.

Čerpanie finančných prostriedkov opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu ŽP podľa regiónov (v eurách)

na osobnú asistenciu	na prepravu	na diétne stravovanie	na hygienu alebo ošatenie	na prevádzku OMV	na psa so špeciálnym výcvikom	na opatrovanie
87479	2901,48	19884,01	34752,08	78011,64	48,57	669279,94

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

Obrázok: Čerpanie finančných prostriedkov opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu ŽP (€) v okrese v marci 2022

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

Každé zdravotné postihnutie s trvalými následkami vyžaduje komplexný prístup zameraný nielen na úpravu postihnutých fyziologických funkcií, ale aj na úpravu psychosociálnych funkcií s cieľom integrácie postihnutej osoby do bežných spoločenských štruktúr. Model komplexnej rehabilitačnej starostlivosti vyžaduje skúsených odborníkov v rehabilitačnej medicíne - lekárov, fyzioterapeutov, rehabilitačných pracovníkov, psychológov, logopédov, ale aj sociálnych pracovníkov, orientovaných v problematike dlhodobej sociálno - rehabilitačnej starostlivosti (<http://www.nrozp.sk/index.php/soc-rehabilitacia>, 10.7.2020).

Úloha Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny

V tejto súvislosti Oddelenia posudkových činností úradov práce, sociálnych vecí a rodiny a v druhom stupni Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny posudzujú občana na účely: peňažných príspevkov na kompenzáciu, preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a parkovacieho preukazu.

4.5.2. Opatrovaní

Opatrovaní sú občania odkázaní na opatrovateľskú službu. Opatrovateľská služba je určená občanom, ktorí sú podľa posudku príslušného orgánu odkázaní na pomoc druhej osoby pri zabezpečení životných úkonov, ak týmto občanom nemôže pomoc zabezpečiť rodina. Mesto Filákov poskytuje občanom mesta opatrovateľskú službu podľa zákona NR SR č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov. Je to terénna forma sociálnej služby v prirodzenom domácom prostredí občana, ktorý je odkázaný na pomoc inej fyzickej osoby. Opatrovateľská služba sa poskytuje občanovi s trvalým pobytom vo Filáкове, v jeho domácnosti.

Sociálna služba sa poskytuje formou úkonov, ktoré opatrovateľky vykonávajú v domácnosti občana. Sú to úkony ako napr.

- sebaobslužné úkony – bežné úkony osobnej hygieny, kúpeľ,
- starostlivosť o domácnosť – nákup, jednoduché úkony spojené so starostlivosťou o domácnosť,
- príprava jedla, donáška obeda do domu,
- bežné upratovanie v domácnosti,
- starostlivosť o bielizeň,
- sprievod na lekárske vyšetrenie, vybavenie úradných záležitostí,
- dohľad.

Prijímateľ sociálnej služby (občan) platí úhradu za poskytnutú sociálnu službu podľa príjmu a majetku. Výška úhrady za opatrovateľskú službu, poskytnutú občanovi v jednotlivých mesiacoch sa počíta na základe skutočne poskytnutých úkonov.

4.5.3. Osoby v kríze

Osoby vyžadujúce azylové ubytovanie predstavujú špecifickú skupinu, ktorá je postihnutá rôznymi životnými situáciami v súvislosti s trestnou činnosťou, domácim násilím, alkoholizmom, prípadne drogovou závislosťou. Týka sa teda prepustencov z výkonu trestu, ľudí bez domova, osoby závislé na drogách a alkohole, týrané osoby, osamelí rodičia s deťmi bez prístrešia, atď..

V meste môžu vyžadovať azylové ubytovanie hlavne osoby, ktoré sú vystavené domácejmu násiliu v súvislosti s alkoholizmom, prípadne drogovou závislosťou.

Jedným z hlavných problémov v súčasnosti v celej spoločnosti je narastanie sociálno-patologických javov už v cieľovej skupine mladých ľudí v súvislosti s užívaním legálnych a nelegálnych drog a to už žiakmi základných škôl.

V meste Filákov je problémom práve drogová závislosť určitých skupín (mladistvých) obyvateľstva, alkoholizmus, ako aj problémy s obyvateľmi bez domova.

4.5.4. Poberatelia dávok v hmotnej núdzi (DHN)

Hmotná núdza je stav, keď príjem občana a fyzických osôb, ktoré sa s občanom spoločne posudzujú, nedosahuje životné minimum a občan a fyzické osoby, ktoré sa s ním spoločne posudzujú, si príjem nemôžu zabezpečiť alebo zvýšiť vlastným pričinením. Nasledujúce grafy prezentujú štruktúru poberateľov dávok v hmotnej núdzi v okrese Lučenec v mesiaci apríl roku 2022.

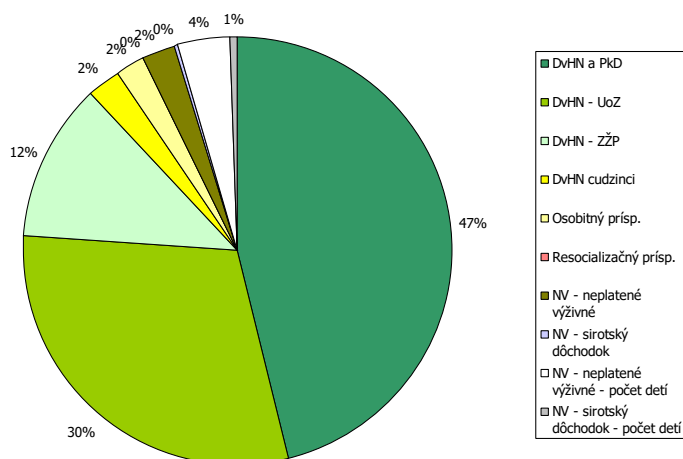
Počet poberateľov vybraných dávok pomoci v hmotnej núdzi a náhradného výživného podľa regiónov

DvHN a PkD	DvHN - UoZ	DvHN - ZŽP	DvHN cudzinci	Osobitný prisp.	Resocializačný prisp.	NV - neplatené výživné	NV - sirotsky dôchodok	NV - neplatené výživné - počet detí	NV - sirotsky dôchodok - počet detí
2134	1380	556	110	107	2	111	13	176	29

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

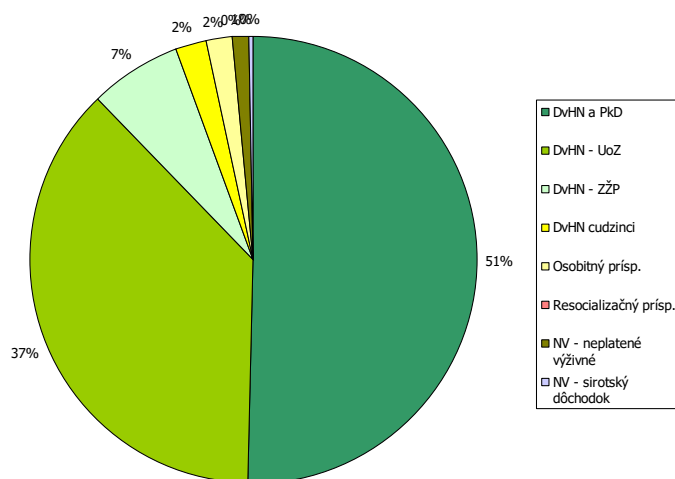
Obrázok: Poberatelia príspevkov DHN marec 2022

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

Čerpanie finančných prostriedkov vybraných dávok pomoci v hmotnej núdzi a náhradného výživného v okr. Lučenec (v eurách)

DvHN a PkD	DvHN - UoZ	DvHN - ZŽP	DvHN cudzinci	Osobitný prís.	Resocializačný prís.	NV - neplatené výživné	NV - sirotsky dôchodok
323843,2	240604	44285,4	13319,6	12101,42	174,44	7640,44	1825,01

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

Obrázok: Štruktúra výdavkov na DHN marec 2022

Zdroj: ÚPSVaR, 2022

4.5.5. Rodinné prídavky – osobitný príjemca

Mesto Filákov je osobitným príjemcom rodinných prídavkov a prídavkov na deti, ktoré zanedbávajú povinnú školskú dochádzku v zmysle § 12, ods.2 zákona č. 600/2003 Z.z. o prídavku na dieťa ((v znení č. 485/2004 Z. z., 532/2007 Z. z., 554/2008 Z. z., 516/2009 Z. z., 336/2010 Z. z., 180/2011 Z. z., 388/2011 Z. z., 411/2011 Z. z., 468/2011 Z. z., 384/2012 Z. z., 433/2013 Z. z., 450/2013 Z. z., 125/2016 Z. z., 234/2017 Z. z., 232/2018 Z. z., 226/2019 Z. z., 383/2020 Z. z., 497/2021 Z. z.) a doplnení zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (v znení č. 258/2020 Z. z.). Na základe zoznamu poberateľov prídavku na dieťa Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) zasiela mestu mesačne zoznam poberateľov prídavku na dieťa, ktorým deti zanedbávajú povinnú školskú dochádzku. ÚPSVaR následne mestu poukazuje prídavky na jedno dieťa v sume 25,88 € (rok 2022). Mesto v tomto prípade zabezpečuje využitie týchto prídavkov na účel, na ktorý sú určené.

4.6. Analýza verejných sociálnych služieb

4.6.1. Sociálne služby

Zákon o sociálnych službách vymedzuje **sociálnu službu** ako „odbornú činnosť, obslužnú činnosť alebo ďalšiu činnosť alebo súbor týchto činností, zamerané na:

- prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity,
- zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti,
- zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby,
- riešenie krízovej sociálnej situácie fyzickej osoby a rodiny,
- prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny“.

Pod **nepriaznivou sociálnou situáciou** sa rozumie ohrozenie osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzenie jej schopnosti sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy z nasledujúcich dôvodov:

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

- a) nemá zabezpečené podmienky na uspokojenie základných životných potrieb,
- b) pre svoje životné návyky, spôsob života, závislosť od návykových látok,
- c) pre ohrozenie jej vývoja z dôvodu jej zdravotného postihnutia,
- d) pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav,
- e) z dôvodu, že dovŕšila vek potrebný na nárok na starobný dôchodok,
- f) pre výkon opatrovania osoby s ťažkým zdravotným postihnutím,
- g) pre ohrozenie správaním iných osôb, alebo ak sa stala obeťou správania iných osôb,
- h) pre zotrvávanie v priestorovo segregovanej lokalite.

Sociálne služby sa poskytujú v zariadeniach sociálnych služieb, ktorých zriaďovateľmi je obec, VÚC, fyzické a právnické osoby, a ostatné orgány miestnej štátnej správy a samosprávy. Nasledujúca tabuľka prezentuje ponuku zariadení sociálnych služieb v okrese Lučenec.

Zariadenia sociálnych služieb v okrese Lučenec

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
PM v DSS pre post. deti	11	8	8	8	3	3	2	2	1	1	1
PM v DSS pre p. dosp.	366	381	387	436	322	356	354	306	221	219	218
PM v detských domovoch	19	19	21	30	30	50					
PM v zariad. pre seniorov	81	81	81	81	182	182	181	182	248	253	270
Počet m. k 31.12 spolu	614	611	632	687	674	707	640	578	591	520	512
Počet zariadení	20	21	21	23	21	23	16	18	16	17	17

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Filákov, oddelenie posudkových činností a peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažko zdravotne postihnutých občanov poskytuje finančné prostriedky na kompenzáciu a na preklenutie zdravotných ťažkostí. Občania Filákova žiadajú tieto peňažné príspevky na kompenzáciu (peňažný príspevok na prepravu a peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla, príspevok na kúpu/úpravu osobného motorového vozidla, peňažný príspevok na úpravu bytu, rodinného domu alebo garáže, na kompenzáciu zvýšených výdavkov na diétne stravovanie, na osobnú asistenciu, na opatrovanie, na kúpu,

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

výcvik používania a úpravu pomôcky, na opravu pomôcky, na kúpu zdvíhacieho zariadenia, peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo s opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia, na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom a a pod.), v rámci ktorých vydáva mesto Filákov potvrdenie, že občanovi nie je poskytovaná žiadna sociálna služba prostredníctvom mesta.

Nasledujúca tabuľka prezentuje prehľad poskytovaných sociálnych služieb podľa druhu v meste Filákov.

Sociálne služby		
Druh	Zariadenie / služba	existujúci stav
Sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého ...	zariadenie pre seniorov	1
	zariadenie opatrovateľskej služby	1
	denný stacionár	1
	opatrovateľská služba	1
Podporné služby	jedáleň	1

Zdroj: Filákov, 2022

Smerovanie sociálnych služieb v meste je nastavené poskytovať sociálne služby v súlade s individuálnymi potrebami občana. Snahou je udržať občana v jeho prirodzenom prostredí, kým to okolnosti, zdravotný stav a možnosti rodiny dovoľia. Mesto takýmto občanom (klientom) poskytuje prostredníctvom ním založenej organizácie opatrovateľskú službu, služby jedálne, prepravnú službu (seniori, osoby so ZP). Služby jedálne poskytujú aj Školské jedálne. V prípade potreby zabezpečenia sociálnych služieb počas 24 hodín môže byť občan umiestnený v zariadení opatrovateľskej služby alebo v zariadení pre seniorov, ktoré takisto prevádzkuje organizácia založená mestom. Pobytové služby sú určené prioritne pre seniorov (zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby) a osoby so ZP (zariadenie opatrovateľskej služby). V blízkej budúcnosti sa pripravuje spustenie prevádzky denného stacionára určeného na poskytovanie ambulantných služieb občanom odkázaných na pomoc len počas určitého obdobia počas dňa (seniori, osoby so ZP). Poskytovanie sociálnych služieb iným skupinám obyvateľstva je riešené ďalšími subjektmi a službami.

Poskytovanie soc. služieb je riešené v budovách vo vlastníctve mesta zariadenie sociálnych služieb Nezábudka, n.o., zmluva o nájme nebytových priestorov. Prevádzka denného stacionára bude tiež riešená v budove vo vlastníctve mesta (zmluva o výpožičke). V budúcnosti je potrebné zriadiť nízkoprahové sociálne služby (práčovňa, nocľaháreň, útulok, núdzové bývanie, vývarovňa...), ktoré sú určené skupinám občanov, ktorí si takéto služby nevedia zabezpečiť z

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

dôvodu, že nemajú vlastné bývanie, alebo im to nedovolí ich finančná a sociálna situácia (MsÚ, 2022).

Mesto Filákov a neverejní poskytovatelia poskytujú sociálne služby v zmysle zákona č.448/2008 Z.z. o sociálnych službách, na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu, alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku v zariadeniach:

Jedáleň

Nezábudka, n.o.

Druh sociálnej služby:	Jedáleň
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	terénna
Cieľová skupina:	§58 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - fyzické osoby, ktoré nemajú zabezpečenie nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb, majú ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav a fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek
Deň začatia poskytovania:	3.12.2009

Komunitné centrum §24d zákona 448/2008

V komunitnom centre sa fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii podľa §2 ods. 2 písm. h) zákona 448/2008 poskytuje základné sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, pomoc pri príprave na školské vyučovanie a sprevádzanie dieťaťa do a zo školy a školského zariadenia, vykonáva preventívna aktivita, zabezpečuje záujmovú činnosť. V komunitnom centre sa vykonáva komunitná práca a komunitná rehabilitácia. Sociálnu službu v komunitnom centre možno poskytovať ambulantnou sociálnou službou a terénnou formou sociálnej služby prostredníctvom terénneho programu.

Druh sociálnej služby:	Komunitné centrum
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	ambulantná
Kapacita:	28 osôb
Deň začatia poskytovania:	7.9.2018

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Cieľová skupina: §24d ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - Fyzické osoby v nepriaznivej sociálnej situácii ohrozené sociálnym vylúčením alebo obmedzením ich schopnosti sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy pre zotrvávanie v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby.

Opatrovateľská služba §41 zákona 448/2008

Opatrovateľská služba je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej II podľa prílohy č. 3 zákona 448/2008 a je odkázaná na pomoc pri úkonoch sebaobsluhy, úkonoch starostlivosti o svoju domácnosť a základných sociálnych aktivitách podľa prílohy č. 4 zákona 448/2008. Opatrovateľskou službou sa poskytujú úkony podľa prílohy č. 4 zákona 448/2008. Rozsah úkonov na základe sociálnej posudkovej činnosti určuje obec v hodinách alebo podľa jednotlivých úkonov podľa prílohy č. 4 zákona 448/2008. Minimálny rozsah úkonov sebaobsluhy nesmie byť nižší, ako je minimálny rozsah zodpovedajúci stupňu odkázanosti fyzickej osoby posúdený podľa prílohy č. 3 zákona 448/2008, ak sa poskytovateľ sociálnej služby s prijímateľom sociálnej služby na návrh prijímateľa sociálnej služby nedohodne inak v zmluve o poskytovaní sociálnej služby. Opatrovateľskú službu nemožno poskytovať fyzickej osobe, ktorej sa poskytuje celoročná pobytová sociálna služba, ktorá je opatrovaná fyzickou osobou, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie podľa osobitného predpisu, ak tento zákon neustanovuje inak, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na osobnú asistenciu podľa osobitného predpisu, ktorej je nariadená karanténa pre podozrenie z nákazy prenosnou chorobou a pri ochorení touto nákazou. Ustanovenie odseku 3 písm. b) sa nepoužije, ak fyzickej osobe vykonávajúcej opatrovanie sa poskytuje ústavná zdravotná starostlivosť v zdravotníckom zariadení, vykonávajúcej opatrovanie sa poskytuje odľahčovacia služba, ktorá je opatrovaná fyzickou osobou, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie podľa osobitného predpisu, sa poskytuje opatrovateľská služba v rozsahu najviac osem hodín mesačne.

Nezábudka, n.o.

Druh sociálnej služby:	Opatrovateľská služba
Rozsah:	neurčitý čas
Forma:	terénna
Cieľová skupina:	§41 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - fyzické osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby
Deň začatia poskytovania:	4.4.2006
Miesto poskytovania:	obec: Filákov

Zariadenie opatrovateľskej služby §36 zákona 448/2008

V zariadení opatrovateľskej služby sa poskytuje sociálna služba na určitý čas plnoletej fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby podľa prílohy č. 3 zákona č. 448/2008, ak jej nemožno poskytnúť opatrovateľskú službu. V zariadení opatrovateľskej služby sa poskytuje pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva, utvárajú podmienky na úschovu cenných vecí. V zariadení opatrovateľskej služby sa zabezpečuje aj ošetrovateľská starostlivosť, ak neposkytuje zariadenie opatrovateľskej služby ošetrovateľskú starostlivosť podľa § 22 zákona č. 448/2008.

Nezábudka, n.o.

Druh sociálnej služby: Zariadenie opatrovateľskej služby

Rozsah: neurčitý čas

Forma: pobytová - ročná

Cieľová skupina: §36 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - Plnoleté fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc iných fyzických osôb, ak im nemožno poskytnúť opatrovateľskú službu

Kapacita: 8 osôb

Deň začatia poskytovania: 1.1.2010

Zariadenie pre seniorov §35 zákona 448/2008

V zariadení pre seniorov sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej IV podľa prílohy č. 3 zákona č. 448/2008, alebo fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a poskytovanie sociálnej služby v tomto zariadení potrebuje z iných vážnych dôvodov. V zariadení pre seniorov sa poskytuje pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva, osobné vybavenie, utvárajú podmienky na úschovu cenných vecí, zabezpečuje záujmová činnosť. V zariadení pre seniorov sa zabezpečuje aj ošetrovateľská starostlivosť, ak neposkytuje zariadenie pre seniorov ošetrovateľskú starostlivosť podľa § 22 zákona č. 448/2008. V zariadení pre seniorov možno poskytovať sociálnu službu najviac pre 40 prijímateľov sociálnej služby v budove zariadenia.

Druh sociálnej služby: Zariadenie pre seniorov

Rozsah: neurčitý čas

Forma: pobytová - ročná

Cieľová skupina: §35 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. - fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek a sú odkázané na pomoc iných fyzických osôb a ich stupeň odkázanosti je najmenej IV. Fyzické osoby v dôchodkovom veku, ktoré potrebujú poskytovanie sociálnej služby v ZPS z iných vážnych dôvodov

Kapacita: 45 osôb

Deň začatia poskytovania: 19.4.2008 (15.4.2022, <https://www.bbsk.sk/>)

Denný stacionár

Rekonštrukciou a modernizáciou verejnej budovy v rámci úspešného projektu IROP „Vznik novej sociálnej služby – vybudovanie a zriadenie denného stacionára vo Filákov“ Mesto Filákov zabezpečilo vytvorenie vhodných priestorových podmienok k zriadeniu novej sociálnej služby na komunitnej báze na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo dovŕšenia dôchodkového veku obyvateľov mesta. Nová sociálna služba bola zaregistrovaná 11.07.2022. Nová sociálna služba sa poskytuje od 01.09.2022.

Nezábudka, n.o.

Druh sociálnej služby: denný stacionár

Rozsah: neurčitý čas

Forma: ambulantná

Cieľová skupina: FO s ťažkým zdravotným postihnutím alebo nepriaznivým zdravotným stavom

Kapacita: 10 osôb

Deň začatia poskytovania: 02.09.2022

4.6.2. Posudková činnosť

Posudková činnosť na účely poskytovania sociálnej služby je zdravotná posudková činnosť a sociálna posudková činnosť. Posudkovou činnosťou sa zisťuje odkázanosť fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, alebo fyzickej osoby s nepriaznivým zdravotným stavom na sociálnu službu v zariadení pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a na opatrovateľskú službu.

Zdravotná posudková činnosť

Zdravotná posudková činnosť na účely posúdenia odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby je hodnotenie a posudzovanie zdravotného stavu fyzickej osoby a zmien zdravotného stavu fyzickej osoby, ktoré vykonáva zdravotnícky pracovník na základe zmluvy s obcou alebo vyšším územným celkom (ďalej len „posudzujúci zdravotnícky pracovník“). Posudzujúci zdravotnícky pracovník pri vykonávaní zdravotnej posudkovej činnosti spolupracuje so sociálnym pracovníkom mesta.

Sociálna posudková činnosť

Sociálna posudková činnosť na účely posúdenia odkázanosti fyzickej osoby na sociálnu službu je posudzovanie individuálnych predpokladov fyzickej osoby, rodinného prostredia fyzickej osoby a prostredia, ktoré ovplyvňuje začlenenie fyzickej osoby do spoločnosti. Výsledkom sociálnej posudkovej činnosti je sociálny posudok, ktorý obsahuje znevýhodnenia fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím alebo s nepriaznivým zdravotným stavom v oblasti sebaobslužných úkonov, úkonov starostlivosti o svoju domácnosť.

4.6.3. Služby vzdelávania

Na základe zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky s účinnosťou od 1. 7. 2002 prešli materské školy, základné školy a základné umelecké školy do zriaďovateľskej pôsobnosti obcí a miest. V súčasnosti sa spoločenské a sociálne zmeny odzrkadlili aj v potrebách kapacít, ako aj racionalizačných opatreniach vzhľadom k ekonomike prevádzkovania týchto zariadení. Boli zredukované počty zariadení i v centre regiónu a záujmovom území. V meste sa nachádzajú materské školy. Ako vyplýva z predpokladov demografického vývoja, v priebehu nasledujúcich 10 rokov pravdepodobne dôjde k miernemu poklesu počtu detí predškolského veku hlavne do 1 roka, a teda nebude vytvárať tlak na udržanie, prípadne rozšírenie zariadenia. Ponuku škôl v meste Filákov prezentuje sieť materských škôl, základné školy:

V systéme vzdelávania pôsobia:

- 2 materské školy a 2 školské jedálne tvoriace ich súčasť,
- 4 základné školy, ktorých súčasťou sú 4 školské kluby detí a 3 školské jedálne,
- 1 základná umelecká škola v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta,
- 3 ďalšie školy v územnej pôsobnosti mesta, a to:

2 stredné školy:

Gymnázium - Gimnázium, Námestie padlých hrdinov 2 s 8-ročným a 4-ročným vzdelávacím programom (počet žiakov v školskom roku 2020/2021: 166, škola má vlastnú školskú jedáleň).

Stredná odborná škola – Szakközépiskola, Kalinčiakova 8 s 3-ročnými učebnými odbormi a 2-ročnými učebnými odbormi s osobitne upravenými učebnými plánmi, 4-ročnými študijnými odbormi, resp. 2-ročným nadstavbovým štúdiom pre absolventov trojročných učebných odborov (počet žiakov v školskom roku 2021/2022: 214, škola má vlastný školský internát a vlastnú školskú jedáleň) v zriaďovateľskej pôsobnosti Banskobystrického samosprávneho kraja (PHRSR Filákov, 2015, s. 156).

1 špeciálna škola:

Špeciálna základná škola internátna - Bentlakásos Speciális Alapiskola, (zriaďovateľ: Okresný úrad v BB), Viničná 12, 986 01 Filákov.

Materské školy

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj počtu detí v materských školách od roku 2011 do roku 2021. Mesto Filákov je zriaďovateľom 2 materských škôl.

Materská škola											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Štátne	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Štátne – deti	269	285	299	288	285	305	305	301	312	311	315
Štátne – triedy	15	15	15	15	15	16	16	16	17	17	17
Štátne - učitelia	32	32	32	32	32	34	34	34	34	34	34

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Materská škola – Óvoda Štúrova 1, 986 01 Filákov

Hlavným cieľom výchovy a vzdelávania v materskej škole je dosiahnutie optimálnej kognitívnej, senzomotorickej a sociálno – citovej úrovne ako základu pre školské vzdelávanie v základnej škole a pre život v spoločnosti. Obsah vzdelávania v materskej škole je obsahom všeobecného vzdelávania a je štruktúrovaný v oblastiach všeobecného vzdelávania, podobne, ako je to na

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

následných stupňoch vzdelávania. Obsah vzdelávania v materskej škole sa vymedzuje v týchto siedmych vzdelávacích oblastiach: JAZYK A KOMUNIKÁCIA, MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI, ČLOVEK A PRÍRODA, ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ, ČLOVEK A SVET PRÁCE, UMENIE A KULTÚRA, ZDRAVIE A POHYB.. V materskej škole sa výchovno – vzdelávacia činnosť neviaže výlučne na jednu z konkrétnych vzdelávacích oblastí, ale na úrovni plánovania obsahu vzdelávania sa vzájomne vzdelávacie oblasti prelínajú a integrujú.

MŠ je umiestnená v účelovej budove pavilónového typu rozdelená na 3 časti, v 2 budovách sú priestory v ktorých je 9 tried pre deti vo veku od 2 do 6 rokov s príslušenstvom (umývárne, toalety, šatne, výdajne jedál....). Tretiu budovu tvorí hospodársky pavilón, v ktorom je umiestnená kuchyňa, pracovňa a kancelárie riaditeľky MŠ a ŠJ. Okolo budovy MŠ je oplotený školský dvor s bohatou zeleňou, 5 pieskovísk, preliezky, hojdačky, hracie domčeky, preliezková stena, šmýkačky, balančný mostík. Všetky priestory ako aj kapacita materskej školy sú plne využité. Materská škola je vďaka úspešnému projektu „INTEGROVANÝ REGIONÁLNY OPERAČNÝ PROGRAM“ – IROP po komplexnej rekonštrukcii celej budovy.

Materská škola - Óvoda Daxnerova 15, 986 01 Filákov

Materská škola je zariadenie, ktoré poskytuje predprimárne vzdelávanie deťom vo veku od 3 do 6 rokov a deťom s odloženou povinnou školskou dochádzkou. Výchova a vzdelávanie prebieha na základe Školského vzdelávacieho programu pod názvom "DÚHA". Materská škola (ďalej len MŠ) ponúka predovšetkým výchovne vyvážené prostredie, v ktorom dieťa zohráva kľúčovú rolu pre učiteľku MŠ, podporuje osobnostný rozvoj detí v oblasti sociálno-emocionálnej, morálnej, telesnej, estetickej, rozvíja schopnosti a zručnosti, utvára predpoklady na ďalšie vzdelávanie. MŠ je 8 triedna a nachádza sa na sídlisku Farská lúka vo Filákov. Škola prevádzkuje 4 maďarské a 4 slovenské triedy. Spolu má 16 pedagogických zamestnancov a približne 130 detí. Prevádzku školy zabezpečujú aj nepedagogickí zamestnanci - školník, kuchárky a upratovačky. Materská škola má celodennú prevádzku a poskytuje výchovu a vzdelávanie v čase od 6.30 - 17.00 hod. Poskytuje predprimárne vzdelávanie, celodennú aj poldennú starostlivosť deťom od 2 - 6 rokov a deťom s odloženou povinnou školskou dochádzkou. Dvojročné deti prijíma iba vtedy, ak to kapacita a podmienky dovoľia. Výchovno-vzdelávací proces sa realizuje v súlade s platnými učebnými osnovami a plánmi. Materská škola na svoju činnosť využíva budovu zloženú z pavilónu A a B, kde sú triedy kancelárie, sklady, kuchyňa, pracovňa. Súčasťou školy je rozsiahly areál školského dvora, ktorý je vybavený EKO hračkami, pieskoviskami, šmýkačkami, preliezkami, dostatočným množstvom náradia pre pohybové aktivity detí a lavičkami pre možnosť oddychu detí. Pracovné centrá sú prispôsobené na hry v triedach a sú umiestnené v priestore, ktorý je vybavený účelovo a slúži na spontánne hry detí a učiteľkou plánovaných riadených výchovno-vzdelávacích činností. Školská jedáleň pri materskej škole je zriadená na prípravu, výdaj jedál a nápojov pre deti v čase ich pobytu v materskej škole. Školská knižnica bola a je priebežne doplnená aktuálnymi odbornými publikáciami a metodickými príručkami podľa daných možností. Budova MŠ je z vonka obnovená oteplená, vymaľovaná a všetky okná a dvere sú vymenené (10.5.2022, <https://ms-daxnerova.webnode.sk/o-nas-j/>).

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Prognóza cieľovej skupiny

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.) podľa územia, 5 ročná veková kategória, pohlavie a rok

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0	78	76	74	71	69	66	64	61	59	56	54
1-4	346	340	325,5	314,2	303	292	280,3	269	258	246	235,1
5-9	491	485	480	475	469	464	459	453	448	443	437

Základné školy

V samotnom meste sa nachádzajú 4 základné školy (ZŠ). V zriaďovateľskej pôsobnosti mesta sú všetky 4 ZŠ. Nenachádza sa tu žiadna súkromná ani cirkevná škola. Dve základné školy sú s vyučovacím jazykom maďarským.

V školách sa nachádza 68 tried, v ktorých sa vyučuje cca. 1427 detí. Počet detí v základných školách ostáva relatívne stabilný. V školách vyučuje 106 pedagogických zamestnancov.

Základná škola

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ZŠ štátne	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
ZŠ - štátne - deti	1420	1377	1 364	1 319	1 350	1 420	1 420	1405	1414	1424	1427
ZŠ - štátne - triedy	71	70	71	70	71	70	70	69	72	68	68
ZŠ - štátne - učitelia	107	107	107	104	109	107	110	109	108	106	106

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

ZŠ

Základná škola, Školská 1

Je plnoorganizovaná základná škola v centre mesta, v ktorej sa primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie uskutočňuje v slovenskom jazyku. Škola zabezpečuje výchovu a

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

vzdelávanie prostredníctvom školského vzdelávacieho programu, resp. v školskom klube detí výchovného programu. Vzdelávanie integrovaných žiakov realizuje prostredníctvom individuálneho vzdelávacieho programu. Významnú úlohu zastáva v škole koordinátor protidrogovej prevencie a výchovný poradca, ktorý sa venuje najmä profesijnej orientácii žiakov. Základná škola je rozpočtovou organizáciou mesta s právnou subjektivitou, ktorej súčasťou je školský klub detí a zariadenie školského stravovania – školská jedáleň. Škola má vlastnú telocvičňu a športový areál. V škole sa od júna 2010 realizoval projekt s názvom "Skvalitnenie vzdelávacieho procesu prostredníctvom modernizácie a obnovy ZŠ Školská 1 Filákov". Vďaka projektu sa uskutočnili dôležité rekonštrukčné práce, napr. výmena okien a vstupných dverí za plastové s izolačným dvojsklom na hlavnej budove aj na prístavbe; na hlavnej budove: rekonštrukcia vykurovacieho systému, obnova zdravotno-technických rozvodov (rozvody studenej a teplej vody, vnútorná kanalizácia), stavebná obnova sociálnych zariadení, modernizácia odborných učební a pod., na prístavbe: zateplenie fasády, vybudovanie novej strešnej konštrukcie (sedlová strecha) a pod. V roku 2011 mimo uvedeného projektu vedenie školy zabezpečilo plynofikáciu školských dielní z finančných prostriedkov základnej školy (PHRSR Filákov, 2015, s. 162).

Základná škola Štefana Kohárho II. s VJM - II. Koháry István Alapiskola

V školskom roku 2020/2021 mala škola 71 zamestnancov, z toho 54 pedagogických, 10 technicko-hospodárskych, 6 zamestnancov školskej jedálne a 1 odborná zamestnankyňa. Pedagogických zamestnancov je možné rozdeliť nasledovne: 44 učiteľov všeobecnovzdelávacích predmetov, 5 vychovávateľiek ŠKD, 2 asistenti SZP, 3 pedagogickí asistenti z projektu „Efektívnejšie štúdium“. THP pracovníkov je možné rozdeliť nasledovne: 2 sekretárky, 6 upratovačiek, 1 školník, 1 areálový pracovník. 5 zamestnankýň bolo na materskej alebo rodičovskej dovolenke, z toho 4 pedagogické zamestnankyne a 1 THP.

V areáli školy je päť budov v nasledovnom zložení: Budova A (dvojposchodová) – učebne, odborné učebne, riaditeľstvo a zborovňa, Budova B (dvojposchodová) – učebne, odborné učebne, Budova P – dielne, učebňa, malá telocvičňa, Budova školskej jedálne a školského klubu, Budova telocvične. V rokoch 2015 – 2016 bol implementovaný projekt „Efektivita, progresivnosť a budúcnosť pod jednou strechou - v škole 21. storočia: ZŠ s VJM - ul. Mládežnícka č. 7, Filákov“ – boli vymenené výplňové konštrukcie a bola obnovená strecha. Chýba zateplenie budovy. Škola má k dispozícii: 25 tried, odborné učebne: 2 jazykové učebne s počítačmi pripojenými na internet, kompletne rekonštruovaná učebňa chémie a fyziky, 3 učebne informatiky s pripojením na internet, učebňa geografie, učebňa hudobnej výchovy, veľká telocvičňa so šatňami, malá telocvičňa, posilňovňa, učebňa pracovnej výchovy, malá kuchyňa, školská knižnica, trieda pre talentovaných žiakov, školský klub detí, školská jedáleň, športový areál (veľké trávnaté ihrisko, bežecká dráha, asfaltové ihrisko), javisko na školskom dvore, pre potreby vyučovania a trávenia voľného času v škole je využiteľný nový altán, vonkajšia učebňa. V školskom roku 2020/2021 bolo na škole integrovaných 46 žiakov. Na I. stupni základnej školy bolo začlenených 14 žiakov – z toho 12 intelektovo nadaných, na II. stupni ZŠ bolo začlenených 32 – z toho 27 intelektovo nadaných (SVVČ, 2020/2021).

Základná škola, Farská lúka 64/A, Filákov

Škola pozostáva z pavilónu A – administratívna budova, z pavilónu E – telocvičňa, z pavilónu C – jednoposchodová budova (tu sa nachádza 12 učební a kabinety) a z pavilónu B (tu sa nachádzajú priestory 2 oddelení školských klubov, jedáleň, kuchyňa, cvičná kuchynka, relaxačná miestnosť, spoločenská miestnosť ako i školský byt). Pri škole sa nachádza športový areál. Vykurovanie je zabezpečené z centrálnej kotolne. Vo všetkých triedach sú interaktívne tabule a dataprojektory. Škola má zriadenú jazykovú učebňu (18 notebookov, interaktívna tabuľa, dataprojektor). Do školského klubu detí a do výtvarnej učebne boli počas celého školského roka dopĺňané učebné a kompenzačné pomôcky podľa požiadaviek vyučujúcich. Pre všetkých vyučujúcich škola zakúpila licenciu do virtuálnej knižnice www.zborovna.sk. Výchovno-vzdelávací proces pre 163 žiakov zabezpečuje 14 učiteľov, 2 vychovávateľky. Na škole pracuje 14 krúžkov: hudobno-pohybové hry, všetkovedko, spektrum, bystré hlávky, matematický, florbalový, kreatívny workshop, mažoretky, hravá slovenčina, poľovníček, slovenčina 9, športové hry, stolnotenisový, spievankovo inovovaný Školský vzdelávací program pre 1. stupeň ZŠ - ISCED 1 - primárne vzdelávanie - 1. - 4. ročník a pre 2. stupeň ZŠ - ISCED 2 - nižšie sekundárne vzdelávanie - 5. - 9. ročník. Na škole pracujú dve oddelenia školského klubu detí. Na základe požiadavky rodičov je zriadené oddelenie rannej družiny, ktoré je v prevádzke od 6.35 hod. do začiatku vyučovania (10.5.2022, <https://zsfarfi.edupage.org/about/>).

Základná škola Lajosa Mocsáryho s vyučovacím jazykom maďarským - Mocsáry Lajos Alapiskola Farská lúka 64/B, 986 01 Filákov

Škola vlastní dva objekty: pavilón D – slúži ako budova školy s učebňami a kanceláriami a telocvičňa školy – hala, malá telocvičňa, kabinety, šatne a sociálne zariadenia. Pavilón D je trojpodlažný objekt, daný do užívania v roku 1993. Budova nie je v uspokojivom stave, okná sú nevyhovujúce. Chýba výmena výplňových konštrukcií a zateplenie budovy. V budove sa nachádzajú učebne všetkých ročníkov spolu s dvomi odbornými učebňami. Dve slúžia ako učebne výpočtovej techniky, sú vybavené 40 osobnými počítačmi. Tieto učebne využívajú žiaci školy na hodinách výpočtovej techniky a v rámci krúžkových činností. Na dištančné vyučovanie mali pedagogickí zamestnanci zabezpečené nové tablety v počte 20 kusov. Do tejto učebne boli nakúpené stoličky k počítačom pre žiakov. Vybavenie kabinetov je každoročne doplňované novými učebnými pomôckami. V roku 2016 bola strecha telocvične prerobená na sedlovú a obnovená aj palubovka telocvične. Zrekonštruované sú aj hygienické priestory a aj osvetlenie vo vedľajších priestoroch a na chodbe. Telocvičňa je využívaná okrem hodín telesnej výchovy aj na záujmovo-vzdelávaciu činnosť žiakov. Naďalej v nej prebieha zápasnícky krúžok, v rámci ktorého jeho účastníci – žiaci dosiahli na rôznych súťažiach pekné výsledky. Vo večerných hodinách je budova otvorená aj verejnosti: je poskytnutá možnosť skupinám dospelých na športové aktivity. Učiteľská a žiacka knižnica v tomto školskom roku nebola dostatočne využívaná kvôli pandémie. Školský klub detí s tromi oddeleniami vyvíja svoju činnosť v bežných učebniach, nakoľko nemá vlastné priestory.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Nasledujúca tabuľka prezentuje kapacity školského stravovania. V meste sa nachádza 6 školských jedální s celkovou kapacitou 530 stolíčiek.

Školské jedálne

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Počet	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Kapacita	497	497	497	509	521	521	521	521	521	521	530
Stravníci	1 370	1 396	1 412	1404	1 380	1 325	1 222	1179	1159	1164	1 170

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

V roku 2021 bolo v 6 školských jedálňach 1170 stravníkov.

Prognóza cieľovej skupiny

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.) podľa územia, 5 ročná veková kategória, pohlavie a rok

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
5-9	491	485	480	475	469	464	459	453	448	443	437
10 - 14	580	574	557	547	536	524	513	501	490	478	467

Záujmová činnosť

Na území mesta Filákov mimoškolskú činnosť vykonávajú:

- Školské kluby detí - zriadené pri každej ZŠ
- Základná umelecká škola – Múvészeti Alapiskola, Záhradnícka 2a, Filákov (organizácia s právnou subjektivitou zriadená Mestom)

Základná umelecká škola – Múvészeti Alapiskola

Škola vznikla v roku 1953 ako Závodná hudobná škola. Od roku 2002 je jej zriaďovateľom mesto Filákov a škola má štatút samostatného právneho subjektu. Školu navštevujú žiaci z mesta Filákov a okolitých obcí okresu Lučenec a Rimavská Sobota. Vyučovanie na škole prebieha v čase od 10:00 do 18:00 hod - podľa rozvrhu hodín žiakov.

ZUŠ vo Filákov poskytuje základné umelecké vzdelanie v nasledovných odboroch:

HUDOBNÝ ODBOR

- 4 ročníky štúdia druhého stupňa pre žiakov stredných škôl
- Štúdium pre dospelých

UČEBNÉ PLÁNY MŠ SR č. 11 215/2003 s platnosťou od 01. 09. 2004.

- Primárne umelecké vzdelanie 1B - prvý stupeň, prvá časť, žiaci 1.až 4.
- Nižšie sekundárne umelecké vzdelanie 2B - prvý stupeň, druhá časť, žiaci 1.až 4. ročníka

UČEBNÉ PLÁNY MŠ SR č. 2015 - 6346/5841; 1 - 10AO s platnosťou od 01. 09. 2015

Na škole je možné študovať hru na nasledovných hudobných nástrojoch: klavír, keyboard, akordeón, husle, dychové nástroje, spev, gitara, bicie nástroje. Okrem hudobnej teórie sa učia žiaci aj štvorročnú hru na klavíri, nástrojové duá, triá, inštr. sprievod, komornú hru, hru v súboroch, komorný spev.

VÝTVARNÝ ODBOR

- 4 ročníky štúdia druhého stupňa pre žiakov stredných škôl
- Štúdium pre dospelých

UČEBNÉ PLÁNY MŠ SR č.11 215/2003 s platnosťou od 01.09.2004

- Primárne umelecké vzdelanie 1B - prvý stupeň, prvá časť, žiaci 1. až 4. ročníka
- Nižšie sekundárne umelecké vzdelanie 2B - prvý stupeň, druhá časť, žiaci 1.až 5. ročníka

UČEBNÉ PLÁNY MŠ SR č. 2015 - 6346/5841; 1 - 10AO s platnosťou od 01. 09. 2015

Vyučovacie predmety: kresba, maľba, grafika, modelovanie - priestorové vytváranie, dekoratívne činnosti, počítačová grafika

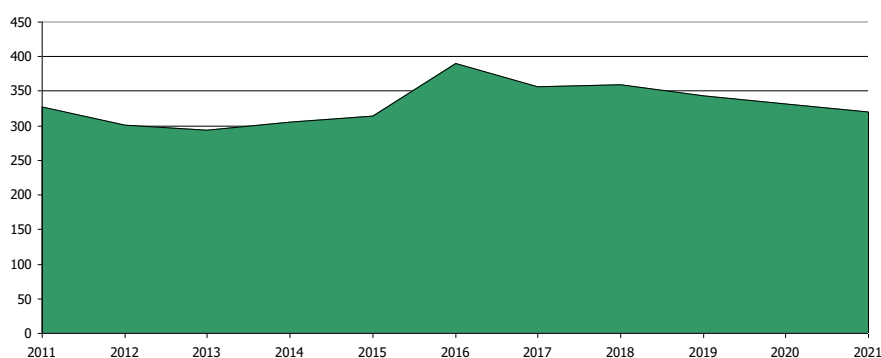
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj počtu žiakov v ZUŠ. Do roku 2016 počet žiakov v ZUŠ stúpá. V roku 2020 vývoj výraznejšie ovplyvnila pandémia COVID - 19.

ZUŠ

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Počet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Žiaci	328	301	294	306	314	390	357	359	344	331	320
Učítelia	17	19	16	17	17	19	20	20	17	19	19

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obrázok: Vývoj počtu žiakov a učiteľov v ZUŠ

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Prognóza cieľovej skupiny

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.) podľa územia, 5 ročná veková kategória, pohlavie a roka

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
5-9	491	485	480	475	469	464	459	453	448	443	437
10 - 14	580	574	557	547	536	524	513	501	490	478	467

Špeciálne školy

V samotnom meste sa nachádza 1 špeciálna škola (ŠŠ). V škole vyučuje 16 učiteľov. Počet detí v špeciálnej škole postupne klesá. V škole sa učí 91 detí.

Základná škola

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ŠŠ spolu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ŠŠ spolu - deti školsk.	130	130	137	139	114	117	106	106	106	90	91
ŠŠ - štátne - učitelia	18	19	19	20	18	17	17	27	17	16	16

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Špeciálna základná škola

Špeciálna základná škola internátna – Bentlakásos Speciális Alapiskola vo Filákove je plnoorganizovanou školou s právnou subjektivitou. V súčasnej dobe je zriaďovateľom Okresný úrad v Banskej Bystrici. Základnou úlohou školy je poskytovať žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami výchovu a vzdelávanie spôsobom primeraným ich postihnutiu. Poskytuje primárne vzdelanie žiakom s mentálnym postihnutím (ISCED 1) v jazyku slovenskom i v jazyku maďarskom. Žiakovi umožňuje získať základné poznatky, zručnosti a schopnosti potrebné na jeho orientáciu v živote a v spoločnosti a na jeho ďalšiu výchovu a vzdelávanie na úrovni, ktorá je preňho osobne dosiahnuteľná. Všetky učebné činnosti prispôbuje individuálnym potrebám a možnostiam žiaka. Prevádzka školy funguje v 3 budovách (2 na Viničnej ulici, 1 na ulici Obrancov mieru). V školských objektoch je 14 kmeňových tried, odborné učebne na pracovné vyučovanie, školská kuchynka, minitelocvičňa a počítačové učebne. Organizačnými jednotkami školy sú aj školský internát s týždennou prevádzkou a kapacitou 26 detí, školská kuchyňa a školská jedáleň. V súčasnom období školu navštevuje cca 100-140 žiakov s diagnostikovaným ľahkým, stredným až ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia. Prevažná časť žiakov je zo sociálne znevýhodneného väčšinou rómskeho prostredia a má pridružené aj iné poruchy. Okrem žiakov z Filákova navštevujú školu aj žiaci z okolitých obcí i iných okresov. Výchovno – vzdelávací proces zabezpečuje 18 učiteľov, 7 vychovávateľov a 2 asistenti učiteľa. O prevádzku školy sa stará 12 nepedagogických zamestnancov školy (10.5.2022, <http://www.szsifilakovo.sk/menu/sucasnost1>).

Stredné školstvo

Ponuku stredoškolského vzdelávania tvorí v meste Gymnázium a Stredná odborná škola.

Gymnázium

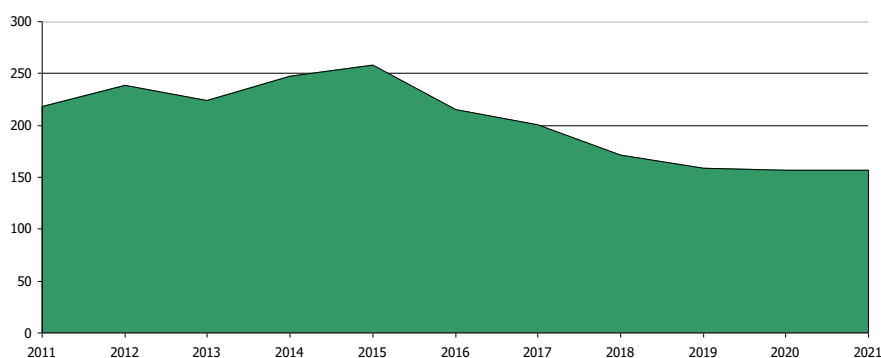
V roku 2021 bolo v meste Filákov 1 gymnázium. Celkovo počet žiakov gymnáziu klesal do roku 2021. V roku 2021 bolo evidovaných cca. 157 žiakov.

Gymnázia

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
spolu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
štátne - žiaci	218	239	224	247	258	215	201	171	159	157	157
štátne - triedy	12	13	12	12	13	11	11	10	9	8	8
štátne - učitelia	21	21	21	20	19	16	18	19	19	19	19

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obrázok: Vývoj počtu žiakov a učiteľov v gymnáziách

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Gymnázium

Gymnázium – Gimnázium vo Filákovke sídli v dvoch budovách. V hlavnej budove školy sa nachádzajú triedy, odborné učebne, kabinety, školská jedáleň a kuchyňa, kancelárie. Po rekonštrukcii podkrovných priestorov sa v značnej miere zlepšili podmienky pre výchovno-vzdelávaciu činnosť. V týchto priestoroch boli vytvorené učebne (6), spoločenská miestnosť, sociálne zariadenia a serverovňa. V priestoroch hlavnej budovy je umiestnená školská knižnica a knižnica Spoločnosti Pro Futuro. V podkrovných priestoroch funguje aj Lokálna Cisco Akadémia. V školskom roku 2015/2016 v podkrovných priestoroch bola vytvorená učebňa Robotiky. V školskom roku 2011/2012 v priestoroch B budovy boli vytvorené 2 učebne. V tejto budove sa nachádza registratúrne stredisko, sklad učebníc, kabinet TV, sklad divadelného súboru Apropó a Zsibongó, kotoľňa, cvičebňa. V školskom roku 2019/2020 prebehla na prízemí a prvom poschodí hlavnej budovy kompletná rekonštrukcia elektrických rozvodov a výmena osvetlenia na LED osvetľovacie telesá. V školskom roku 2020/2021 sa rekonštruoval hlavný vchod do školy, ktorý bol v havarijnom stave, sumu 4000,- Eur na rekonštrukciu poskytl BBSK a prebehla aj rekonštrukcia historických dverí a dreveného obloženia vestibulu. Táto rekonštrukcia bola zrealizovaná svojpomocne. Tiež, svojpomocne, boli zrekonštruované dve

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

učebne a boli osadené plávajúcou podlahou. V cvičebni v spolupráci s miestnymi klubmi MMM a kulturistami sa odizolovali vlnúce steny a opatřila miestnosť vnútornou maľovkou (s celkovými nákladmi cca 2000,- Eur). V podkrovnom priestore sa vymenil (2000,- Eur zo zdrojov BBSK) zastaraný málo výkonný kotol za nový výkonnejší a úspornejší. Materiálno-technické zabezpečenie: Zabezpečenie výpočtovou technikou je na štandardnej úrovni. Okrem 3 učební informatiky sú počítače k dispozícii v odborných učebniach chémie a biológie, v zborovni. Do zborovne boli zakúpené 4 stolové počítače a nahradili doterajší poruchový počítačový systém. Z projektových financií (NCP) sa zriadila ďalšia učebňa so 16-tkovým počítačovým systémom. K zlepšeniu materiálno-technickej vybavenosti školy v značnej miere prispieva Spoločnosť Pro Futuro, e-Talentum n.o. a spoločnosť In- Nova. Pre potreby vyučovacieho procesu je k dispozícii 17 projektorov, 54 prenosných počítačov, 12 interaktívnych tabúl. Odborné učebne: chémia, biológia, 3 učebne informatiky, fyzika a posilňovňa, učebňa spoločenských vied / počítačová (16-tkový systém), jazyková učebňa, robotika, učebňa projektov (SVVČ, 2020/2021).

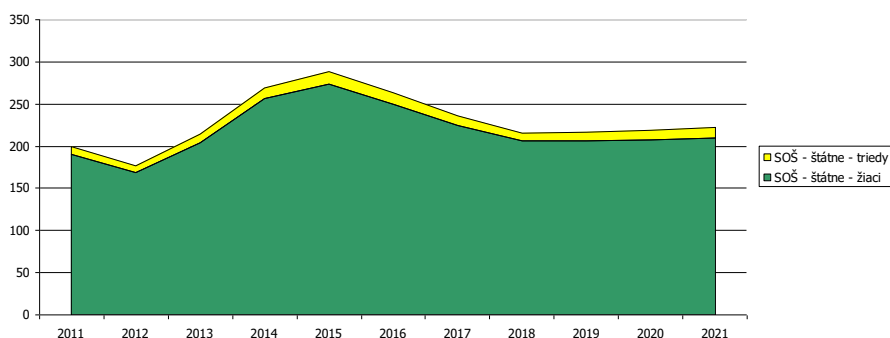
Stredná odborná škola

V meste Filákov bola v roku 2021 celkovo 1 stredná štátna odborná škola. Počet žiakov rovnako ako v prípade gymnázia klesá. Do roku 2021 klesol počet žiakov na cca. 210.

SOŠ

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
SOŠ - štátne	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
SOŠ - štátne - žiaci	190	169	204	257	274	250	225	206	206	207	210
SOŠ - štátne - triedy	10	8	10	12	14	13	11	10	11	12	12
SOŠ - štátne - učitelia	15	13	12	14	15	15	16	16	18	16	16

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Obrázok: Vývoj počtu žiakov a učiteľov v SOŠ

Zdroj: ŠÚ SR, DataCubes, 2022

Vznik a vývoj súčasného SOŠ strojárskoho vo Filákově až do 1. 4. 1991, je spätý s históriou a vývojom bývalého štátneho podniku Kovosmalt Filákov. Podnik už v 20-tych rokoch zabezpečoval výchovu odborníkov v rôznych robotníckych profesiách prevažne pre vlastné potreby. Podnik Kovosmalt bol najväčším producentom strojárskoho spotrebného tovaru na juhu stredného Slovenska, a výchova a vzdelávanie na škole sa prispôbovala požiadavkám predovšetkým tohto podniku. Na základe uznesenia vlády z 5. 8. 1952 bola pri Kovosmalte založená Učňovská škola, ktorá sa na základe školskej reformy z 30. 4. 1957 zmenila na Odborné učilište. Už od 1. 9. 1977 pri škole otvára svoje brány Stredná škola pre pracujúcich. Od 1. 9. 1980 bolo učilište zaradené do siete stredných odborných učilišť. Činnosť školy od školského roku 1987/88 sa presúva do novopostavených priestorov, dielni, budovy školy, budovy internátu, budovy telocvične, jedálne, rozprestierajúcich sa na takmer 3 ha pozemku. Podľa vtedajších predstáv učilište malo zabezpečovať prípravu robotníkov v rámci bývalého VHJ Strojsmalt v profesiách, predovšetkým strojárskoho zamerania a so zameraním na povrchovú úpravu, t.j. profesie: obrábač kovov, nástrojár, strojný mechanik, mechanik strojov a zariadení, povrchová úprava (smaltovanie, galvanizovanie, elektroforéza) a elektromechanik pre rozvodové zariadenia. Tomuto zámeru zodpovedalo aj vybavenie dielni odborných učební a učební.

SOŠ Filákov, je právnym nástupcom Stredného odborného učilišta strojárskoho, Strednej priemyselnej školy, Strediska praktického vyučovania nábytkárskeho, Stredného odborného učilišta textilného v Lučenci (čiastočne), Stredného odborného učilišta poľnohospodárskeho v Buzitke, a Združenej strednej odbornej školy Filákov. Vzhľadom na neustály pokles populácie, ako i na vážnu zmenu štruktúry kvality uchádzačov o stredné odborné vzdelanie, SOŠ Filákov, je donútená odbočiť od doteraz vytýčených cieľov. To znamená, že ponuku vzdelávacích aktivít treba rozšíriť o vzdelávanie dospelých a intenzívnejšie sa venovať menej nadaným žiakom učilištného typu. Príprava žiakov na škole zahŕňa od dvojročného odborného učilišta v odbore strojárka výroba pre uchádzačov s neúplným základným vzdelaním, cez trojročné učebné odbory v klasických strojárskych, elektrotechnických, technicko-ekonomických a stolárskych profesiách s nadväzujúcim dvojročným nadstavbovým štúdiom až po štvorročné študijné odbory s praxou a študijných odborov s odborným výcvikom. Celkovo sa dá škola charakterizovať ako integrovaná stredná odborná škola. Vzhľadom na charakter vzdelávania na stredných odborných učilištiach (trojročných študijných odboroch) v dvojtyždňových vyučovacích cykloch, kapacita školy pre tento typ vzdelávania umožňuje vychovávať až 480-500 žiakov v areáli školy s maximálnym počtom internátne ubytovaných žiakov cca. 100. Odlišný pomer počtu hodín odborného výcviku (odbornej praxe) a požiadavky na technické vybavenie učební pre rôzne typy štúdia však umožňuje prijímať len nižší počet uchádzačov a neustále hľadať nové možnosti racionálnejšieho využitia priestorov školy, dielni a internátu. Od odovzdania nového komplexu budov došlo k veľkému počtu reorganizovaní a rekonštrukcií interných a externých priestorov školy vždy podľa technických a finančných požiadaviek a

možností zriaďovateľov, resp. požiadaviek skvalitnenia vyučovania. Národnostné zloženie žiakov školy zodpovedá národnostnému zloženiu regiónu. Spádová oblasť školy zahŕňa okresy Lučenec, Veľký Krtíš, Rimavská Sobota, Revúca a čiastočne južná časť okresu Rožňava. Od svojho vzniku až do súčasnosti sa škola zamerala na klasické strojárske, elektrotechnické a stolárske profesie (o ktoré je neustály záujem zo strany priemyslu), kým väčšina ostatných škôl obdobného typu v okresoch Lučenec a Rimavská Sobota sa v 90-ych rokoch preorientovala na služby. Pokles počtu absolventov základných škôl a tým aj uchádzačov o štúdium na stredných školách spôsobilo, že školy hľadajú možnosti vrátiť sa ku klasickým strojárskym a elektrotechnickým študijným a študijným odborom, avšak bez toho, že by niekto skúmal technickú vybavenosť či kvalifikačné predpoklady ich pedagogických pracovníkov. Z hľadiska kvality vzdelávania tieto snahy neznamenaajú konkurenciu, ale na druhej strane (dez)informovanosť rodičov a nedostatočný odborný dohľad vedie k nebezpečnému preradeniu kvality a kvantity (5.5.2022, <https://technifi.edupage.org/a/profil-skoly>).

Prognóza cieľovej skupiny

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.) podľa územia, 5 ročná veková kategória, pohlavie a rok

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
15-19	625	624	624	623	623	622	622	622	621	621	620

Trendy

Transformácia základného školstva si vyžaduje zmenu filozofie vzdelávania z direktívneho na tvorivo-humánne, musí sa zamerať na osobnosť žiaka a na celkový rozvoj jeho osobnosti. Preto je tak dôležitá kurikulárna transformácia, to znamená konštruktívna zmena v učebných plánoch a osnovách. Treba sa zamerať na to, čo je pre žiaka dôležité, netrvať na encyklopedických vedomostiach a memorovaní, ale sústrediť sa na to, aby žiak pracoval tvorivo, aby si vedel hľadať a dokázal nájsť informácie, ktoré potrebuje a nezaťažoval sa tým, čo nie je dôležité a čo si môže kedykoľvek nájsť na Internete, alebo v knižnici. Je nevyhnutná diverzifikácia ciest, spôsobov a metód vzdelávania. Rodičia musia mať možnosť vybrať si školu, ktorá vyhovuje ich deťom či už je to škola štátna, súkromná, alebo alternatívna, to znamená, že tu musí existovať prostredie slobodnej voľby a právo na výber vzdelávacej cesty, musí existovať konkurenčné prostredie, ktoré bude hnacou silou pokroku.

4.6.4. Zdravotnícke služby

V meste Filákov pôsobia nasledovné zdravotnícke zariadenia: 4 ordinácie všeobecnej zdravotnej starostlivosti pre deti a dospelých, 4 ordinácie praktického lekára pre dospelých, 2 gynekologické ambulancie, 1 diabetologická ambulancia, 1 chirurgická ambulancia, 1 očná ambulancia, 1 kožná ambulancia, 1 pediatrika + alergologická + imunologická ambulancia, 1 otorinolaryngológ, 1 urologická ambulancia, 1 reumatológ – ortopéd, 1 internista, 6 stomatologických ambulancií, 4 lekárne, 1 veterinárna ambulancia.

Pôvodná poliklinika v meste v súčasnosti vôbec nefunguje, zdravotnú starostlivosť v meste poskytujú 3 sústredené centrá pre celkom 15-18 ambulancií. ostatné ambulancie sú rozptýlené po meste. Chýbajú také zdravotnícke služby, ako RTG, RAFO laboratórium, zubné RTG laboratórium, diagnostické centrum, pľúcny lekár, detská a stomatologická pohotovosť. Ich zriadenie je problematické zo strany zdravotných poisťovní (odvolávajú sa na vopred určené kvóty pre lekárov a ich nemožnosť presunu medzi nimi). Mnohé zariadenia poskytujú svoje služby päť dní v týždni, niektoré však len 2-3 ordináčny dni v týždni. Väčšinu ambulancií využívajú aj obyvatelia z okolitých obcí, čo znamená až 25 000 obyvateľov (PHRSR Filákov, 2015, s.189).

Počet samostatných ambulancií praktického lekára pre dospelých postupne klesá. Mesto a jeho obyvatelia majú k dispozícii celkovo 9 špecializovaných ambulancií a 1 zariadenie Rýchlej zdravotníckej pomoci.

Zdravotnícke zariadenia v meste

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
A	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0
B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
D	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E	4	5	2	3	4	3	2	4	4	4	4
F	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
G	4	6	5	5	6	6	5	6	6	4	4
H	5	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4
I	5	4	5	4	4	3	3	4	4	4	4

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

J	1	1	1	2	1	2	2	2	2	2	2
K	8	6	8	10	9	11	11	10	9	9	9
L	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
A	Polikliniky samostatné (úz. a záv.)										
B	Nemocnice všeobecné a špecializované										
C	Transfúziologické a hematologické oddelenia										
D	Liečebne, domy ošet.starost., hospice, zar.biomed.výskumu										
E	Lekárne a výdajne liekov										
F	Výdajne zdravotníckych pomôcok spolu										
G	Samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých										
H	Samostatné ambulancie praktického lekára pre deti										
I	Samostatné ambulancie praktického lekára stomatóloga										
J	Samostatné ambulancie praktického lekára gynekológa										
K	Samostatné ambulancie lekára špecialistu										
L	Rýchla zdravotnícka pomoc										

Zdroj: ŠÚ SR, 2022, Dacacubes,

Problémom v meste sú praktickí lekári v dôchodkovom veku, nedostatok špecialistov, dlhé čakacie doby na vyšetrenie, zložitý systém objednávaní, častokrát nemožný telefonický kontakt. Rovnaký problém je aj u stomatólogov. Najmä ich služby sú finančne náročné a hlavne sociálne slabší obyvatelia majú s návštevou stomatóloga problém. Je potrebné rozšírenie ponuky zdravotníckych služieb a okrem kvantitatívnych parametrov riešiť aj vekovú štruktúru lekárov a zdravotníckeho personálu, ktorá v budúcnosti vytvorí v tejto oblasti ťažko riešiteľný problém.

Prognóza cieľovej skupiny

Predpokladá sa vyšší dopyt po zdravotníckych službách, nakoľko spotrebiteľmi zdravotníckych služieb sú hlavne deti nižších vekových skupín. Vyšší dopyt po službách pravdepodobne nebude vyvolaný nárastom tejto vekovej skupiny (v prípade postproduktívneho veku sa predpokladá pokles takmer vo všetkých skupinách), ale zhoršenie životných podmienok tejto skupiny, zvýšené pôsobenie stresových faktorov z dôvodu COVID - 19 a vojnovým konfliktom na Ukrajine, zhoršením parametrov životného prostredia, či problémami spojenými s neschopnosťou uspokojiť základné životné potreby z dôvodu rozpočtovej bariéry a následnej ekonomickej deprivácie.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.) podľa územie, 5 ročná veková kategória, pohlavie a rok

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0	78	76	74	71	69	66	64	61	59	56	54
1-4	346	340	326	314	303	292	280	269	258	246	235

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.) podľa územie, 5 ročná veková kategória, pohlavie a rok

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
60-64	657	648	638	630	621	611	602	593	584	575	566
65-69	652	672	691	711	731	751	770	790	810	830	850
70-74	451	461	472	482	492	503	513	524	534	544	555
75-79	320	330	339	348	357	367	376	385	394	404	413
80-84	176	177	178	178	179	179	180	180	181	181	182
85-89	104	106	107	109	111	113	115	117	119	121	123
90-94	36	37	37	38	38	39	39	40	40	41	41
95-99	12	13	13	14	15	16	17	18	19	20	20
100-104	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

4.6.5. Voľno - časové aktivity

Šport

Areál FTC v posledných rokoch zaznamenáva vzostup. Priebežne sa vykonáva rekonštrukcia kolkárne, zrekonštruovala sa telocvičňa a vnútorné priestory areálu. Boli implementované nasledovné úspešné projekty: v rokoch 2017-2018 - Rekonštrukcia strechy a výmena vonkajších výplní otvorov telocvične a v roku 2018 - Vybudovanie multifunkčného ihriska. V roku 2022 bola predložená žiadosť o dotáciu s názvom Rekonštrukcia vnútorných priestorov šatní a sociálnych zariadení ktorá sa implementuje v roku 2023. Vybudovalo sa nové trávnaté tréningové futbalové ihrisko a moderné digitálne automatické zavlažovacie zariadenie na hlavnom ihrisku. Rekreačný šport je zastúpený aerobikom, rozvíja sa bedminton, bežecká súťaž Filákovský CROSS má stále miesto v športovom kalendári mesta. Z iniciatívy OZ Novohrad sa v meste Filákov rozvíja nová amatérska bežecká súťaž ktorá chce zapojiť širokú verejnosť mesta Filákov do aktívneho pohybu. Obyvatelia využívajú na rekreačné športovanie aj telocvičňa, spoločné

priestory a ihriská našich základných škôl: ZŠ Školská, ZŠ L. Mocsáryho SVJM, ZŠ Š. Koháriho II. s VJM. Priebežne sa využíva počas celého roka aj multifunkčné ihrisko v areáli mestského parku pri gymnáziu. Materiálno-technické zabezpečenie športu v meste je na pomerne dobrej úrovni, chýbajú športové zariadenia ako multifunkčná športová hala a skatepark. (Zdroj, MsÚ Filákov 2023)

Športové kluby

V súčasnosti pôsobí v meste Občianske združenie FTC Filákov, ktoré zastrešuje nasledovné oddiely: futbalový oddiel, šachový oddiel, zápasnícky oddiel, kolkársky oddiel, florbalový oddiel, oddiel silového trojboja a kulturistiky. Občianske združenie FTC sa veľkou mierou zameriava na výchovu mladých športovcov. Športovci všetkých oddielov sú registrovaní v slovenských súťažiach. Futbalový oddiel má 1 mužstvo dospelých a 6 družstiev mládežníckych. Mužstvo dospelých hrá v súčasnosti tretiu najvyššiu slovenskú súťaž III. liga sk. východ. Mládežnícke družstvá hrajú druhú žiacku ligu a družstvá prípravky hrajú okresné súťaže. Kolkársky oddiel v súčasnej dobe hrá medzinárodnú súťaž Interliga ktorá je najvyššou súťažou Českej a Slovenskej republiky. Taktiež máme evidované B družstvo dospelých v prvej lige v skupine východ. Mládežnícke družstvo hrá dorasteneckú kolkársku ligu v ktorej sa snaží vychovávať mladé talenty čoho príkladom je aj to, že hráči FTC Filákov Róbert Kluka, Knap Damjan, Kovács Patrik boli reprezentanti SR v kategórii U – 23. V roku 2019 sa stal majstrom sveta Gallo Erik. V šachovom oddieli sú registrovaní dospelí aj juniorskí hráči ktorí hrajú I. a II. slovenskú ligu kde môžeme spomenúť veľký šachový talent Luciu Kapičákovú. Oddiel silového trojboja a kulturistiky vznikol v roku 2014. Do súčasnej doby aktívne pracuje s filákovskou mládežou pod záštitou OZ FTC Filákov a zúčastňuje sa na domácich a medzinárodných súťažiach. Výsledkom ich práce sú krásne výsledky: majster sveta v mŕtvom ťahu v roku 2022 Horváth Dávid, majster Európy v tlaku na lavičke Deme Kristián a majster Európy v talku na lavičke Sajko František. Najmladším oddielom OZ FTC Filákov je florbalový, ktorého všetky družstvá sú registrované v SZFB s tým, že hrajú nasledovné súťaže: I. liga ženy, I. liga staršie žiačky, regionálne súťaže prípraviek mladších žiakov a mladších žiačiek. Vo florbalovom oddieli je registrovaných cca 80 aktívnych členov.

Štatistiky

Najpopulárnejším športom dospelých Európanov je cyklistika, ktorú uprednostňujú Maďari, Slováci, Chorváti, Estónci, Lotyši a Litovčania. Ďalšou obľúbenou športovou disciplínou je beh (Slovensko – 45 %). Najobľúbenejším tímovým športom je futbal. Na Slovensku patrí medzi najrozšírenejšie športy rýchla chôdza – 47 % a bicyklovanie 22 %. Spomedzi športov deti najviac obľubujú futbal – 16 – 25 %), po ňom nasledujú basketbal, tanec a plávanie – 16 – 19 %). Ak športujú s deťmi aj rodičia, európske deti zvyčajne trávajú voľný čas cyklistikou (47 % – Slovensko) a hraním hier, ako je naháňačka a schovávačka, ale aj tímovými hrami, napríklad futbalom alebo volejbalom (Slovensko – 47 %) a plávaním (Slovensko – 34 %) (12.6.2012, <http://tlacovespravy.wordpress.com/2012/06/01/prieskum-sport-v-zivote-mladych-europanov/>). Nasledujúca tabuľka prezentuje vekovú štruktúru pravidelne športujúcich podľa

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

pohlavia. Podporu športu je potrebné cielene smerovať podľa vývoja jednotlivých vekových skupín obyvateľov.

Veková štruktúra pravidelne športujúcich

	ženy	muži	priemer
15-24	52	45	49
25-39	36	43	40
40-54	39	39	39
55-69	38	36	37
70+	18	48	33

Zdroj: 10.6.2012, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_334_fact_sk_en.pdf

Ako prezentuje predchádzajúca tabuľka, najsilenejšie skupiny pravidelne športujúcich sú od 15 do 24 a 25 do 39 rokov. Špeciálnu skupinu tvoria muži nad 70 rokov, ktorým je potrebné venovať patričnú pozornosť.

Prognóza cieľovej skupiny

V budúcnosti je potrebné sa zamerať hlavne na potreby vekovej skupiny 15 – 39 rokov, ktorá tvorí pomerne početnú skupinu obyvateľov s dobrou prognózou.

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.) podľa územia, 5 ročná veková kategória, pohlavie a rok

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
15-19	625	624	624	623	623	622	622	622	621	621	620
20-24	599	594	589	585	580	575	571	566	561	557	552
25-29	540	532	521	512	503	493	484	474	465	455	446
30-34	624	617	610	603	596	589	582	575	568	561	554
35-39	750	737	725	718	706	695	684	673	662	652	641
40-44	824	817	810	803	796	789	782	775	768	761	754

Kultúra a cestovný ruch

Kultúra priamo ovplyvňuje životný štýl každého jednotlivca, má vplyv na organizáciu voľného času. Mesto Filákov ponúka svojim obyvateľom veľa možností kultúrneho a spoločenského vyžitia.

Najvýznamnejšími kultúrnymi zariadeniami v meste Filákov sú Mestské kultúrne stredisko (MsKS) a Hradné múzeum Filákov (HMF). Okrem uvedených kultúrnych inštitúcií sú v meste vytvorené aj ďalšie kultúrne zariadenia ako Matica slovenská, Csemadok, Maďarský spoločenský dom, Základná umelecká škola, krúžky pôsobiace pri základných školách a materských školách a občianske združenia (PHRSR Filákov, 2015, s.190 - 191). Najvýznamnejšie kultúrne podujatia v meste: Palócka Veľká noc na Filákovskom hrade, Noc múzeí a galérií, Mestský deň detí, Filákovské hradné hry, Festival UDVar, Cezhraničný festival, Lesná hudba, Palócke dni a Dni mesta Filákov, Festival VárLak, Blahoželenie seniorom, Hudobný festival „Hudba náš spoločný jazyk“ s vianočným jarmokom (MsÚ, 2022).

Príspevkové organizácie mesta v oblasti kultúry

Hradné múzeum vo Filáкове a Mestské kultúrne stredisko. Predmety činnosti Hradného múzea sú: vykonávanie múzejnej činnosti a ochrana kultúrneho dedičstva prevádzkovaním národnej kultúrnej pamiatky Filákovský hrad, v ňom Hradného múzea na piatich podlažiach Bebekovej bašty a Mestského vlastivedného múzea, vykonávanie knižničnej činnosti prevádzkovaním Mestskej knižnice vo Filáкове a poskytovanie turisticko-informačných služieb prevádzkovaním Novohradského turisticko-informačného centra.

Predmetom činnosti kultúrneho strediska je zabezpečenie kultúrno-výchovnej činnosti a organizovanie kultúrno-spoločenských podujatí, uspokojenie kultúrnych záujmov a tvorivých kultúrnych aktivít občanov. Organizujú sa podujatia miestneho, regionálneho až medzinárodného charakteru s cieľom interkultúrneho dialógu medzi tu žijúcou majoritou a minoritami. Pôsobenie umeleckých subjektov je podporené mestom a mestským kultúrnym strediskom. Kultúrne inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta sa snažia vyhovieť kultúrnym potrebám všetkých vrstiev obyvateľstva z hľadiska ich záujmu (výstavy, besedy, divadelné predstavenia, hudobné koncerty, folklórne podujatia, literárne aktivity, mono- a multitematické, mono- a multižánrové festivaly atď.), veku (podujatia a aktivity pre deti, mládež a dospelých, pre rodiny, pre seniorov), či národnosti (prezentácia kultúry Slovákov, Maďarov a Rómov). Pri realizácii kultúrnych podujatí a pri príprave propagačných materiálov je zabezpečená dvojjazyčnosť.

Mestské kultúrne stredisko (MsKS)

je kultúrnym zariadením, príspevkovou organizáciou mesta Filákov s právnou subjektivitou. MsKS bolo založené v roku 1985, keď sa z Osvetovej besedy založenej v roku 1950

pretransformovalo na príspevkovú organizáciu mesta Filákov. Svoje sídlo – ako aj jeho predchodca – malo v budove Vigadó. K MsKS patrila aj Mestská knižnica (od r. 1986) a od roku 1994 bolo vytvorené a k inštitúcii pričlenené Mestské múzeum. V roku 2006 sa skončila pamiatková rekonštrukcia Bebekovej veže Filákovského hradu, a tým sa otvorila cesta založenia novej inštitúcie mesta, Hradného múzea vo Filákov. MsKS tým stratilo organizačnú jednotku Mestského múzea. Ďalšiu organizačnú jednotku, Mestskú knižnicu taktiež prebralo úspešne fungujúce Hradné múzeum v roku 2011, počas prvej etapy organizačných zmien siete kultúrnych inštitúcií mesta. Vtedy sa zmenilo aj sídlo MsKS – z budovy Vigadó sa presťahovalo do budovy bývalého závodného klubu. Vyčlenením organizačných jednotiek MsKS (r. 2007: múzeum, r. 2011: knižnica) inštitúcia stratila ľudské zdroje a časť svojich aktivít. Presťahovaním sa do budovy bývalého klubu zas zdedila oveľa väčšiu budovu, ktorá potrebovala celkovú rekonštrukciu. Spomínaným opatrením inštitúcia utrpela vážnu ranu, čo mesto eliminovalo ďalšími organizačnými zmenami. Druhou etapou organizačných zmien mesta sa r. 2015 do MsKS integrovalo bývalé CVČ, čím sa MsKS personálne rozšírilo, čo prinášalo aj nové aktivity do jeho budovy, tá však počas šiestich desaťročí od svojho odovzdania neprešla väčšou obnovou.

V roku 2018 mesto odštartovalo celkovú rekonštrukciu budovy, kvôli čomu MsKS fungovalo v núdzovom režime až do polovice roku 2019. Jeho kancelárie boli dočasne presťahované do budovy Podnikateľského inkubátora na Biskupickej ceste, jeho majetok bol uložený v inštitúciách mesta.

V rámci generálnej rekonštrukcie sa komplexne riešilo zvýšenie energetickej hospodárnosti kultúrneho domu. V roku 2018 ako prvá etapa rekonštrukcie sa realizovalo komplexné zateplenie strešnej konštrukcie a v rokoch 2018-2019 sa realizovala druhá etapa: komplexná rekonštrukcia budovy - stavebné, demontážne a lešenárske práce. V rámci komplexnej rekonštrukcie budovy sa obnovili elektrotechnické rozvody, vykurovanie budovy, okná a dvere, zdravotnícko-technické inštalácie, zariadenie predmety ako sedačky v divadelnej sále a pod. Po jeden a pol ročnej celkovej rekonštrukcii plynulá realizácia kultúrnych podujatí v obnovej budove sa začala až v jesenných mesiacoch r. 2019 a do konca roka sa vrátila aj väčšina pôvodných nájomníkov a súborov. Rok 2020 bol postihnutý pandémiou a kvôli pandemickým opatreniam a zákazu usporadúvania hromadných podujatí obnovená budova MsKS nemohla byť využitá. Počas obdobia „bez kultúry“, v roku 2020 sa realizovala tretia etapa - modernizácia a rekonštrukcia scénickej techniky divadelnej sály v rámci ktorej bola čiastočne obnovená scénická mechanika, bola úplne obnovená zvuková technika a celková scénická technika bola rozšírená videoprojekciou. Osvetlenie bolo obnovené len čiastočne, podľa finančných možností, preto je zatiaľ kvalita svetelnej techniky v divadelnej sále nedostatočná. Svetelná technika v bábkovej sále nebola zatiaľ riešená, ani opony pódia v bábkovej sále. V budove sa nenachádza žiadna klimatizácia. Na odstránenie spomínaných nedostatkov (klimatizačné zariadenie divadelnej sály, zdokonaľovanie osvetľovacej techniky javiska v divadelnej sále, divadelné opony a osvetľovacia technika javiska v bábkovej sále) bola podaná žiadosť MsKS

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

o poskytnutie nenávratného finančného príspevku v rámci IROP. (*Predkladaná žiadosť sa nachádza vo fáze odborného hodnotenia .*)

Základným predmetom činnosti MsKS je zabezpečenie kultúrno-výchovnej činnosti a organizovanie kultúrno-spoločenských a voľno-časových podujatí. MsKS vo Filákově vytvára podmienky pre tvorivé kultúrne aktivity občanov v oblastiach, ktoré nadväzujú na dlhodobé tradície regiónu. Sprostredkúva občanom umelecké, dramatické, tanečné a hudobné hodnoty. Usporadúva a sprostredkuje profesionálne a neprofesionálne umelecké produkcie z rôznych odborov a žánrov umeleckej tvorby. Organizuje miestne, regionálne a medzinárodné podujatia a festivaly. Každoročne sa realizujú mestské podujatia ako Mestský deň učiteľov, Mestský deň detí, multikultúrny hudobný festival Hudba, náš spoločný jazyk alebo Mestské Vianoce, ale aj také tradičné veľkolepé regionálne podujatia ako Palócka Veľká noc na Filakovskom hrade, kultúrno-umelecký festival UDVarť, kultúrny festival Palócke dni – v rámci neho júlový Medzinárodný Novohradský Folklórny Festival a augustové Dni mesta Filákov. MsKS bolo dlhé roky hostiteľom Celoslovenského festivalu maďarských detských folklórnych súborov na Slovensku, realizoval cezhraničný projekt RETOUR s maďarským partnerom z Miskolca a v každom párnom roku je spoluorganizátorom medzinárodného festivalu Lesná hudba. MsKS usporadúva besedy, divadelné predstavenia, hudobné koncerty, folklórne podujatia, literárne aktivity, workshopy atď. Realizuje pravidelné podujatia v oblasti literatúry (LiteraTúra), vážnej hudby (Hudobné ročné obdobia) a divadla (Medzinárodný divadelný festival).

MsKS vo svojich priestoroch zabezpečuje vhodné podmienky pre činnosť mužského speváckeho zboru Pro Kultúra, ženského speváckeho zboru Melódia, folklórneho súboru Jánošík a detského folklórneho súboru Jánošík, divadelného súboru Zsákszínház, ľudovej hudby File Banda, bábkového súboru MeseFigurák, speváckej skupiny Foncsik, tanečnej skupiny Mona Balet a Mona Show Dance a šachového krúžku. Súbory MsKS majú už dlhodobo úspechy na celoštátnych prehliadkach a súťažiach. Majú viac ako 200 členov, z toho 100 detí. Od roku 2016 pôsobí formou rôznych workshopov Umelecká dielňa FOLT, ktorá združuje 15–35 ročných mladých vedúcich a pomocníkov dielní a workshopov, ktorí sa zapoja aj do realizácie festivalu UDVarť. Do roku 2022 pôsobili pod záštitou MsKS aj folklórne súbory Rakonca a Malá Rakonca, ale ich fungovanie po 27 rokoch aktívnej a priebežnej činnosti je dočasne prerušená z dôvodu chýbajúcich umeleckých vedúcich. Naším zámerom je postupne obnoviť pravidelnú činnosť detského folklórneho súboru. V tomto prechodnom období sa realizujú tanečné domy pre najmenších, ktoré prebiehajú s mesačnou pravidelnosťou pre škôlkarov a žiakov prvého stupňa. Hudobný doprovod týchto podujatí zabezpečí ľudová hudba File Banda, lektormi ľudového tanca, detských ľudových hier a školy spevu sú bývalí tanečníci FS Rakonca a členovia speváckej skupiny Foncsik. Charakter činnosti je priebežný, s cieľom nájsť a vyškoliť nových vedúcich súboru a vybudovať novú členskú základňu Detského folklórneho súboru Rakonca.

MsKS zabezpečuje propagáciu a prezentáciu svojich akcií, kultúrnych podujatí na lokálnej, regionálnej a celoslovenskej úrovni. Propagácia prebieha formou tlačných plagátov a letákov, formou elektronických pozvánok, pravidelným informovaním občanov pomocou mestského rozhlasu a mestských novín, prostredníctvom vlastných sociálnych sietí (facebook, instagram), web stránky MsKS, web stránky festivalu UDVarť, aktívnou komunikáciou s médiami, prípravou tlačových správ pre tlačové agentúry, širokému okruhu predstaviteľov printových a elektronických médií i informačných portálov. Aktivity projektu dostanú publicitu v televízii, v rozhlase, v tlačných a elektronických médiách. MsKS využíva aj možnosti inzercie doma i v zahraničí v tlačných a elektronických médiách, na facebook-u a na plochách veľkoplošnej inzercie (billboardy, LED panely).

MsKS vydáva aj rôzne brožúry o svojich podujatiach či kultúrnych zoskupeniach. V rámci rôznych cezhraničných spoluprác sú vydané publikácie či brožúry s miestnymi hodnotami zúčastnených obcí a s výsledkami projektov. Vyhotovia sa krátke filmy s prezentovaním kultúrnych podujatí a festivalov. Pomocou Google kalendára sa MsKS a iné mestské inštitúcie vzájomne informujú o svojich podujatiach a možnosť zdieľania kultúrnych podujatí v Google kalendári majú aj obyvatelia.

Mesačne vychádzajú mestské noviny pod názvom Filákovské zvesti – Füleki Hírlap, ktoré vydáva samospráva a na príprave novín okrem zamestnancov MsÚ a HMF spolupracujú aj zamestnanci MsKS. V novinách sú prezentované plánované a realizované podujatia, ako aj výsledky činnosti MsKS. Zamestnanci inštitúcie okrem prípravy vlastných článkov v slovenčine a v maďarčine k príprave novín prispejú aj jazykovou korektúrou a prekladmi textov.

V rámci kultúrnej spolupráci MsKS spolupracuje s kultúrnymi inštitúciami mesta ako Hradné múzeum vo Filákov, Verejnoprospešné služby Filákov, miestne školy a škôlky, Csemadok – Základná organizácia Filákov, Dom Matice slovenskej vo Filákov, Jednota dôchodcov – Miestna organizácia Filákov, Klub dôchodcov mesta Filákov, Rímsko-katolícka farnosť vo Filákov, podnikatelia mesta, mimovládne organizácie, umelecké agentúry, masmédiá, zahraničné kultúrne inštitúcie a iní zahraniční partneri či družobné mestá.

Hradné múzeum vo Filákov (HMF)

vzniklo v roku 2007. Je príspevkovou organizáciou, ktorá je svojim rozpočtom napojená na rozpočet mesta Filákov od začiatku r. 2008. Koncom roka 2011 boli k HMF pričlenené ako oddelenia Mestská knižnica vo Filákov, Novohradské turisticko-informačné centrum (NTIC) a Mestské vlastivedné múzeum. HMF spravuje okrem hradného areálu, časti Vigadó (mestské múzeum s depozitármi vo dvore) aj druhé krídlo budovy (divadelnú sálu s prislúchajúcimi priestormi), ako aj areál Novohradského turisticko-informačného centra (PHRSR Filákov, 2015, s.190 - 191).

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Mestská knižnica vo Filákove je organizačnou súčasťou Hradného múzea vo Filákove od r. 2011. Knižnica pre svojich čitateľov objednáva viacero druhov novín a časopisov: Pravda, Sme, Új Szó, Novohradské noviny, My, Nový čas pre ženy, Slovenka, Týždeň, Vasárnap, Kiskegyed, Krásy Slovenska, Pekné bývanie, Záhradkár, Zdravie, Historická Revue. Elektronický on-line katalóg knižnice (elektronicky spracovaných 40 000 zväzkov kníh) je dostupný cez spoločnú internetovú stránku HMF (www.hradfilakovo.sk) len počas pracovnej doby zamestnancov knižnice, On-line rezervácia bude aktivovaná až po prevedení celého knižného fondu do systému (spolu so zväzkami odbornej knižnice) a po vytvorení vhodného servera. Knižný fond sa proti krádežiam chráni elektromagnetickým ochranným systémom (PHRSR Filákov, 2015, s.194).

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj počtu knižných jednotiek od roku 2011.

Verejná knižnica											
Mesto Filákov	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Počet zariadení	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Počet knižných jednotiek	29 960	30 691	31 577	33 820	34 533	39 549	40 054	41 038	41 560	42 062	42 800

Zdroj: ŠÚ SR, 2022, Dacacubes,

Kultúrne spolky

Mestské kultúrne stredisko vo Filákove sa od svojho pôsobenia zaoberá kultúrno-osvetovou činnosťou, zameriava sa aj na záujmovú umeleckú činnosť. V oblasti folklóru pod záštitou MsKS pôsobia 4 folklórne zoskupenia: FS Jánošík, DFS Jánošík, spevácka skupina Foncsik a ľudová hudba File Banda. Okrem speváckej skupiny Foncsik sú spomínané umelecké telesá na základe VZN č. 6/2019 podporené mestom prostredníctvom rozpočtu MsKS. Mestské kultúrne stredisko im zadarmo poskytuje priestory na pravidelné skúšky, vedie vyúčtovanie mestskej dotácie a na jednotlivé podujatia organizované kultúrnymi skupinami poskytuje nielen priestory, ale aj technické služby a odbornú pomoc. Činnosť speváckej skupiny Foncsik je zabezpečená z dotácií a grantov, ktoré MsKS získa zo štátnych fondov. Umelecké telesá majú mimoriadne úspechy na celoštátnych alebo medzinárodných prehliadkach a súťažiach (napr. Krásna purpurová ruža v Dunajskej Strede, Medzinárodná súťaž ľudových hudieb v Budapešti atď.). Činnosť FS Rakonca a DFS Malá Rakonca je dočasne prerušená z dôvodu chýbajúcich umeleckých vedúcich. Súbory Rakonca a Kis Rakonca za svojich 27 rokov aktívnej a priebežnej činnosti dosiahli mimoriadne úspechy na celoštátnych a medzinárodných prehliadkach a súťažiach ako Celoštátny festival detských folklórnych súborov vo Filákove alebo Folklórny festival Východná.

Subjekty pôsobiace pod záštitou MsKS v ďalších oblastiach: zborový spev – Mužský spevácky zbor Pro Kultúra a Ženský spevácky zbor Melódia, divadelníctvo – DS Zsákszínház a Bábkové divadlo MeseFigurák, balet a moderný tanec pre deti – Mona Balet a Mona Show Dance.

Ďalšie subjekty pôsobiace v meste: mládežnícky divadelný súbor Apropó (Gymnázium Filákov), detský folklórny súbor Szederinke (ZŠ Š. Koháriho II. s VJM).

Cestovný ruch

Mesto Filákov je centrom Novohrad- Nógrád UNESCO globálneho geoparku na území SR. Samotné mesto, ale aj celé územie geoparku disponujú významnými geologickými, prírodnými, kultúrno – historickými hodnotami, ktoré stoja v centre pozornosti a sú využiteľné v cestovnom ruchu

Mesto Filákov je prirodzeným centrom nielen v oblasti správy a samosprávy, ale vďaka danostiam a možnostiam má potenciál, aby bolo aj turistickým centrom regiónu. Má bohaté skúsenosti zo spolupráce v oblasti turizmu na domácej aj medzinárodnej úrovni a tiež skúsenosti pri využívaní vlastného potenciálu v oblasti turizmu. Je zakladajúcim členom Z.p.o. Geopark Novohrad-Nógrád, a je členom OOCR TNaP.

Služby v oblasti cestovného ruchu sú sústredené okolo Filákovského hradu v centre mesta. Najväčším lákadlom pre turistov je samotný hrad, ktorý v roku 2021 navštívilo cca. 23.000 návštevníkov.

V meste nie je dostatok zariadení cestovného ruchu. Ubytovacie kapacity, hlavne vyššej kategórie (hotel) sú väčšinou nepostačujúce. V meste je 7 fungujúcich ubytovacích zariadení s celkovou kapacitou cca. 200 lôžok.

V roku 2006 mesto spracovalo strategický dokument Turistický rozvojový program mesta Filákov, ktorý o. i. obsahoval hodnotenie priamych ponúk pre cestovný ruch, hodnotenie turistického potenciálu mesta Filákov, regionálnu a nadregionálnu koncepciu rozvoja turizmu, ako aj strategický program cestovného ruchu na území.

Mesto Filákov je sídlom Spoločného obecného úradu vo Filákove. Mestské zastupiteľstvo v rámci poradných orgánov vytvorilo Komisiu regionálnej politiky, podnikateľskú a cestovného ruchu, ktorá pravidelne zasadá, hodnotí stav v aj v oblasti cestovného ruchu a dáva podnety vedeniu mesta a mestskému zastupiteľstvu na vyvíjanie iniciatív a riešenie problémov. Pre zvládnutie problémov turizmu a cestovného ruchu sa zriadilo turistické informačné centrum, ktoré má pôsobnosť nielen na území mesta, ale v rámci celého regiónu. Novohradské turisticko-informačné centrum (ďalej NTIC) vo Filákove bolo zriadené v roku 2008, je členom AICES a úzko spolupracuje s ďalšími organizáciami cestovného ruchu v regióne.

Štatistika o nahlásenom počte prenocovaní na území mesta Filákov (na základe evidencie MsÚ o odvedenej dani z ubytovania):

Názov prevádzkovateľa / Názov ubytovacieho zariadenia	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022 (január - september)
	Poč.prenoc.	Poč. prenoc.	Poč. prenoc.	Poč. prenoc.	Poč. prenoc.
RVA group, s.r.o./ Penzión Bebek	321	303	261	109	0
Georgica, s.r.o. / Penzión Kállai	1251	978	465	425	444
Stredná odborná škola	2867	2829	682	694	444
Sonik s.r.o. / Green Play s.r.o. / Penzión Pepita	1242	1039	541	0	0

Zdroj: MsÚ Filákov

Novohradské turisticko-informačné centrum (NTIC)

Novohradské turisticko-informačné centrum je informačná kancelária pôsobiaca pod správou Hradného múzea vo Filáкове. Jej hlavným cieľom je zhromažďovať a poskytovať informácie občanom Filákova a širokej turistickej klientele. Oblasťou pôsobenia je predovšetkým územie cezhraničného Novohrad-Nógrád globálneho geoparku UNESCO, ale poskytuje informácie o atraktívnych turistických cieľoch aj v rámci širšieho regiónu. NTIC spolupracuje s okolitými turistickými informačnými kancelárkami, kým ďalšiu formu spolupráce predstavujú regionálne organizácie cestovného ruchu, životného prostredia a samosprávy okolitých obcí. Zabezpečuje zhromažďovanie a distribúciu propagačných materiálov pre potreby návštevníkov, na reprezentačné účely mesta, miestnych občianskych združení a spolkov. Ďalšou úlohou kancelárie je tvorba turistických produktov. V rámci tejto činnosti sa pripravili organizované, plánované turistické trasy – Pešia turistika, plánované turistické trasy motorovým vozidlom k okolitým kultúrnym pamiatkam – Autoturistika, a boli pripravené poznávacie trasy ľudovej kultúry, ktoré zastrešujú etnografické múzeá a galérie ľudovej kultúry v regióne. Ich cieľom je prilákať návštevníkov a zároveň im ponúknuť ďalšie turistické ciele a možnosti trávenia voľného času.

Popri hlavnej činnosti vykonáva aj podnikateľskú činnosť na základe nasledovného živnostenského oprávnenia:

1. Kúpa tovaru na účely jeho predaja konečnému spotrebiteľovi (v tomto prípade ide o predaj propagačných predmetov)
2. Reklamné a marketingové služby
3. Organizovanie športových, kultúrnych a iných spoločenských podujatí
4. Administratívne služby
5. Ubytovacie služby bez poskytovania pohostinských činností

Užitočné informácie a služby, ktoré kancelária poskytuje, zahŕňajú:

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

- informácie o kultúrnych pamiatkach, o chránených krajinných oblastiach, národných parkoch, geologických náleziskách a pamiatkach, jaskyniach, možnostiach vodnej turistiky (jazerách, kúpaliskách, kúpeľných miestach), ich dostupnosti, vzdialenosti, event. výške vstupného,
- informácie o turistických peších chodníkoch a cyklotrasách na území geoparku,
- informácie o inštitúciách mesta a jeho okolia,
- informácie o kultúrnych a spoločenských podujatiach v oblasti pôsobenia informačného centra,
- poskytovanie bezplatných propagačných informačných brožúr,
- predaj máp, knižných publikácií a suvenírov,
- poskytovanie administratívnych služieb podľa uvedeného cenníka.

Hlavné činnosti kancelárie:

- vyhotovenie a distribúcia plagátov a propagačných materiálov,
- spoluorganizovanie podujatí,
- napĺňanie a aktualizácia obsahu miestnych webových stránok určených pre návštevníkov,
- účasť na veľtrhoch CR a odborných podujatiach.

Novohrad-Nógrád UNESCO globálny geopark

Geopark je také vhodne veľké a ekonomicky životaschopné územie, ktoré zahŕňa konkrétne geologické dedičstvo a disponuje so stratégiou trvalo udržateľného rozvoja s cieľom účinnej podpory všestranného rozvoja daného územia.

Novohrad-Nógrád globálny geopark UNESCO je prvým medzinárodným (cezhraničným) geoparkom Európskej i Globálnej siete geoparkov UNESCO.

Na našej planéte existuje niekoľko oblastí, ktoré pre odbornú i širokú verejnosť predstavujú pamiatky 4,6 miliárd rokov starej histórie Zeme. Takými sú geoparky, ktoré okrem geologických a geomorfologických zaujímavostí poskytujú aj nevšedný krajinársko - estetický zážitok. Úlohou organizácií geoparkov je zachovanie a predstavenie geovedných, krajinárskych, ekologických, archeologických, historických a kultúrnych hodnôt daného územia, a vytvorením geoturistických produktov prispieť k jeho hospodárskemu rozvoju.

V 2. polovici 90-tych rokov sa odborníci zo Správy CHKO Cerová vrchovina, z organizácie BNPI (Büki Nemzeti Park Igazgatóság), ochranári a ekológovia zaoberali zmapovaním riešeného územia a zistili, že toto územie je bohaté na výnimočné a jedinečné geologické hodnoty a je vhodne využiteľné nielen pre vedecký výskum, ale aj na náučné účely pre širší okruh záujemcov. Preto boli zapojené do procesu rozvíjania základnej myšlienky Mesto Filákov a Mikroregión Obručná.

V roku 2001 nasledovalo zostavenie projektového zámeru (Geologický náučný chodník v lokalite CHKO Cerová vrchovina a Karancs - Medves TK) v rámci programu Phare CBC.

Od roku 2003 je Filákov koordinátorom všetkých rozvojových činností, spoločne s maďarským partnerom. Podávali sa rôzne projekty, z ktorých v rámci programu INTERREG III A

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

vzišiel úspešný projekt s názvom „Novohradský geopark“. Výsledkom tohto projektu boli základné rozvojové dokumenty, ktoré boli použité pri nominačnej dokumentácii o získanie členstva v Európskej a Globálnej sieti geoparkov.

22.01.2008 bolo zaregistrované Združenie právnických osôb Geopark Novohrad-Nógrád, zakladateľmi ktorého sú Mikroregión Obručná a Mesto Filákov.

Geopark bol dňa 27. marca 2010 vo francúzskom Luberone prijatý Riadiacim výborom organizácie UNESCO ako prvý medzinárodný geopark za 38. člena EGN, a v apríli 2010 na konferencii GGN v Malajzii za 67. člena GGN. Členstvo je potrebné každé štyri roky obnoviť. Podmienkou je vyhotovenie a zaslanie odbornej správy, ktorá spĺňa kritériá EGN, návšteva odborníkov nominovaných EGN priamo na mieste a tiež aj vyhodnotenie výsledkov tejto návštevy a činnosti za uplynulé štyri roky. Novohrad-Nógrád globálny geopark UNESCO v roku 2014 úspešne obhájil svoje členstvo v obidvoch sieťach, podobne ako v rokoch 2018 a 2022. V roku 2016 získal titul Geopark Slovenskej republiky.

Organizácia zrealizovala v priebehu uplynulých rokov niekoľko projektov, ako napríklad úspešný projekt s názvom „Slovensko-maďarské geoturistické partnerstvo - GEOTOP“ v rámci programu INTERREG V-A (2020). V rámci svojej edukačnej činnosti každoročne organizuje mládežnícky letný tábor, a v polovici roka sa pravidelne zapája do celoeurópskej iniciatívy Týždeň európskych geoparkov.

Primárna ponuka cestovného ruchu

Najvýznamnejšie stavebno-historické pamiatky mesta

Filákovský hrad

Hrad je národnou kultúrnou pamiatkou, a patrí medzi turisticky najnavštevovanejšie pamiatky v regióne Novohrad. Správu hradu vykonáva príspevková organizácia Hradné múzeum vo Filáкове, ktorá okrem tejto pamiatky spravuje aj Novohradské turisticko-informačné centrum, Mestské vlastivedné múzeum a Mestskú knižnicu. Okrem prevádzkovania, údržby a priebežnej obnovy hradného areálu zabezpečuje sprievodcovskú službu v slovenskom, maďarskom a anglickom jazyku, usporadúva výstavy, spravuje a zveľaďuje zbierkový fond inštitúcie, usporadúva kultúrno-náučné podujatia, vykonáva archeologický prieskum, vydáva odborné a propagačné publikácie a vytvára ponuku služieb a produktov pre návštevníkov. V súčasnosti je Hrad čiastočne zrekonštruovaný. Po predbežných historických a archeologických výskumoch sa priebežne realizujú konzervačné, rekonštrukčné a zabezpečovacie práce.

Stručná história hradu

Kamenný hrad dal postaviť pravdepodobne rod Kacsicovcov ešte pred tatárskym vpádom. V prvej písomnej zmienke z roku 1242 sa Filákov uvádza medzi sedemnástimi hradmi, do ktorých sa šľachta mohla ukryť pred Tatármi. Jeho prvým známym majiteľom bol lúpežný rytier Fulko. V druhej polovici 13. storočia sa dostal do kráľovskej držby. Počas 14. storočia mal viacerých majiteľov, medzi inými aj Matúša Csáka Trenčianskeho. V 15. storočí darovala

kráľovná Alžbeta hrad Jánovi Perényimu, a v roku 1544 sa Filákov stalo na základe „odvekého práva“ majetkom Františka Bebeke. V roku 1554 dobyli opevnenie Turci a Filákov sa na bezmála štyridsať rokov stalo sídlom najsevernejšieho sandžaku Osmanskej ríše. V roku 1593 ho znovuzískali cisárske vojská, Turci sa vzdali a mesto vtedy opustilo 2400 moslimov. V 17. storočí – v období svojho rozkvetu mal hrad viacerých kapitánov. Medzi najvýznamnejších patrili Tomáš Bosnyák, František Wesselényi, Štefan Koháry I. a Štefan Koháry II. V roku 1682 hrad obklúčilo turecké vojsko spolu s kuruckými vojakmi Imricha Thökölyho, ktorí ho vypálili.

Do dnešných čias sa zachovali ruiny hradu a Bebekova veža, kde od roku 2008 funguje hradné múzeum. Návštevníkov tu čakajú dve stále expozície. Prvá prezentuje paleontologické nálezy okolia, kým druhá oboznamuje návštevníkov s históriou mesta a hradu. Jej súčasťou sú aj významné artefakty z okolitých archeologických nálezísk. Na piatom poschodí bašty sa pravidelne inštalujú krátkodobé výstavy, a hradné nádvorie je dejiskom rôznych podujatí počas celého roka. Pod hradným vrchom je sprístupnená expozícia dokumentujúca miestne udalosti druhej svetovej vojny. Novinkou od roku 2020 je remeselnícky dom a archeologický chodník.

Farský kostol Nanebovzatia Panny Márie a františkánsky kláštor

O pôvodnej gotickej stavbe kostola z 13. storočia nemáme archívne doklady, z rokov 1332 – 1337 je však doložená existencia miestnej fary. Súčasnú stavbu barokového kostola dal postaviť posledný kapitán filákovského hradu Štefan Koháry II. v rokoch 1694 – 1728. Kostol pozostáva z jednej lode, na západe s predsieňou a na východe so svätyňou s polygonálnym uzáverom. Veža je postavená atypicky na severovýchodnej strane lode. Kým murovaný chór, hlavný oltár, a oba bočné oltáre sú vypracované v barokovom štýle, ďalšie oltáre sú zdobené ranobarokovou a rokokovou ornamentikou a plastikami. Nad vchodom vo výklenkoch sú taktiež umiestnené barokové plastiky. Na námestí pred kostolom stojí socha sv. Anny a busta Štefana Koháryho II. Dnešná dvojpodlažná budova františkánskeho kláštora s troma krídlami a rajským dvorom, nadväzujúca na budovu kostola zo severozápadnej strany, vznikla takisto z fundácie hradného kapitána. Na začiatku 18. storočia bola v budove založená kláštorňa knižnica s hodnotnými výtlačkami. Od roku 1951 až do roku 1984 sídlilo na prízemí františkánskeho kláštora Mestské múzeum. Návšteva obnoveného interiéru kostola, jednej z miestností kláštora a nedávno otvorenej expozície je možná v stanovenom čase, alebo po predchádzajúcej dohode.

Nehnutelné pamätihodnosti mesta

Kaštieľ Berchtoldovcov

Kaštieľ vo Filákov, v ktorom je dnes Gymnázium, bol postavený koncom 18. storočia ako sídlo rodiny grófa Berchtolda, ktorý pochádzal z Tirolska. Gróf bol majiteľom veľkostatku pri Filákov. Neskôr kaštieľ zmenil vlastníkov, patrilo rodinám Stephani a Herold. Po roku 1945 bol sídlom okresného úradu a bola v ňom umiestnená aj stavebná škola. Pôvodný barokový charakter kaštieľa sa v dôsledku častých opráv čiastočne stratil. Na prízemí možno vidieť zachované barokové klenby a drevenú vyrezávanú výzdobu. Okolité park bol kedysi oplotený, a voľne v ňom žili jelene a srnčia zver. V jazierku plávali labute. Rozloha parku je 8,2 ha a obsahuje 16 taxónov drevín, medzi ktorými je aj niekoľko vzácných cudzokrajných stromov. Dnes tu očakáva návštevníkov filákovské minizoo.

Kaštieľ Cebriánovcov

Gróf Cebrián-Figuerollas Antal, pochádzal zo Španielska, usadil sa tu v roku 1820. Jeho vnukom bol František, ktorý dal postaviť kaštieľ vo Filáкове. Medzi jeho posledných majiteľov patrila Mária Cebriánová, ktorá zomrela v roku 1931. Ďalší údaj je z roku 1956, keď už v budove kaštieľa fungovala poliklinika. V roku 2006 prešla do súkromného vlastníctva. Budova nadnes stratila svoju niekdajšiu impozantnosť, ale stále má dôležité miesto v obraze mesta. Je v súkromnom vlastníctve a prebieha tu stavebná obnova.

Koháryho kúria

Keď v roku 1682 turecko-kurucké vojská zničili hrad aj mesto, kapitán filákovského hradu Štefan Koháry II. dal po návrate zo zajatia znovu postaviť katolícky kostol. Za svoju vernosť získal od kráľa značný majetok. Hrad však opraviť nedal, ale namiesto toho si v meste vybudoval kaštieľ, tzv. Koháryho kúriu. Táto baroková stavba z prvej polovice 18. storočia bola vystavaná na starších základoch kúrie Báthoryovcov zo 17. storočia. Po vymretí rodu Koháryovcov prešlo filákovské panstvo do vlastníctva zámožnej šľachtickej rodiny Coburgovcov. Po nich sa budova stala majetkom miestnych gazdovských rodín, neskôr však zostala po dlhú dobu opustená v schátralom stave. Od roku 2004 tu sídli 47. skautský zbor Štefana Koháryho, ktorý budovu dostal darom od potomkov rodiny Göröcsovov, jej posledných majiteľov. Členovia zboru opravili podlamujúcu sa strechu a začali s rekonštrukciou interiéru. Náročnou a vytrvalou prácou sa podarilo obnoviť štyri miestnosti. Kúria je verejnosti prístupná len počas vybraných podujatí.

Radnica

Medzi zaujímavé budovy vo Filáкове patrí aj súčasná budova mestského úradu. Dokončená bola 29. júna 1912, staviteľom bol Pál Schmidt. Pôvodne v nej sídlil aj zbor požiarnikov. Z vežičky na vrchole bolo vidieť celé mesto a slúžila hasičom ako pozorovateľňa. V uplynulých rokoch prebehla rekonštrukcia interiéru, dôsledkom čoho sa reorganizovali niektoré oddelenia úradu a skvalitnili sa služby pre občanov.

Budova Vigadó

Aj v súčasnosti je dôležitým miestom spoločenského života mesta tzv. Vigadó. Budova pochádza z konca 19. storočia, má eklektickú fasádu. V minulosti v nej fungovalo kasíno, hostinec či škola, bola miestom stretávania sa spolkov a remeselníkov, a neskôr tu sídlilo Novohradské múzeum, knižnica a Mestské kultúrne stredisko. V súčasnosti je tu umiestnená Mestská knižnica a Mestské vlastivedné múzeum.

Mestský park

Vznikol z pôvodných tureckých záhrad. Založený bol v druhej polovici 19. storočia pri kaštieli Berchtoldovcov. Popri domácich drevinách a rastlinách sú tu vysadené cudzokrajné dreviny. Súčasťou parku je minizoo, náučný chodník, cyklochodník, detské ihriská, záhradníctvo a multifunkčné ihrisko za budovou kaštieľa – súčasného gymnázia. V okrajovej polohe je situované jazierko.

Námestie padlých hrdinov

Časť námestia nachádzajúca sa pred kaštieľom bola súčasťou parku založeného v druhej polovici 19. storočia. V súčasnosti sa tu nachádza pomník 1. svetovej vojny a pomník padlých

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

hrdinov sovietskej armády z druhej svetovej vojny, ako aj pamätný stĺp filákovských honvédov z revolúcie 1848-49 a pamätné tabule.

Mauzóleum rodiny Stephani

Mauzóleum rodiny Stephani sa nachádza na kopci malého cintorína.

Socha Svätej Anny

Socha bola postavená v roku 1907.

Busta Štefana Koháryho II.

Busta posledného kapitána filákovského hradu zdobí námestie pred kostolom od roku 2019.

Socha Svätého Urbana

Socha bola postavená v roku 1796. Zrútenú sochu obnovili 25. mája 1920, a v roku 1997 ju opätovne obnovilo mesto Filákov.

Busta Viliama Hulitu

Busta niekdajšieho riaditeľa filákovského smaltovníckeho závodu stojí na Podhradskej ulici.

Busta Štefana Moyzesa

Busta prvého predsedu Matice slovenskej je umiestnená na budove Domu Matice slovenskej.

Súsošie s názvom „Zmierenie“

Sochárske dielo miestneho umelca sa nachádza na Námestí slobody.

Židovský cintorín

Filákovskí Židia v roku 1820 dostali povolenie na zriadenie židovského cintorína na Šávoľskej ceste.

Kamene zmiznutých a pamätník stratenej židovskej komunity

Pamiatku miestnej židovskej obce uchovávali kamene zmiznutých, osadené v chodníkoch v centre mesta, ako aj pamätník na mieste niekdajšej synagógy.

Múzeá

Hradné múzeum vo Filáкове

Kontakty:

Hlavná ul. 14, 986 01 Filákov

tel.: 047/43 82 017, 0918 975 634

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

email: muzeum@hradfilakovo.sk

web: www.hradfilakovo.sk

Otváracia doba hradu:

od 15. marca do 31. október: Pondelok - Nedeľa 10:00 - 18:00

od 1. novembra do 15. novembra: Pondelok – Nedeľa 8:00 – 16:00

Mestské vlastivedné múzeum

Kontakty:

Hlavná ul. 14, 986 01 Filákov

tel.: 047/43 82 619, 0918 975 634

email: muzeum@hradfilakovo.sk

web: www.hradfilakovo.sk

Otváracia doba múzea:

utorok – piatok: 8,00 – 12,00 12,30 – 16,00 (12:00 – 12:30 obedňajšia prestávka), pondelok, sobota, nedeľa – zatvorené

Podujatia

Medzi najvýznamnejšie podujatia, ktoré priťahujú mnohých návštevníkov z mesta, jeho okolia, ale aj zo zahraničia, a tým pádom spadajú do ponuky cestovného ruchu, patria:

Palócka Veľká noc na filákovskom hrade

Tradičné podujatie regionálneho charakteru sa uskutočňuje už viac ako desaťrocie na veľkonočný pondelok. V rámci remeselných dielní si návštevníci môžu vyskúšať maľovanie kraslíc, pletenie korbáčov, ochutnať palócke jedlá, spoločne oživiť veľkonočné tradície, a zúčastniť sa oblievačky a súťaže v prednese veľkonočných vinšovačiek. Na mieste podujatia sa usporadúva jarmok, kým na javisku pod holým nebom prebiehajú vystúpenia folklórnych súborov. Záverom podujatia je koncert ľudovej hudby alebo kapely v štýle world music. Hlavným organizátorom podujatia je Mestské kultúrne stredisko vo Filáкове.

Noc múzeí a galérií

Najvýznamnejším podujatím mesiaca máj je „Noc múzeí a galérií“, ktoré sa koná pri príležitosti Medzinárodného dňa múzeí, pod záštitou Hradného múzea vo Filáкове. Program prebieha v osvetlenom hradnom areáli a v Mestskom vlastivednom múzeu, a zahŕňa vernisáže výstav, odborné-prednášky a bohatý kultúrny program, ktorý trvá až do neskorých večerných hodín.

Filákovské hradné hry

Poslaním podujatia je priblížiť návštevníkom bojové umenie našich predkov, niekdajšiu slávu rytierskych súbojov a hradných kapitánov. Uskutočňuje sa v areáli filákovského hradu. V hlavnom programe vystúpia domáci a zahraniční lukostrelci, historickí šermiari a sokoliari. Jeho súčasťou býva aj dobový rytiersky turnaj. V sprievodných programoch sa širokému obecnstvu predstavujú historické hudobné a tanečné súbory, ľudoví remeselníci, či žongléri. Tých najmenších očakávajú animačné programy, bábkové predstavenie, šikovnostné hry, tvorivé dielne a rozličné dobroty. Súčasťou podujatia býva aj súťaž v historickej lukostreľbe. Organizátorom podujatia je Hradné múzeum vo Filáкове.

UDVart

Mesiac júl sa začína UDVart-om, ktorý je multižánrový umelecký festival pre všetkých, čo bažia po trošku inom kultúrnom zážitku. Návštevníkom podujatia organizátori ponúkajú koncerty alternatívnej a jazzovej hudby, world music, ale aj klasickej hudby, predstavenia slam poetry, komorné divadelné predstavenia, rôzne umelecké workshopy, diskusie na aktuálne spoločenské témy verejného života, literárne a populárno-náučné besedy, tanečné predstavenia, nový cirkus a večerné kino. Program obohacujú rôzne výstavy a projekcie z tvorby amatérskych alebo akademických maliarov alebo iných predstaviteľov vizuálnej tvorby, ako aj premietanie krátkych filmov. Na „dvore umení“ (Umenie + DVor + ART) si svoje miesto nájdu aj ukážky remeselníckych prác, burza kníh, chill kútik, programy pre deti, stan so spoločenskými hrami, lezecká stena, stolný futbal a gastro špeciality.

Lesná hudba

V prvej polovici júla sa na jeden sobotňajší deň atmosféra v mestskom parku naplní hudbou. Pod korunami stromov mestského parku zaznejú melódie ľudovej a vážnej hudby. Podujatie pod názvom „Lesná hudba“ má dlhoročné tradície v Maďarsku v okolí Mátry a v rámci cezhraničnej spolupráce sa každý párny rok realizuje aj vo Filáкове. Podujatie spája klasické a ľudové umelecké hodnoty s potrebou ochrany prírody. Multikultúrne série programov zahŕňajú rôzne formy umenia, ktoré poukazujú na význam ochrany životného prostredia, aj preto sa v zostave programov objavujú typické programové prvky, od vážnych koncertov až po predstavenia rôznej ľudovej hudby, prednášky, prechádzky lesom, či prírodou s odborným sprievodcom, programy a hry pre deti, ukážky a ochutnávky miestnych gastronomických špecialít a podobne.

PALÓCKE DNI a Medzinárodný Novohradský Folklorný Festival

Festival pod názvom PALÓCKE DNI má viac ako tridsaťročnú tradíciu a trvá od konca júla do druhého augustového týždňa. Júlový program je venovaný folklóru a je spojený s

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Medzinárodným Novohradským Folklórnym Festivalom. Podujatie s vyše dvadsaťročnou tradíciou prebieha v obciach a mestách na území historického Novohradu (územie Slovenskej a Maďarskej republiky), medzi inými aj vo Filáкове. V rámci folklórneho programu piatkového dňa festivalu na filákovskom hrade sa predstavujú folklórne súbory a ľudové hudby zo Slovenska a zo zahraničia. Program je spestrený gastronomickými špecialitami, tanečným domom a tzv. folkovou krčmou.

PALÓCKE DNI a Dni mesta Filákov

Kultúrny festival pod názvom PALÓCKE DNI s viac ako tridsaťročnou tradíciou sa začína koncom júla s folklórnym programom a pokračuje v auguste, kedy je spojený s Dňami mesta Filákov. Druhý augustový trojdňový víkend plný kultúry, hudby a najmä zábavy sa začína v piatok poobede hudobným multikultúrnym programom a slávnostným odovzdávaním cien mesta. V sobotu okrem jarmoku, pouličného divadla, detských divadelných a hudobných produkcií a iných atrakcií záujemcov čaká Interaktívna prechádzka mestom v sprievode hudobnej kapely alebo pouličného divadla. Pre návštevníkov festivalu sú v piatok a sobotu pripravené večerné koncerty známych interpretov v hradnom areáli. Súčasťou trojdňového festivalu je aj vernisáž výstavy Hradného múzea vo Filáкове v piatok, ako aj sobotňajšie podujatie občianskeho združenia Pivničný rad pod názvom Deň otvorených pivníc. Sviatočné nedeľné dopoludnie sprevádzajú slávnostné sväté omše a procesia v centre mesta a popoludnie čaká športových nadšencov majstrovský futbalový zápas FTC Filákov. V nedeľu večer na hradnom nádvorí sa uskutoční záverečné podujatie festivalu – hudobno-divadelné predstavenie operety alebo muzikálu.

Sekundárna ponuka cestovného ruchu

Infraštruktúra cestovného ruchu

Z hľadiska infraštruktúry cestovného ruchu v meste Filákov a jeho okolí sa nenachádza žiadna cestovná kancelária. Najbližšie kancelárie tohto druhu sú v meste Lučenec. Vo Filáкове funguje Novohradské turisticko-informačné centrum.

Supraštruktúra CR

K podnikom cestovného ruchu patria ubytovacie a stravovacie zariadenia. Ubytovacie zariadenia poskytujú v prevažnej miere aj stravovacie služby a ďalšie doplnkové služby v závislosti od kategórie a triedy ubytovacieho zariadenia. V meste Filákov a jeho okolí poskytujú ubytovacie, stravovacie a doplnkové služby nasledujúce subjekty:

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Ubytovacie zariadenia vo Filáкове a na území Novohrad-Nógrád globálneho geoparku UNESCO				
Názov	Adresa	Telefón	www	Počet lôžok
BEBEK Penzión	Podhradská 600, 986 01 Filákov	(0)907/760400	www.penzionbebek.sk	30
Domov mládeže pri Strednej odbornej škole Filákov	Kalinčiakova ul. 1584/8, 986 01 Filákov	047/4511970-71 (0)904/633682	www.technifi.sk	100
Penzión Pepita*	Kpt. Nálepku 5, 986 01 Filákov	(0)908/631712	www.web.stonline.sk	15+4
Fukasz Igor – ubytovanie v súkromí *pozn.	Daxnerova 12, 986 01 Filákov	(0)905/357515		2+2
Kállai vináreň a penzión	Šávoľská cesta 2113, 986 01 Filákov	(0)907/347543	www.kallai.georgica.sk kallai@georgica.sk	30
Luxus Resort – Zupko Ubytovanie v súkromí *pozn.	Viničná 7, 986 01 Filákov	(0)907/663466	www.booking.com	5
Byt vo Filáкове Ubytovanie v súkromí *pozn.	Farská lúka 40, 986 01 Filákov	(0)907/245529		6
Apartman Biskupice – ubytovanie v súkromí	Biskupická 121/35, Biskupice, 986 01 Filákov	(0)903/531907	http://www.booking.com/hotel/sk/apartman-biskupice.sk.html kerika@azet.sk	7
Bed & More Pogányvár - penzión	Nová Bašta 31, 980 34 Nová Bašta (plus údolie - Völgy)	(0)911/615896	www.medvesalja.eu medvesalja@gmail.com	18(31)
Köböl Oto – ubytovanie v súkr.	Petrovce 10, 980 35 Gemerský Jablonec	(0)915/807965		6+1
Turistická ubytovňa	Kultúrny dom, Šurice 179, 980 33 Hajnáčka	(0)917/451483	www.surice.sk	5+2

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

POPBAL, ubytovanie v súkromí (P. Balázs)	Hlavná 121/124, 985 31 Rapovce	(0)905/552918	mucolrap@gmail.com	10+6
Vila Mária, penzión	Hlavná 2/3, 985 31 Rapovce (blízko kúpaliska)	(0)905/973756	vilamariarapovce@gmail.com FB: Vila Mária Rapovce	30
Privát Ľubica	Šiatorská Bukovinka 172, 985 58 Radzovce	(0)905/769751	http://www.booking.com/hotel/sk/privat-lubica-siatorska-bukovinka.sk.html	2
Barnabáš Rusnák – ubytovanie v súkr.	Bernolákova 9/2, 985 31 Mučín	(0)918/527559	http://www.booking.com/hotel/sk/barnabas-rusnak-ubytovanie-v-sukromi.sk.html	6
Ubytovanie na súkromí Samuel	985 31 Mučín	(0)907/823027	sbdlucenc@sbdlucenec.sk www.ubytovaniesamuel.sk	12
Penzión Floriánov dvor	985 31 Pleš č. 117	(0)908/112223	www.florianov-dvor.sk info@florianov-dvor.sk	21+4
Ubytovanie v súkromí – Stará Bašta	980 34 Stará Bašta č. 172	(0)917/102633	andrea-tothova@centrum.sk , tothovaandrea40@gmail.com , FB: Stará Bašta – Ubytovanie v súkromí	10+10
Apartmány Alex s bazénom	ul. Mieru 19, 985 31 Kalonda	(0)905/473736	http://www.booking.com/hotel/sk/apartmany-alex-s-bazenom.sk.html	26
Ubytovanie na súkromí Kalonda – Ján Matúška	Mierová 2, 985 31 Kalonda	(0)905/484848	http://booking.com/hotel/sk/ubytovanie-na-sukromi-kaolnda.sk.html www.vamark.sk vamarklc@gmail.com	20

Zdroj: NTIC, 2022

*pozn.: takto označené prevádzky fungujú nad rámec evidencie MsÚ

Stravovacie a pohostinské zariadenia vo Filáкове		
Reštaurácie		
názov	adresa	ponuka
Bebek Restaurant	Podhradská 600, 986 01 Filákov	á la carte, vrátane rozvozu
Kállai vináreň a penzión	Šávoľská cesta 21113, 986 01 Filákov	á la carte vo vinotéke a v reštaurácii
Reštaurácia Victory	Biskupická ulica 46, Filákov	stravovanie (+ pizza)
Reštaurácia Nostalgia	Hlavná ulica 3, 986 01 Filákov	denné menu, momentálne funguje formou výdajného okienka a rozvozu
Reštaurácia Curry Chilli	Hlavná ulica 3, 986 01 Filákov	ázijské špeciality formou rozvozu
Anna Villa Pizzéria a Bagetéria	Kvetná 1, 986 01 Filákov	Funguje iba formou donášky pizze, bagiet a hamburgerov.
Sport Pub Lubek	Kvetná 1, 986 01	pizza, bagety, hamburgery, alko a nealko nápoje (vrátane čapovaného piva)
Cool Kebab	SNP 664/2, 986 01 Filákov	kebab na rôzne spôsoby, pizza, bagety, hamburgery a vyprážané jedlá - rozvoz do 10 km
Pizza Ciao	Námestie padlých hrdinov 659/1, 986 01 Filákov	rozličné druhy pizze a mini pizze
Terasa food	Námestie slobody 1, 986 01 Filákov	varené hotové jedlá vrátane rozvozu, a nápoje
Don Kebab	Biskupická 4, 986 01 Filákov	kebab, pizza, a teplé jedlá z kuracieho a rybieho mäsa
Presszi Go – Street food	Trhová, 986 01 Filákov	rýchle občerstvenie
Mária Balogová – rýchle občerstvenie	Tajovského 1290/4, 986 01 Filákov	langoše a nealko nápoje.
Reštaurácia Kohút	Kurtáň 199, 986 01 Filákov	denné menu a nápoje (vrátane čapovaného piva), catering a rozvoz
Pizzeria & Restaurant Hamilton	Kurtáň 288, 986 01 Filákov	á la carte, obedové menu, pizza a rozvoz (rozvoz platí pre obedové menu)
Kaviarne, bary, cukrárne a pivárne		
názov	adresa	ponuka
Arsenál Club	SNP 6, Filákov	alko a nealko nápoje (v ponuke čapované pivo)
Cukráreň - Monika Karkuszová	Trhová ulica 8, Filákov	nápoje a zákusky z vlastnej cukrárskej dielne
Európa Bar	Koháryho nám. 6, Filákov	veľký výber nápojov, čapované pivo, rýchle občerstvenie (hamburgery, šaláty, ovocné poháre,...)
Hostinec Beneš	Biskupická ulica 44, Filákov	nápoje (v ponuke čapované pivo)
Balkánska zmrzlina MEHA-SH, s.r.o.	Rázusova 4, Filákov	nápoje a zmrzlina (len v letnej sezóne)
Cocoloco Coctail & Cafe Bar	Hlavná ul. 7, Filákov	alko a nealko nápoje, zákusky z vlastnej výroby
Roxy bar	Hlavná ul. 24, Filákov	alko, nealko nápoje, káva, kokteily
Route 66	Rázusova 621/5, Filákov	veľký výber nápojov, rýchle občerstvenie

Minit Filákov	Biskupická 5/a, Filákov	Rôzne druhy koláčikov z lístkového cesta, kávové a nealko nápoje, šrúdľa (v lete aj ľadová drť)
Lipnička Pub	Kukučínova 1, Filákov	nealko a alko nápoje (čapované pivo)
Parkí Presso	Záhradnícka 4, Filákov	nápoje
Cukráreň Randevú	Podhradská ulica, Filákov	rôzne druhy zákuskov, dezerty, nápoje
Cukráreň J&D	Nám. Slobody 36, Filákov	alko a nealko nápoje, zákusky z vlastnej výroby
Balkánska zmrzlina Filákov	Biskupická 21, Filákov	nápoje a zmrzlina (len v letnej sezóne)
Zmrzlina – Andrea Ferenczová	Nám. padlých hrdinov, Filákov	nápoje a zmrzlina (len v letnej sezóne)

Zdroj: NTIC, 2022

Miestne produkty cestovného ruchu

Pre návštevníkov ktorí zavítajú do Filákova, sú pripravené tematické turistické produkty, ktorých úlohou je ponúknuť rozmanité možnosti na strávenie voľného času, predstaviť turistické atraktivity – prírodné a geologické hodnoty, kultúrno-historické pamiatky, či podujatia v blízkom okolí.

Zľavové programy

V súčasnosti je v platnosti vzájomný zľavový program pre návštevníkov Filákovského hradu a kúpaliska Novolandia Rapovce:

1. jeden zľavový kupón kúpaliska Novolandia Rapovce umožní bezplatný vstup do Filákovského hradu tretej osobe po zakúpení 2 ks plnohodnotných vstupeniek na hrad.
2. každý návštevník kúpaliska Novolandia Rapovce, ktorý sa preukáže aktuálnou vstupenkou na Filákovský hrad, má nárok na cenovú zľavu 0,50 EUR z aktuálnej ceny vstupenky.

Vzájomný zľavový program pre návštevníkov Filákovského hradu a hradu Šomoška:

3. záujemcovia majú možnosť bezplatne navštíviť Mestské vlastivedné múzeum, ak sa pri vstupe preukážu platnou vstupenkou z hradu Šomoška. Zároveň platí zľava 0,50 EUR pre každého návštevníka hradu Šomoška, ktorý sa preukáže platnou vstupenkou z Filákovského hradu.

Zľavový program pre návštevníkov Mestského múzea vo Filákove a haličského zámku:

4. v rámci programu majú záujemcovia možnosť bezplatne navštíviť Mestské vlastivedné múzeum vo Filákove, ak sa preukážu vstupenkou platnou na prehliadku Zámockého hotela **** Galicia Nueva v Haliči.

Interaktívny program

Interaktívny historický program pre vopred nahlásené žiacke skupiny:

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

5. v rámci interaktívnej prednášky predvedie sprievodca Filákovského hradu, ktorý je zároveň členom historickej skupiny Defensores, niekoľko historických zbraní, a záujemcovia si môžu vyskúšať aj dobové kostýmy.

Autoturistika

Zoznam plánovaných turistických trás motorovým vozidlom k okolitým hradom, zámkom a kaštieľom v okruhu 100 km – elektronicky zostavená ponuka vybraných kultúrno-historických pozoruhodností, dostupných v okruhu 100 km od mesta Filákov (www.hradfilakovo.sk):

Trasa I.: Filákov – Lučenec – Halič – Podrečany – Divín – Detva – Víglaš – Zvolen

Trasa II.: Filákov – Lučenec – Dolná Strehová – Pôtor – Modrý Kameň – Bzovík – Krupina – Svätý Anton

Trasa III.: Filákov – Rimavská Sobota – Tornaľa – Plešivec – Rožňava – Betliar

Trasa IV.: Filákov – Somoskő(HU) – Salgóbanya(HU) – Salgótarján(HU) – Kazár(HU) – Kozárd(HU) – Hollókő(HU)

Trasa V.: Filákov – Lučenec – Detva – Víglaš – Zvolen – Sliač – Hronsek

Pešia turistika na území Novohrad - Nógrád globálneho geoparku Unesco

Plánované pešie turistické trasy, dostupné turistické a náučné chodníky na území geoparku (www.hradfilakovo.sk a www.filakovo.sk):

Filákov - Belina - Hajnáčka

Hajnáčka - Šiatorská Bukovinka

Šiatorská Bukovinka - NPR Šomoška

Šiatorská Bukovinka - Somoskőújfalú (HU)

Šiatorská Bukovinka - Kameňolom Mačacia

Hajnáčka - Ragáč – Zaboda

Náučno-výchovný chodník vo Filákovskom parku

Náučný chodník Filákovský hradný vrch

Náučný chodník Šomoška

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Náučný chodník na Pohanský hrad vedúci z obce Stará Bašta

Náučný chodník Mučínska jaskyňa

Tur. trasa Filákov – Muráň „Cestou Márie Széchy“

Tur. trasa na Pohanský hrad zo Šiatorskej Bukovinky

Tur. trasa na Karanč zo Šiatorskej Bukovinky

Tur. trasa Filákov – Belinské skaly – Šurice (Soví hrad)

Tur. trasa Hajnáčka – Zaboda - Pod Zabodou

Tur. trasa Filákov - Filákovské skaly - Nad Šídom

Tur. trasa na Mižeru zo Šiatorskej Bukovinky, št. hranica

Tur. trasa Šiatorská Bukovinka – Zrúcanina hrad Šomoška

Tur. trasa Hajnáčka – Pohanský hrad - Hajnáčka - Ragáč – Steblová skala – Hodejov

Tur. trasa na Veľký Bučeň zo Šídu

Tur. trasa Hodejov - Konrádovce

Tur. trasa Ragáč – Gemerské Dechtáre – Jesenské

Odporúčané cyklookruhy na území geoparku (www.hradfilakovo.sk):

Filákov (192 m) - Veľký Bučeň (514 m), dĺžka trasy 9,5 km, prevýšenie 320m

Filákov (192 m) - Galamba (230 m) - 9 km, 220m

Domy ľudového bývania

Zoznam domov ľudového bývania na území geoparku (www.hradfilakovo.sk):

Palócke múzeum v Kalonde

Dom ľudového bývania Studená

Obecné múzeum Mučín

Dom ľudového bývania, Vilmos Ladóczki, Nová Bašta

Mesto Filákov je súčasťou Cesty Márie Széchy – historickej cesty, ktorá spája Muránsky a Filákovský hrad, ako aj súčasťou cezhraničnej tematickej cesty Palócka cesta (Palóc út), ktorá spája a prezentuje miesta tradičnej palóckej ľudovej kultúry.

Doplnkové služby CR

Banky: VÚB Banka, Slovenská sporiteľňa

Mestské organizácie: FILBYT, s.r.o., Verejnoprospešné služby mesta, Mestské kultúrne stredisko, Nezábudka, n. o., Hradné múzeum vo Filáкове

Ostatné relevantné inštitúcie: Z.p.o. Geopark Novohrad-Nógrád, Slovenská pošta a. s., pobočka Filákov, Mestská polícia Filákov, Obvodné oddelenie PZ Filákov

4.6.6. Bezpečnosť a aktivity prevencie

Kriminalita v meste je primárne podmienená zlou ekonomickou a sociálnou situáciou niektorých vybraných skupín obyvateľstva. Práve z uvedeného dôvodu najvyššie % trestnej činnosti pripadá na všeobecné trestné činy. Drobné trestné činy (presahujúce hranicu minimálnej mzdy) sú spojené hlavne s vlámaniami do obydľí, poškodzovanie cudzej veci a inými aktivitami.

Medzi všeobecné trestné činy patrí majetková, násilná, mravnostná a tzv. ostatná kriminalita, ktorú reprezentujú trestné činy ako výtržníctvo, ale aj marenie výkonu úradného rozhodnutia.

V meste Filákov pôsobia nasledovné bezpečnostné zložky:

- Mestská polícia Filákov, Koháryho námestie č. 8,
- Obvodné oddelenie PZ Filákov,
- Miestna občianska poriadková služba (MOPS) v meste Filákov.

Trestná činnosť v policajnom obvode Filákov za obdobie rokov 2017-2021						
ROK	Celkový počet trestných činov OO PZ Filákov	Celkové objasňovanie trestných činov OO PZ Filákov v percentách	Počet trestných činov majetkovej kriminality	Objasňovanie majetkovej kriminality v percentách	Počet trestných činov násilnej kriminality	Objasňovanie násilnej kriminality v percentách
2017	270	78,15 %	125	68,80 %	27	92,59 %
2018	235	81,31 %	125	75,20 %	30	86,67 %
2019	297	76,43 %	138	78,09 %	27	81,48 %
2020	233	82,04 %	139	79,14 %	25	88,00 %
2021	222	81,92 %	120	86,67 %	24	70,83 %

Zdroj: Obvodné oddelenie PZ Filákov

Bezpečnostným zložkám sa darí plniť úlohy vyplývajúce z dokumentu stratégie prevencie kriminality, v zmysle ktorého majú znižovať páchanie trestnej činnosti a vzápätí zvyšovať jej objasnenosť (viď tabuľku č. 74). Z prezentovaných údajov je zrejmé, že i keď na úseku majetkovej a násilnej kriminality došlo iba k miernemu poklesu nápadu trestnej činnosti, páchanie trestných činov vo všeobecnosti za obdobie týchto 5 rokov sa výraznejšie znížilo (-18 %). Objasňovanie deliktov v celkovom meradle (+3,77 %), ako aj skutkov majetkovej povahy (+17,87 %) vykazuje stúpajúcu tendenciu. Opačný index objasňovania vykazujú však ukazovatele činov smerujúcich proti telesnej integrite poškodených (-21,76 %).

Mestská polícia (MsP)

Mestská polícia je poriadkový útvar mestského zastupiteľstva, vedie ju náčelník mestskej polície, ktorý za svoju činnosť zodpovedá primátorovi mesta. Kompetencie mestskej polície sú vymedzené zákonom SNR č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v znení zmien a doplnkov. Mestská polícia vo Filákovke bola založená v roku 1991 uznesením Mestského zastupiteľstva Filákov, ktorá má v súčasnosti 9 výkonných policajtov a 2 operátorov kamerového monitorovacieho systému.

MsP zabezpečuje tiež činnosti v oblasti prevencie negatívnych spoločenských javov a dopravnej bezpečnosti. MsP realizuje preventívne besedy podporujúce primárnu prevenciu uplatňovanú vo výchovno-vzdelávacom procese detí a mládeže. Dôležitá je ochota spolupracovať, hľadať partnerstvá pre spoločnú prácu v prospech prevencie kriminality a násilnej trestnej činnosti mládeže tak, aby prevencia bola čo najefektívnejšia. V rámci prevencie kriminality MsP realizuje prednášky a besedy s cieľom zvýšiť právne vedomie rizikových skupín (deti, žiaci, študenti).

Prehľad preventívnych programov MsP Filákov realizovaných na školách:

- prednášky a ukážky v materských a základných školách so zameraním sa na cestnú dopravu, vykonané ukážky na dopravnom ihrisku,
- na základných školách prednášky na úsekoch predchádzania majetkovej a násilnej činnosti,

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

- na základných a stredných školách prednášky na úseku proti požívaniu alkoholických nápojov mládežou,
- prednášky na stredných školách ohľadne protidrogovej činnosti a preventívnych opatrení.

Protispoločenská činnosť na území mesta Filákov riešená Mestskou políciou Filákov za obdobie rokov 2017-2021					
ROK	Celkový počet priestupkov	Počet porušení VZN mesta Filákov	Počet dopravných priestupkov	Počet odložených vecí /maloletý páchatel/	Celkový počet blokových pokút
2017	892	489	399	28	348
2018	931	403	384	23	439
2019	807	392	261	18	333
2020	793	282	331	42	279
2021	389	114	77	5	62

Zdroj: Mestská polícia Filákov

Znížený nápad priestupkov (2019-2021) bol ovplyvnený pandémiou Covid 19, ako aj zmenou organizácie práce po nastúpení nového náčelníka MsP (od 1.1.2021), ktorý rozhodol o primárnom využívaní monitorovacieho systému na účely odhaľovania a objasňovania všeobecnej trestnej činnosti. Tým na úseku dopravy, tvoriacom najväčší podiel z počtu priestupkov logicky došlo k výraznému poklesu deliktov. V priebehu skúmaného obdobia síce došlo i k niekoľkým prejavom hrubej neslušnosti a výtržnosti, ktoré však boli aktívnym pôsobením bezpečnostných zložiek do konca roka 2021 úspešne eliminované.

Od roku 2008 funguje v meste kamerový monitorovací systém, ktorý sa priebežne obnovuje a rozširuje reflektujúc na aktuálne dianie sa, miestne potreby a kriminalitu, tiež zohľadňujúc aj postupné opotrebovania starších kamier.

Vyhodnotenie kamerového systému na území mesta Filákov za obdobie rokov 2017-2021				
ROK	Počet kamier v meste Filákov	Celkový počet prípadov	Počet prípadov zistených kamerovým systémom	Podiel zistených prípadov kamerami v percentách
2017	24	901	193	21,4 %
2018	27	951	295	31,0 %
2019	37	814	217	26,7 %
2020	45	801	284	35,45 %
2021	50	389	41	10,54 %

Miestna občianska poriadková služba (ďalej len „MOPS“) v meste Filákov

Prvú službu s obdobným zameraním, pod vtedajším názvom „rómska občianska hliadka“ (ďalej ROH) v meste Filákov založilo občianske združenie OZ INFOROM v roku 2004 s podporou vedenia mesta. Do roku 2012 mali 6 členov. Úzko spolupracovali s mestskou políciou. Hliadky mali na starosť dodržiavanie poriadku v meste, hlavne v čase preberania sociálnych dávok, keď častejšie dochádzalo k výtržnostiam zo strany Rómov najmä v ich komunite. V priebehu nasledujúcich rokov ich činnosť sa postupne zdokonaľoval a dostali do povedomia širokej verejnosti a ich prítomnosť v našich uliciach je významná. Prechádzali viacerými organizačnými a inými zmenami, kým nadobudli súčasný názov, počet členov a právnu formu.

Výhodou MOPS Filákov, ktorá má v súčasnosti 10 členov je, že majú prirodzenú autoritu, dobrú miestnu a osobnú znalosť komunity (rodinné väzby, spolunažívanie jednotlivých členov komunity a pod.), čo napomáha k identifikácii problémov a naopak, komunita pozná členov hliadky a dôveruje im. Členovia MOPS zabezpečujú, v spolupráci s Obvodným oddelením PZ SR a mestskou políciou, pod ich odborným vedením dohľad nad verejným poriadkom.

Základné úlohy MOPS:

- ochrana verejného poriadku (napr. dodržiavanie nočného kludu, monitorovanie a predchádzanie vzniku konfliktu v rámci MRK, MRK a väčšinového obyvateľstva, nápomoc hliadke Obvodného oddelenia PZ Filákov a mestskej polície atď.);
- ochrana súkromného a majetku (napr. predchádzanie poškodzovaniu majetku obyvateľov MRK ako aj ostatných obyvateľov obce, monitorovanie ochrany rodinných domov a obydľí dlhodobo opustených, dohľad na ochranu verejného majetku pres poškodzovaním atď.);
- ochrana detí a mládeže pred negatívnymi javmi (napr. kontrola pohybu maloletých detí v danej lokalite a obci v neskorých večerných hodinách bez prítomnosti rodičov, kontrola miesta stretávania sa detí a mládeže vo večerných hodinách bez kontroly rodičov a pod.);
- ochrana životného prostredia (napr. upozorňujú občanov na správne nakladanie s komunálnym odpadom a v prípade porušenia prijíma opatrenia na zabránenie protiprávneho konania, upozorňuje na zákaz vypaľovanie trávy, lesných a lúčnych porastov, monitoruje a nahlásuje prípady nelegálnych skládok komunálneho a stavebného odpadu a pod.);
- ochrana plynulosti a bezpečnosti cestnej premávky (napr. monitoruje a zabezpečuje bezpečnosť detí, hlavne počas ich odchodu do školy a zo školy, zabezpečuje bezpečný prechod školopovinných detí cez cestu a upozorňuje deti na dodržiavanie pravidiel cestnej premávky a pod.).

Dobrovoľný hasičský zbor (ďalej len „DHZ“) mesta Filákov

Súčasný DHZ mesta Filákov vznikol v roku 2014 (pôvodný bol založený v roku 1894) ako dobrovoľné občianske združenie, ktoré sa podieľa na ochrane životov, zdravia a majetku vo

všetkých formách vlastníctva pred požiarom a živelnými pohromami. DHZ má sídlo na ul. 1. mája 76, Filákov.

Hlavným cieľom DHZ je budovať, organizovať a zdokonaľovať dobrovoľné hasičstvo na území mesta i SR v duchu schválených stanov a právnych noriem z oblasti ochrany pred požiarom prostredníctvom najmä: zásahovej činnosti, technickej pomoci, protipožiarnej prevencie a výchovy pri predchádzaní požiarom, odbornej prípravy, výchovy detí a mládeže, spolupráce so samosprávou a právnickými osobami, civilnej ochrany obyvateľstva, verejnoprospešnej a kultúrnej činnosti.

DHZ spolupracuje s Dobrovoľnou požiarou ochranou Slovenskej republiky, Ministerstvom vnútra SR a ďalšími orgánmi štátnej správy, orgánmi samosprávy, fyzickými a právnickými osobami a inými občianskymi združeniami, ktoré sledujú podobné záujmy.

5. Bývanie

5.1. Bytový fond a jeho štruktúra

Nasledujúca tabuľka prezentuje orientačný počet bytov v meste Filákov. V poslednom období došlo k masívnej výstavbe IBV a HVB. Posledné dostupné štatistiky ohľadne bývania v jednotlivých častiach mesta sú dostupné len z predposledného sčítania v roku 2011 (rok sčítania 2021 nie je toho času k dispozícii).

Obývané byty a domy (2011)

	byty		
	spolu	v rodinnom dome	domy
Filákov	3589	1351	1370
Sídliisko	733	74	133
Halaš Tó	535	435	359
Červená skala	904	323	338
Priem. obvod	6	5	5
Kohútí vrch - tehelná	97	95	90
Filákov - železničná stanica	6	4	6
Východ mesta	1281	395	419
Pisárova - Turingerova pustatina	16	9	9
Pisárova - Turingerova pustatina	11	11	11

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Najviac bytových jednotiek bolo v tomto roku evidovaných v časti Filákov Východ mesta, Halaš Tó a Červená skala. Rodinné domy sú zastúpené hlavne v častiach Halaš Tó a Východ mesta. Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru bytového fondu podľa obdobia výstavby. Najviac bytov bolo vybudovaných v období 1961 - 1980 a 1946 až 1960. Najmenej bytov bolo vybudovaných v rokoch 2011 až 2015 a po roku 2016.

Domový fond podľa obdobia výstavby

obdobie výstavby	počet	podiel (%)
do roku 1919	30	1,95
1919 - 1945	210	13,63
1946 - 1960	414	26,87
1961 - 1980	606	39,33
1981 - 2000	205	13,30
2001 - 2010	34	2,21
2011 - 2015	16	1,40
2016 a neskôr	10	0,65
nezistené	16	1,40
Domy spolu	1541	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Najväčší podiel domového fondu tvorili rodinné domy - 1314 (85,27 %) a bytové domy - 184 v roku 2021. Ostatné budovy na bývanie boli zastúpené v počte 8. Celkový počet domov bol v tomto roku 1541.

Domový fond podľa typu budovy

typ budovy	počet	podiel (%)
rodinný dom	1314	85,27
bytový dom	184	11,94
polyfunkčná budova	8	0,52

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

ostatné budovy na bývanie	17	1,10
neskolaudovaný rodinný dom	1	0,06
núdzový objekt určený na bývanie	1	0,06
inštitucionálne alebo kolektívne zariadenia	5	0,32
ostatné	8	0,52
nezistený	3	0,19
Domy spolu	1541	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Z hľadiska počtu obytných miestností boli v meste Filákov najviac zastúpené byty s počtom obytných miestností 3 a následne s 2 obytnými miestnosťami. Okolo 14 % tvorili byty s 1 a 11,53 % s 4 obytnými miestnosťami. Byty s 6 a viac miestnosťami boli zastúpené 6,19 %. Vyšší počet izieb pripadal na rodinné domy.

Štruktúra bytového fondu

počet miestností	počet	podiel (%)
1 obytná miestnosť	518	14,25
2 obytné miestnosti	987	27,16
3 obytné miestnosti	1243	34,20
4 obytné miestnosti	419	11,53
5 obytných miestností	223	6,14
6 a viac obytných miestností	225	6,19
Nezistené	19	0,52
Byty spolu	3634	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Vybavenosť bytov a iné charakteristiky

Nasledujúca tabuľka prezentuje vybavenosť bytov a domácností. Z hľadiska zásobovania pitnou vodou bolo 1269 bytov zásobovaných z verejnej vodovodnej siete. Vlastný zdroj pitnej vody malo 208 domov. Z verejnej siete mimo byt boli zásobované 3 domy. Bez pripojenia na vodovod bolo len 30 bytov.

Domový fond - vodovod

typ vodovodu	počet	podiel (%)
v dome - z verejnej siete	1269	82,35
v dome - vlastná	208	13,5
mimo domu - z verejnej siete	3	0,19
mimo domu - vlastná	4	0,00
bez prípojky	30	1,95
nezistený	27	1,75
Domy spolu	1541	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Z dôvodu členitosti územia a pomerne riedkeho osídlenia v okrajových častiach bolo zásobovanie zemným plynom na úrovni 72,87 %. V budúcnosti sa nepredpokladá výrazný posun v tejto oblasti.

Domový fond - plyn

plynofikácia	počet	podiel (%)
áno	1123	72,87
nie	402	26,90
nezistené	16	1,40
Domy spolu	1541	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Z hľadiska napojenia na kanalizačnú sieť bolo 82,74 % domov napojených na verejnú kanalizačnú sieť. Len 2,27 % domov bolo bez vhodného riešenia odvádzania odpadových vôd. Vybudovaný septik, prípadne žumpu malo 13,69 % domov.

Domový fond - kanalizácia

septik, žumpa	211	13,69
prípojka na kanalizačnú sieť	1275	82,74

domáca čistička odpadových vôd	4	0,26
bez kanalizácie	35	2,27
nezistený	16	1,40
Domy spolu	1541	
septik, žumpa	211	13,69

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2021

Základným zámerom mesta v oblasti bývania je zabezpečiť rozvoj bývania vo všetkých jeho zložkách. Stratégiu rozvoja bývania je potrebné založiť na usmerňovaní a zosúladení verejných a súkromných aktivít, finančných, územných a ľudských zdrojov. Vychádzať je nutné pri tom zo schváleného Programu rozvoja bývania, Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR vydaných Smerníc na poskytovanie dotácií na obstaranie nájomných bytov, na odstraňovanie systémových porúch bytových domov, zo schváleného zákona NR SR č. 607/2003 o Štátnom fonde rozvoja bývania, v znení neskorších úprav a k nemu schválených predpisov. Súčasťou obytných štruktúr je aj občianska vybavenosť, väčšinou jestvujúca. V návrhu sa predpokladá budovanie nových zariadení občianskej vybavenosti. V súvislosti s návrhom novej zástavby sa nepredpokladajú žiadne veľkoplošné asanácie. Strategickým cieľom bytovej výstavby by malo byť - dosiahnuť bežný európsky štandard. Bývanie pre mladé rodiny, obyvateľov žijúcich pod hranicou sociálneho minima a prestárlych občanov by malo byť porovnateľné so sociálnou výstavbou v krajinách EÚ.

Kvantitatívne údaje o bytovom fonde

Bytový fond vo Filákově sa skladá z rodinných domov a z bytových domov. Rodinné domy sú vo vlastníctve fyzických osôb a bytové domy sú družstevné, mestské alebo v správe spoločenstiev vlastníkov bytov.

Mestské byty spravuje Filbyt s.r.o., ako spoločnosť s ručením obmedzeným (v 100%-nom vlastníctve mesta). Tento podnik je aj dodávateľom tepla a teplej úžitkovej vody pre všetky mestské byty. V správe Filbyt sú aj tri bytové domy nižšej kategórie pre sociálne slabšiu vrstvu obyvateľstva.

Družstevné byty spravuje Stavebné bytové družstvo Filákov (SBD).

Okrem Filbytu s.r.o. a SBD pôsobí v meste celkom cca. 17 spoločenstiev vlastníkov bytov a nebytových priestorov (SVB).

Rodinné domy

Celkový počet rodinných domov v meste Filákov je 1314.

Bytové domy

Mesto Filákov pôvodne disponovalo celkom s 1022 bytovými jednotkami. Ich predaj mesto zahájilo v januári 1996 a do 31.12.2016 previedlo do osobného vlastníctva nájomcov a užívateľov 990 bytov. Vo vlastníctve mesta zostalo ešte 32 bytov, z ktorých 12 bytov v bytovom

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

domy pre marginalizovanú rómsku komunitu na Železničnej ulici č. 36 nemôže byť prevedených do vlastníctva nájomcov po dobu 30 rokov (PRB Filákov, 2017, s. 15 - 55).

Mestské byty.

Takmer všetky bývalé mestské byty v súčasnosti spravuje Filbyt s.r.o. Filákov. Táto spoločnosť bola založená v roku 2005 so 100% majetkovou účasťou mesta. Jej „právny predchodcom“ bol Podnik bytového hospodárstva Filákov, ktorý spravoval bytový fond mesta až do doby vzniku Filbyt s.r.o.. Stručná charakteristika spoločnosti Filbyt, s.r.o.: Spoločnosť s ručením obmedzeným, zapísaná na Okresnom súde Banská Bystrica, odd. Sro, vl.č.10334/S, Dátum vzniku: 19. apríla 2005, IČO: 36636916, Sídlo: 1. mája 11 986 01 Filákov, Konateľ: Ing. Štefan Estergomi.

Predmety podnikania: uskutočňovanie stavieb a ich zmien, správa a údržba bytového fondu v rozsahu voľných živností, čistenie kanalizačných systémov, dokončovacie stavebné práce k realizácii exteriérov a interiérov, opracovanie drevnej hmoty a výroba komponentov z dreva, opracovanie kovu jednoduchým spôsobom, prípravné práce k realizácii stavby, výroba jednoduchých výrobkov z kovu, výroba komunikačných zariadení, spotrebnej elektroniky, počítačov a kancelárskych strojov, montáž, oprava, údržba elektrických zariadení, výroba tepla, rozvod tepla, kúpa tovaru na účely jeho predaja iným prevádzkovateľom živnosti (veľkoobchod) v rozsahu voľných živností, kúpa tovaru na účely jeho predaja konečnému spotrebiteľovi (maloobchod) v rozsahu voľných živností, obstarávanie služieb spojených s prevádzkou nehnuteľností, opravy a údržba kancelárskych elektrických strojov a prístrojov a elektrických strojov a prístrojov pre domácnosť, plynoinštalatérsvo, podnikateľské poradenstvo, prenájom bytov a nebytových priestorov, reklamná a propagačná činnosť, sprostredkovateľská činnosť v oblasti obchodu a služieb v rozsahu voľných živností, vodoínštalatérsvo a kúrenárstvo (PRB Filákov, 2017, s. 15 - 55).

Okrem správy bytového fondu zabezpečuje Filbyt s.r.o. výrobu a dodávku tepla. Je správcom 2 kotolní CZT a 12 domových kotolní, ktoré sú vo vlastníctve mesta Filákov.

Bytové domy spravované spoločnosťou Filbyt s.r.o. (2016)

P.č.	Bytový dom – ulica, číslo LV	Číslo súpisné	Čísla vchodov	Počet bytových jednotiek	Počet prevedených bytov
1.	1. mája. LV 2837	720	60,62,64	12	12
2.	1. mája, LV 2844	721	66,68,70,72	16	16
3.	1. mája. LV 3040	722	74,76,78	12	12
4.	Biskupická, LV 2816	1260	7,9,11,13,15	100	100
5.	Biskupická, LV 3108	1222	18,20	12	12
6.	Biskupická, LV 2927	1264	23,25	12	12
7.	Biskupická, LV 3030	1265	27,29	12	12

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

8.	Farská lúka, LV 4425	1714	30,32,34	48	38
9.	Farská lúka, LV 3048	1633	76,78,80,82,84,86	112	111
10.	Jána Bottu, LV 4099	1144	1	4	4
11.	Jána Bottu, LV 4162	1145	3	5	5
12.	Jána Bottu, LV 4167	1146	5	3	3
13.	Jána Bottu, LV 3857	1139	2,4	12	9
14.	Mládežnícka, LV 2898	772	2,4	12	12
15.	Mocsáryho, LV 2897	783	2,4	12	11
16.	Mocsáryho, LV 2908	784	6,8,10	18	17
17.	Parková, LV 2877	1286	5,7	20	20
18.	Školská, LV 2834	778	10,12	18	18
19.	Sládkovičova, LV 2840	1209	3	24	24
20.	Sládkovičova, LV 2907	1211	7,9,11,13	80	80
21.	Vajanského, LV 2821	759	2,4,6	36	36
22.	Záhradnícka, LV 2857	1284	11,13,15	45	45
23.	Železničná, LV 2272	2130	36	12	0
24.	Biskupická LV 2272	1266	31	6	0
25.	Jána Bottu LV 2272		18	1	0
CELKOM				644	609

Zdroj: MsÚ Filákov

Rekapitulácia: Filbyt s.r.o. spravuje v 25 bytových domoch celkom 644 bytov, v ktorých býva spolu cca. 1200 občanov mesta. Mesto Filákov pri prideľovaní nájomného bytu postupuje podľa VZN mesta Filákov č. 9/2015 o podmienkach a kritériách prideľovania nájomných bytov pre marginalizované komunity v meste Filákov a spôsobe výpočtu nájomného. Predmetné VZN platí len pre 12 b.j. pre marginalizované komunity, ktorá bola dokončená v roku 2015. Do roku 1997 voľné nájomné byty prideľovala „bytová komisia“, ktorá pôsobila pri mestskom úrade. V období od 1997 do 2015 v meste nedošlo k výstavbe žiadneho nového bytového domu, takže ani nebolo potrebné prijať VZN na prideľovanie nájomných bytov. Mesto je vlastníkom ešte 18 bytov, ktoré by rado previedlo do vlastníctva nájomcov, lenže základnou podmienkou predaja je, aby nájomca nemal žiadne podlžnosti ani voči mestu ani voči Filbyt s.r.o. Nájomcovia týchto bytov však majú nedoplatky a nie je možné im byty odpredať. Výška základného nájomného bez služieb v bytoch vo vlastníctve mesta sa pohybuje v rozpätí 1,50 – 2,00 EUR/m²/mesiac podľa typu bytu. Mesto Filákov eviduje ku koncu roka 2016 celkom 93 žiadostí o pridelenie bytu (42 v roku 2015, 51 v roku 2016). Z týchto 93 žiadostí je: 30 žiadostí

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

o byty bežného štandardu (5 x 1i, 13 x 2i, 12 x 3i a 0 x 4i), 8 žiadostí o byt pre dôchodcov (8 x 1i, 0 x 2i), 0 žiadostí o bezbariérové byty, 55 žiadostí o byty nižšieho štandardu – ide o 55 žiadateľov, ktorí nie sú z hľadiska príjmu vhodní pre takýto typ bývania, ale žiadosť majú podanú. Z nich bolo vyriešených 12 koncom roku 2015 v 12 b.j. pre MRK (PRB Filákov, 2017, s. 15 - 55).

Družstevné byty.

Družstevné byty spravuje SBD Filákov.

Stručná charakteristika spoločnosti Stavebné bytové družstvo Filákov:

Dátum vzniku: 1. januára 1992

Správa nehnuteľností. Poskytovanie služieb pre spoločenstvá vlastníkov bytov.

Sídlo: J. Kalinčiaka 8, 98601 Filákov.

IČO: 30229014

Predseda: Ing. Alexander Balázs

Predmety podnikania: maloobchodná a veľkoobchodná činnosť, práva a údržba bytového a nebytového fondu v rozsahu voľných živností, obstarávanie služieb a činností spojených s prenájmom a správou nehnuteľností, prevádzkovanie retransmisie programových služieb v zmysle zák.č. 308/2000 Z.z. na území mesta Filákov, výroba tepla, rozvod tepla v zmysle licencie č. 2000 T 0289 MH SR, organizovanie prípravy a realizácie výstavby, prevádzka bytových objektov a objektov s nebytovými priestormi a zabezpečovanie plnení poskytovaných s užívaním bytu a nebytového priestoru, prenájom bytových a nebytových priestorov, stavebné práce - vykonávanie jednotlivých stavieb a poddodávok pre uvedené stavby.

Bytové domy spravované spoločnosťou SBD Filákov (2016)

P.č.	Bytový dom – ulica, číslo LV	Číslo súpisné	Čísla vchodov	Počet bytových jednotiek	Počet prevedených bytov
1.	1. mája, LV 4087	729	1,3,5,7	48	31
2.	1. mája, LV 3248	733	15,17,19,21	48	39
3.	Nám. Slobody, LV 3312	762	2,4,6,8	71	64
4.	Nám. Slobody, LV 2794	763	10,12,14,16	72	57
5.	Štúrova, LV 3300	744	10,12,14,16,18	108	76
6.	Kukučínova, LV 4096	823	9	6	6
7.	Kukučínova, LV 3320	824	11	6	6
8.	Kukučínova, LV 4095	825	13	6	6
9.	Kukučínova, LV 4104	826	15	6	5

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

10.	Kukučínova, LV 3189	1570	23	8	7
11.	Hollého, LV 3863	1214	1,3,5,7	60	49
12.	Biskupická, LV 2849	1259	1,3,5	45	27
13.	Záhradnícka, LV 3309	1283	3,5,7,9	40	33
14.	Parková, LV 3835	1285	1,3	30	23
15.	Parková, LV 3807	1541	9,11,13	40	26
16.	Sládkovičova, LV 4097	1288	2,4,6	50	42
17.	Sládkovičova, LV 3834	1560	12,14,16,18	54	38
18.	Farská lúka, LV 4255	1586	42,44,46,48	48	27
19.	Farská lúka, LV 3190	1595	50,52,54,56	64	29
20.	Farská lúka, LV 4150	1609	66,68,70,72,74	80	13
21.	Farská lúka, LV 4497	1654	36,38,40	48	3
22.	Daxnerova D3, LV 2139	1677	17,19,21	48	0
23.	Školská, LV 2793	777	4,6,8	36	31
CELKOM				1022	638

Zdroj: MsÚ Filákov, PRB Filákov, 2017, s. 25 - 32

Spolupráca s mestom Filákov.

Mesto Filákov spolupracuje jedine s firmou Filbyt s.r.o., nakoľko táto spoločnosť bola založená mestom so 100% účasťou. Spoločne sa riešia investície väčšieho rozsahu, riaditeľ ročne informuje primátora, poslancov a členov dozornej rady o výsledku hospodárenia a ročne predkladá inventarizáciu majetku. Ostatné SVB nehľadajú spoluprácu s mestom, všetky svoje záležitosti riešia sami so svojimi vlastníkmi bytov. Pomoc mesta žiadajú v prípadoch, keď sa vyskytnú u nich nejaké závažné problémy. Medzi Filbyt s.r.o, SBD a SVB sú vytvorené ekonomické vzťahy, v rámci ktorých Filbyt s.r.o. dodáva teplo pre niektoré bytové domy v správe SBD a na druhej strane SBD zabezpečuje TV signál pre bytové domy v správe niektorých SVB. Mesto (aj z legislatívnych dôvodov) nereguluje ani nezasahuje do činnosti jednotlivých SVB na území mesta (PRB Filákov, 2017, s. 15 - 55).

Obnova bytového fondu.

Z celkového počtu bytových domov 73 na území mesta bolo ku koncu roka 2016 zateplených a obnovených spolu 31 bytových domov s 1160 bytovými jednotkami. Filbyt s.r.o. zabezpečil doteraz obnovu 6 bytových domov s počtom bytových jednotiek 272. Tento správca zahájil

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

obnovu bytového domu na Farskej lúke s.č. 1714, č. vchodov 30,32 a 34 s počtom bytových jednotiek 48 začiatkom decembra 2016. SBD Filákov obnovilo doteraz 13 bytových domov (u dvoch bytových domov bola opravená len strecha) s počtom bytových jednotiek 531. 8 spoločenstiev vlastníkov bytov obnovilo spolu 10 bytových domov s celkovým počtom bytových jednotiek 309 (PRB Filákov, 2017, s. 15 - 55).

Sociálne bývanie.

Pre účel sociálneho bývania vo Filákove slúžia nasledovné bytové jednotky:

Nájomné byty pre neprispôsobivých na ul. Jána Bottu vo Filákove:

Sociálne dočasné bývanie neprispôsobivých občanov v meste Filákov bolo riešené a zabezpečené v dvoch bytových domoch na ul. Jána Bottu a to :

28 b.j. súpisné č. 1813 na parcele CKN č. 2251/2

17 b.j. súpisné č. 1729 na parcele CKN č. 2267/2.

Tieto objekty boli realizované v zostave montovaných UNIMO buniek, ktoré boli napojené na všetky inžinierske siete: verejný vodovod, kanalizáciu, plynovod a na verejnú sieť elektrickej energie. Zdrojom vykurovania bol plynový kotol.

Objekty boli dané do užívania začiatkom r. 2000, avšak Rómovia svojim správaním a prístupom k tomuto mestskému majetku postupne byty poškodzovali a zdevastovali ich v takej miere, že bývanie v nich bolo životu nebezpečné. Z toho dôvodu muselo mesto pristúpiť po roku 2005 k zbúraní stavieb. Správcom týchto stavieb bol Podnik bytového hospodárstva Filákov.

Rodinný dom súpisné č. 1143 na ul. Jána Bottu č. 18:

V tomto rodinnom dome býva 1 viacgeneračná 28 členná rodina. Správcom domu je Filbyt s.r.o..

Rodinný dom súpisné č. 318 na ul. Podhradskej:

Mesto je podielovým spoluvlastníkom tohto domu vo veľkosti 37/40. V dome býva jedna 5 členná rodina.

12 b.j. pre marginalizovanú rómsku komunitu na ul. Železničnej č. 36 vo Filákove:

12 bytová jednotka pre MRK bola daná do užívania v decembri 2015. Bytový dom je dispozične delený na 1 jednoizbový a 11 dvojizbových bytov, v ktorých býva spolu 34 prevažne mladých ľudí. Správcom domu je Filbyt s.r.o. Bytovka bola postavená v rámci štátneho pilotného projektu (PRB Filákov, 2017, s. 15 - 55).

5.1.1. Sociálny bytový fond a nájomné bývanie

V súčasnosti sa v meste špeciálny bytový fond pre ohrozené skupiny obyvateľov nenachádza. Nájomný (štandardný) bytový fond mesta pozostáva z 32 mestských bytov. V blízkej budúcnosti plánuje mesto ďalšie investičné aktivity, ktoré by mali rozšíriť ponuku nájomných bytov.

5.1.2. Bývanie marginalizovaných skupín

Bývanie marginalizovaného obyvateľstva v meste Filákov možno rozdeliť do 3 kategórií. Štandardné bývanie znamená bývanie v bytoch, v murovaných, alebo aj v dobre vybavených drevených domoch. Bývanie nižšieho štandardu znamená bývanie v bytoch alebo domoch, ktoré majú závady ovplyvňujúce celú budovu, alebo jej časť, napr. nedostatok základných služieb ako voda, elektrina, osvetlenie a pod., budova je preplnená. Sem patrí aj bývanie v unimobunkách (v meste sa toho času nenachádza). Na úrovni chatrče je aj bývanie v nebytových priestoroch ako pivnica, kočíkareň, stan a pod. Pod izolovanou obcou alebo jej časťou rozumieme, keď je toto miesto oddelené od zvyšku mesta umelou alebo prirodzenou bariérou, prípadne je na okraji mesta (napr. samostatná ulica, kde žijú len marginalizovaní obyvatelia) alebo je v obecnej koncentrácii (viacero obydľí uprostred majoritnej časti mesta – staré opustené budovy v centre mesta). V meste Filákov sa obydlia takéhoto charakteru nenachádzajú.

Dobré zdravotné podmienky predpokladajú prístup k vodovodu v domácnosti (alebo k vlastnej studni s pitnou vodou), ku kanalizácii/ žumpe, pravidelnému odvozu odpadu, prípadne prítomnosť hygienického centra.

Čo sa však týka samotného bytového fondu obývaného marginalizovanými skupinami (počtu domácností), ten je z väčšej časti tvorený štandardnými bytovými jednotkami. Subštandardné obydlia sú budované v menšej miere. Chatrče sa v meste nenachádzajú. V meste Filákov sú nevyhovujúce domy zaradené do subštandardných podmienok. Rómovia žijúci v subštandardných podmienkach žijú zároveň vo vyššej obľožnosti, t. j. v jednej bytovej jednotke žije vyšší počet osôb. Výsledok, že značná časť marg. obyvateľov žije v zlých neštandardných podmienkach potvrdzuje aj údaj o priemernom počte obyvateľov v obydliach s nižším štandardom s priemerom na obydlie 6,13 obyvateľov.

6. Technická infraštruktúra

Mesto Filákov má spracovanú digitálnu mapu nehnuteľností a všetkých inžinierskych sietí v meste. Digitálna mapa je postupne aktualizovaná s údajmi od príslušného katastrálneho úradu a je doplnená ďalšími geodetickými zameraniami, ako sú výškopisy a podrobnejšie polohopisy zaujímavých lokalít. Ďalej digitálna mapa obsahuje technický stav existujúcich miestnych komunikácií, ktoré ulice už boli rekonštruované a ktoré budú opravené v nasledujúcich rokoch.

Vodné hospodárstvo

Vodné toky

Katastrálne územie mesta Filákov patrí do povodia rieky Ipeľ. Hlavným tokom v území je potok Belina, ktorý preteká územím z juhu na sever v upravenom koryte a neudržiavané koryto potoka je nad sútokom s Čamovským potokom a nezabezpečuje ochranu proti veľkým vodám. Potok Belina má priemerný ročný prietok 0,056 m³/s a priemerný ročný stav je 17cm (údaje z roku 1998).

Jediným pravostranným prítokom Beliny v k.ú. je Čamovský potok s upraveným korytom lichobežníkového tvaru. Čamovský potok má priemerný ročný prietok 0,062 m³/s a priemerný ročný stav je 30cm (údaje z roku 1998).

Ľavostrannými prítokmi Beliny sú potoky Výhliadka a Klatov s prítokmi. Tieto sú v zastavanom území čiastočne regulované krytým profilom.

Vodné plochy

V katastrálnom území mesta sa nenachádza žiadna vodná plocha.

Zásobovanie pitnou vodou

Mesto je zásobované pitnou vodou z verejného vodovodu. Zdrojom pitnej vody je filákovská vetva skupinového vodovodu Hriňová – Lučenec – Filákov DN500, ktorá je ukončená vo vodojeme Filákov s objemom 2 x 400 m³. Kapacita vodojemu je 48 m³/1 hodina. Z vodojemu je do riešeného územia privedená pitná voda zásobným potrubím DN 300 do rozvodnej siete mesta. Na jestvujúcu vodovodnú sieť je napojených 98% obyvateľstva t.j. osôb s počtom vodovodných prípojek 1 270. Zásobovacie potrubie bolo vybudované v roku 1970. Ostatné siete verejného vodovodu na území mesta boli vybudované v rokoch 1964 až 1970. Na základe týchto údajov je možné konštatovať, že súčasný technický stav verejného vodovodu je na hranici svojej technickej životnosti, čo vykazuje aj to, že v posledných rokoch sú veľmi často poruchy.

Existujúci verejný vodovod zabezpečuje bezproblémové zásobovanie pitnou vodou. Zásobné potrubie profilu DN 300 kapacitne vyhovuje. Denná spotreba pitnej vody mesta Filákov je 1 123,20 m³/deň. Existujúci vodojem s objemom 800 m³ zabezpečuje cca. 60% maximálnej dennej potreby. Je možné konštatovať, že objem vodojemu s obsahom 800 m³ vyhovuje, keďže normovaná potreba akumulácie má byť min. 60 % z maximálnej dennej spotreby vody.

Spotreba pitnej vody má od roku 1996 klesajúci charakter. Kým v roku 1996 to bolo 654 tisíc m³, v roku 2008 385 tisíc m³ a v roku 2013 334 tisíc m³. V súčasnosti podľa priemernej spotreby vychádza ročná spotreba na 410 tisíc m³.

Odvádzanie a čistenie odpadových vôd

V meste je vybudovaná verejná kanalizácia a ČOV, ktorá je v správe Stredoslovenskej vodárenskej spoločnosti a.s. Splašky sú odvádzané jednotnou kanalizáciou, základom kanalizačnej siete je kmeňová stoka, ktorá ústí do mestskej ČOV. Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd je v súčasnosti vyhovujúce.

Technické problémy existujúcej mestskej ČOV, že je hydraulicky a látkovo preťažená, boli odstránené, keď v roku 2012 v rámci projektu „Intenzifikácia a rozšírenie kapacity ČOV“ bola ČOV Filákov rekonštruovaná.

Odvádzané odpadové vody z mestských častí sa v súčasnosti čistia v rekonštruovanej ČOV. Kapacita ČOV po intenzifikácii a rozšírení ČOV je 10 333 ekvivalentných obyvateľov (ďalej len EO). V budúcnosti sa plánuje vybudovanie ďalšej dosadzovacej nádrže v areáli ČOV Filákov. Po vybudovaní ďalšej dosadzovacej nádrže sa kapacita zvýši zo súčasných 10 333 EO na 16 000 EO.

Kanalizačná sieť na území mesta bola vybudovaná v roku 1964.

Neodkanalizovaná mestská časť za potokom Belina bola dlhodobo riešená novou, menšou ČOV. Kanalizácia a ČOV pre 600 EO mestskej časti Filákov 5 (Pôvodný názov: Vybudovanie malej ČOV a kanalizačnej siete v lokalite za potokom Belina) sa riešilo niekoľkonásobným podávaním žiadosti o nenávratný finančný príspevok. Všetky žiadosti (podané v rokoch 2008, 2009, 2010 a plánovaná 2015) boli zamietnuté, resp. Riadiacim orgánom bolo oznámené, že Mesto Filákov (aglomerácia) nie je oprávneným žiadateľom.

V súčasnosti treba prehodnotiť možnosti a po konzultáciách s vlastníkom i prevádzkovateľom verejnej kanalizácie a ČOV navrhnúť aktuálne riešenie výstavby chýbajúcej infraštruktúry.

Protipovodňové opatrenia

Časť hlavného toku potoka Belina tečie v upravenom koryte a neudržiavané koryto potoka je nad sútokom s Čamovským potokom, čo nezabezpečuje ochranu proti veľkým vodám. Ďalšie malé vodné toky sú v zastavanom území čiastočne regulované krytým profilom. Ostatné časti koryta majú zníženú prietokovú kapacitu. Do malých vodných tokov ústia aj melioračné kanále. Melioračné kanále patria pod správu Hydromeliorácie, š.p., pričom pozemok pod kanálmi je vo vlastníctve mesta. Uvedené melioračné kanále sú každoročne čistené a upravované.

Mesto Filákov do roku 2017 každoročne spolupracovalo so Slovenským vodohospodárskym podnikom, správa povodie Horného Ipľa, š.p. a s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Lučenec. Mesto Filákov v rámci národného projektu "Podpora zamestnávania UoZ" v spolupráci s UPSVaR-om každoročne vytváralo voľné pracovné miesta pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie. V rámci tohto programu pracovníci zabezpečovali

čistenie, kosenie a udržiavanie malých vodných tokov a melioračných kanálov na v k.ú. Filákov na zníženie povodňového rizika.

V prípade výskytu extrémnych zrážok, resp. pri náhlom topení snehu sú určité časti mesta zaplavené vnútornými vodami a vodami z povrchového odtoku. Z tohto dôvodu má Mesto Filákov spracovaný Povodňový plán záchranných prác mesta Filákov (textová časť) s prílohou Územie ohrozené povodňami (grafická časť) v súlade s § 10 a 26 zákona NR SR č. 7/2010 Z.z. o ochrane pred povodňami a v súlade s ustanoveniami §2 vyhlášky 261/2010 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obsahu povodňových plánov a postup ich schvaľovania. Tento dokument bol schválený Mestským zastupiteľstvom v máji v roku 2011.

Stav povodňovej aktivity v meste Filákov nastáva, ak hladina vodných tokov dosiahne hraničnú hodnotu 150 cm.

Stav pohotovosti v meste Filákov nastáva, ak hladina vodných tokov dosiahne hraničnú hodnotu 180 cm.

Stav ohrozenia v meste Filákov nastáva, ak hladina vodných tokov dosiahne hraničnú hodnotu 230 cm.

Mesto Filákov v budúcnosti plánuje vybudovať tzv. suché poldre na všetkých malých vodných tokoch (2 suché poldre na Výhliadke a 2 poldre na Klatove). Suché poldre sú navrhnuté v extraviláne mesta za štátnou cestou I/71 (smer Lučenec – Šalgótarján). Pod štátnou cestou sa nachádzajú priepusty v mieste malých vodných tokoch a sú riešené pomocou betónových skruží s priemerom od 700 mm až do 1200 mm. Na týchto miestach sú navrhnuté šupátkové uzávery s mechanickým spustením na regulovanie prietoku priepustov. Väčšie množstvo dažďovej vody pri extrémnych dažďoch by bolo zásobované dočasne v spomenutých suchých poldroch a priepust by bol regulovaný tak, koľko je maximálna prietoková kapacita príslušného malého vodného toku. Takýmto spôsobom sa dá zabrániť zaplaveniu zastavaných častí mesta povrchovými dažďovými vodami.

V záujme ochrany zastavaného územia mesta Filákov pred povodňami boli v rokoch 2019 – 2020 vypracované Zmeny a doplnky č. 12 k ÚPN mesta Filákov, schválené v Mestskom zastupiteľstve vo februári 2020 ako východiskový podklad pre ďalšie plánovanie.

Zásobovanie elektrickou energiou

Odber elektrickej energie v meste je zabezpečovaný prenosom po 22 kV vedení č. 358, ktoré s vedením č. 467 tvorí okružné vedenia pre zásobovanie mesta z dvoch strán. Centrálna časť mesta je zásobovaná cez vonkajšie odbočky z okružného vedenia, ktoré prechádzajú do zakáblovaného 22 kV rozvodu mesta s ukončením v trafostaniciach. Trafostanice sú umiestnené v južnej časti na hranici riešeného územia a v centrálnej časti pod hradným vrchom, z trafostaníc vychádzajú Nn vzdušné vedenia po uliciach k jednotlivým odberným miestam.

Napojenie mesta na elektrickú energiu je vyhovujúca, ale 90% elektrických rozvodov je riešených vzdušnými vedeniami, čo ruší celkový vzhľad najmä centrálnej mestskej časti okolo hradu.

Zásobovanie teplom

Na území mesta Filákov existujú štyri základné spôsoby zásobovania domácností teplom. Najrozšírenejším spôsobom je ústredné kúrenie s dodávkou tepla z mimobytového zdroja, nasleduje etážové kúrenie a kachle. V prípade vykurovania nízkopodlažnej zástavby rodinných domov v celom meste ide o individuálne vykurovanie z drobných domových kotolní. Na celom území mesta je už k dispozícii plyn, ktorý patrí medzi komfortné a hygienicky nezávadné zdroje tepla. Bytové domy a objekty občianskeho vybavenia na sídliskách sú zásobované teplom z okrskových kotolní pri využití zemného plynu.

Priemyselné závody si vlastné požiadavky na dodávku tepla riešia z vlastných zdrojov tepla spaľovaním zemného plynu alebo pevného paliva. Vyrobené teplo sa používa pre potreby technológie, vykurovania a prípravy teplej úžitkovej vody.

Výroba tepla je v meste výrazne decentralizovaná do okrskových kotolní na sídliskách a priemyselných kotolní. Súčasný decentralizovaný spôsob zásobovania teplom vyhovuje po technickej stránke, avšak z ekologického hľadiska je nevyhnutné postupne odstraňovať spaľovanie nevhodných palív v niektorých kotolniach, ako je uhlie, vykurovacie oleje. Budovy škôl, ktoré prešli pod mestskú samosprávu, sú vykurované vlastnými blokovými kotolňami.

Podľa metodického usmernenia sú tepelné zariadenia pre výrobu a rozvod tepla rozčlenené do nasledovných skupín:

- a) zariadenia na výrobu a rozvod tepla, z ktorých je zabezpečovaná dodávka tepla pre bytový a verejný sektor,
- b) zariadenia na výrobu tepla pre podnikateľský sektor,
- c) zariadenia na výrobu tepla pre individuálnu bytovú výstavbu (ďalej len IBV).

Dodávku tepla pre bytový a verejný sektor v katastrálnom území mesta Filákov zabezpečuje jeden subjekt, s povolením na výrobu a rozvod tepla. Licencia podľa zákona č. 70 / 1998 Z.z a povolenie v zmysle zákona č. 657 / 2004 Z.z. boli vydané pre Filbyt s.r.o. Filákov.

V komplexnej bytovej výstavbe je zásobovanie teplom čiastočne decentralizované, s 13 malými domovými kotolňami (ďalej len DK), s jednou strednou polycentrickou blokovou kotolňou (ďalej len BK) a dvomi polycentrickými kotolňami, ktoré sa dajú označiť z hľadiska svojho výkonu ako tepelné zdroje CZT. Polycentrické tepelné zdroje (ďalej len TZ) zabezpečujú majoritnú výrobu a dodávku tepla pre bytové domy, objekty vo verejnej správe a okrajovo pre podnikateľský sektor.

Na celkovej výrobe a dodávke tepla sa podieľa jeden rozhodujúci výrobca tepla a to:

- Filbyt s.r.o., ktorý je správcom 2 kotolní CZT a 12 domových kotolní, ktoré sú vo vlastníctve mesta Filákov,

Celkový inštalovaný výkon TZ v meste Filákov prevádzkovaný rozhodujúcimi výrobcami tepla je 19,074 MW, z čoho na polycentrické TZ pripadá 16,54 MW čo predstavuje cca 86,7 % z celkového vyrábaného tepla v meste rozhodujúcimi výrobcami tepla. Spoločnosť Filbyt s.r.o.

dodáva do polycentrickej siete 14,8 MW. Kotolne, ktoré boli vo vlastníctve Stavebného bytového družstva Filákov sú vo vlastníctve vlastníkov bytov, spoločenstiev vlastníkov bytov.

Plynofikácia

Mesto je celoplošne plynofikované, čo znamená približne 99% katastrálneho územia. Zásobovanie mesta zemným plynom naftovým sa vykonáva z regulačnej stanice VTL/STL $Q=3000 \text{ m}^3 \cdot \text{h}^{-1}$, umiestnenej v lokalite Červený vrch a z regulačnej stanice VTL/STL 3000 umiestnenej na rozhraní katastrálnych území Filákova a Biskupíc. Strednotlakový distribučný rozvod plynu v meste má v uličnej sieti mesta umiestnené hlavné zásobovacie plynovody a prepojovacie plynovody.

Doprava

Širšie dopravné väzby

Mesto je situované na križovatkách európskeho dopravného koridoru:

- na železničnej križovatke v smere východ-západ (na trati Košice – Filákov – Zvolen – Bratislava) a v smere sever-juh (na trati Banská Bystrica – Zvolen – Filákov – Hatvan) a
- v blízkosti cestnej križovatky v smere východ – západ (Ukrajina – Košice – Filákov – Bratislava – Západná Európa) a v smere sever – juh (Škandinávia – Zvolen – Lučenec – Filákov – Salgótarján – Budapešť – Južná Európa).

Vďaka svojej polohe je Filákov ľahko dostupný pre domácich a zahraničných návštevníkov.

Miestna cestná dopravná sieť

Cesta I. triedy I/71 Lučenec – Filákov – Šiatorská Bukovinka – hranica s Maďarskou republikou, je obchvat mesta.

Základnú cestnú sieť mesta tvoria cesty II. a III. triedy, pričom na území mesta plnia funkciu zberných komunikácií. Sú to :

- cesta II. triedy II/571 Lučenec- Filákov – Lenártovce – cesta I/67, je prietah mestom,
- cesta III. triedy III/5711 Filákov – Rátka,
- cesta III. triedy III/5714 Filákov – Buzitka.

Zapojením cestnej siete mesta Filákov na cestu I/71 a cestu II/571 je jeho územie napojené na nadradenú cestnú sieť Slovenskej republiky.

Miestne komunikácie, chodníky, mosty (r. 2022)				
Mesto Filákov	Dĺžka miestnych komunikácií (km)		Dĺžka vybudovaných chodníkov (km)	Počet mostov
	Spolu	z toho bezprašné		
Štátne cesty v k.ú. Filákov / chodníky vedľa štátnej cesty	8,533	0,0	4,525	9
Miestne komunikácie v k.ú. Filákov / chodníky vedľa miestnej komunikácie	24,954	3,138	22,841	1
Celková dĺžka	33,487	3,138	27,366	

Zdroj: Mestský úrad Filákov

Z tabuľky vidieť, že ešte približne 10% miestnych komunikácií nemá spevnený povrch a to najmä v centrálnej mestskej zóne. Dôležitou úlohou budúcich rokov je riešenie tohto problému, lebo práve v týchto lokalitách sa nachádzajú atraktivity cestovného ruchu.

Verejná hromadná doprava

Do roku 2004 Filákov malo vlastné stredisko SAD na zabezpečenie autobusovej dopravy, ale z dôvodu racionalizácie autobusovej dopravy stredisko bolo zrušené a premiestnené do Lučenca. Na autobusovej stanici majú zastávky tak miestne linky, ako aj diaľkové linky (Banská Bystrica, Zvolen, Eger). Na území mesta sú dve železničné stanice (Malá – len pre osobnú dopravu, Veľká - pre osobnú aj nákladnú dopravu, opravovňa rušňov). Filákov sa nachádza na železničných trasách Košice - Filákov, Zvolen – Filákov a Salgótarján – Filákov.

V rámci projektu s názvom "Vytvorenie centra environmentálnej výchovy - revitalizácia Mestského parku vo Filákov" časť SO-18 bol komplexne rekonštruovaný chodník vedľa autobusovej zastávky z malej stanice až do centra mesta. V rámci projektu na autobusovej zastávke boli namontované dve kryté zastávky pre cestujúcich. V roku 2013 bol areál autobusovej zastávky predaný spoločnosti SAD Lučenec. V rokoch 2014 a 2015 bola autobusová stanica rekonštruovaná, boli opravené spevnené plochy (obnovený živičný kryt), boli vybudované státi neprekryté pre autobusy a ostrovčeky s prekrytými stanovišťami pre cestujúcich. Mesto Filákov na území mesta vymenilo 7 zastaralých plechových autobusových zastávok za moderné, presklené typy zastávok.

Statická doprava

Pre odstavovanie a parkovanie automobilov na riešenom území slúži parkovisko na Hlavnej ulici pred objektom Mestského úradu, na Hlavnej ulici pred objektmi obchodov, okolo obchodných domov BILLA, LIDL a TESCO. Problémy s parkovaním evidované v rokoch 2014 – 2015 boli postupne odstránené. V súčasnosti parkovanie a odstavovanie automobilov v meste nespôsobuje dopravné problémy. V predchádzajúcich rokoch boli riešené problémy s parkovaním okolo bytových domov. V období od roku 2016 do roku 2022 bolo vybudovaných resp. vytvorených celkom 244 parkovacích miest, z toho na sídlisku Farská lúka 54 + 20, na

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Záhradníckej pri ZUŠ 7, na ulici Školskej 59, 1. mája (pri Filbyte) 15, Vajanského 30, na Trhovej 9, pod hradom 22 + 3 (autobusy), pred LIDL 6 a na ulici Biskupickej 19.

Pešia doprava

Pre pohyb peších slúžia chodníky okolo komunikácií. V zásade sú vybudované na celom riešenom území. Samostatné chodníky pre peších sú len v mestskom parku, na Koháryho námestí a existuje pešia zóna na Podhradskej ulici. Komunikácia pre cyklistov je riešená v mestskom parku. V roku 2021 bol dobudovaný cyklochodník od veľkej železničnej stanice ku vstupu do mestského parku. V roku 2022 sa pokračuje výstavba cyklochodníka od prvého vstupu do areálu bývalého Kovosmaltu popri Šávoľskej ceste smerom ku ďalším vstupom do priemyselného parku.

Železničná doprava

I keď sa železničná doprava dotýka územia mesta Filákov len okrajovo, je potrebné vychádzať z predpokladu, že južný železničný ťah Zvolen – Filákov – Košice mal plniť v južnej časti Slovenska významnú dopravnú tepnu. Pre obyvateľov a návštevníkov mesta je dopravný prostriedok využívaný na dochádzku do zamestnania, za vzdelaním, za kultúrou, športom, rekreáciou.

Osobná železničná doprava z Filákova cez Šiatorskú Bukovinku do Maďarska bola zrušená v 2013, jej obnovenie by zlepšilo dochádzanie obyvateľov za prácou, či vzdelaním.

Železničná osobná stanica umiestnená na severovýchodnom okraji centra mesta je vo vhodnej pešej dostupnosti z centra mesta, čomu nasvedčuje i zvýšený počet pohybujúcich sa ľudí na ulici SNP.

Protipožiarna ochrana

Mestské zastupiteľstvo vo Filákove, v zmysle § 15, odsek 1, písmeno d) zákona NR SR č. 314/2001 Z.z. o ochrane pred požiarmi v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 314/2001 Z.z.“) a § 37 vyhl. Č. 121/2002 Z.z. o požiarnej prevencii v znení neskorších predpisov schválilo v roku 2019 Požiarny poriadok mesta Filákov (tým bol zrušený Požiarny poriadok mesta Filákov zo dňa 01.07.2005). Nový Požiarny poriadok mesta Filákov s tromi prílohami je účinný od 19.04.2019.

Tento dokument o.i. obsahuje: povinnosti mesta na úseku ochrany pred požiarmi, úlohy orgánov mesta a osôb poverených zabezpečovaním ochrany pred požiarmi v meste a jeho miestnych častiach, povinnosti fyzických osôb, povinnosti právnických osôb a podnikajúcich fyzických osôb, spôsob organizácie podujatí, na ktorých sa zúčastňuje väčší počet osôb, úlohy mesta v čase zvýšeného nebezpečenstva vzniku požiaru, ochranu lesov, živelné pohromy a iné mimoriadne udalosti, či prehľad zdrojov požiarnej vody.

Telekomunikácie a rádiokomunikácie

Rozvody miestnej telefónnej siete sú v riešenom území vedené vzdušnými káblami na samostatných stĺpoch alebo na stĺpoch elektrického vedenia. V rokoch 2020 – 2022 Slovak

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Telekom a.s., Orange Slovensko a.s. a Filleck s.r.o. vybudovali na 50% území mesta modernú podzemnú optickú sieť.

Diaľkový optický kábel prechádza cez mestský park, popri objekte gymnázia, cez Hollého ulicu do objektu Pošty. Odtiaľ pokračuje cez Vajanského ulicu von z mesta.

Informačná spoločnosť

Z hľadiska dostupnosti a využívania informačno-komunikačných technológií (IKT) patrí Filákov a jeho blízke okolie medzi zaostalejšie regióny v rámci SR.

K dispozícii je niekoľko typov širokopásmových pripojení do siete internet: xDSL (metalika) / FTTx (optika) / 4G (LTE) / 3G (HSPA) / WiFi.

Internetom disponuje cca 85 % celkového obyvateľstva mesta a 100 % mestských inštitúcií. Každá škola je napojená na INTERNET.

Káblové TV pokrytie je 90 % pre celé územie mesta.

Vzdelanostná úroveň obyvateľstva v oblasti IKT je nízka.

Mestský úrad disponuje s digitálnou mapou mesta ako aj katastrálnou databázou, ale chýba zatiaľ digitalizácia územného plánu mesta. V roku 2022 bol rozbehnutý proces zabezpečenia úplne nového územného plánu mesta, ktorý už aj v procese prípravy bude dostupný v digitálnej verzii, po schválení (predpoklad v roku 2025 – 2026) bude v plnej miere zdigitalizovaný.

Mesto má vlastnú webovú stránku (www.filakovo.sk) je prítomné na sociálnej sieti Facebook a s mesačnou periodicitou vydáva noviny Filákovské zvesti – Füleki Hírlap (v slovenskom a maďarskom jazyku).

7. Stav životného prostredia

Stav čistoty ovzdušia

Mesto Filákov sa nachádza mimo oblastí Slovenska s najväčším znečistením ovzdušia. Emisná a imisná situácia hlavných znečisťujúcich látok nie je na území mesta monitorovaná. V rámci emisnej situácie sa predpokladá znižujúci sa dopad hlavných znečisťujúcich látok zo stacionárnych zdrojov na základe zastavenia výroby v bývalom závode Kovosmalt a zmenou palivovej základne v stacionárnych (lokálnych zdrojoch s výkonom menším ako 0,3 MW. Hlavným prispievateľom k emisiám oxidu uhoľnatého v meste je automobilová doprava. V rámci imisnej situácie sa v meste Filákov nepredpokladá prekročenie krátkodobého imisného limitu.

V dôsledku celoplošnej plynofikácie ako kladný jav môžeme konštatovať zlepšenie čistoty ovzdušia v meste, čo je výsledkom využívania zemného plynu ako vykurovacieho média bytového fondu, výrobných prevádzok a objektov organizácii sídliačich na území mesta. Rastom ceny zemného plynu, ako aj elektrickej energie však tento priaznivý vývoj môže byť pozastavený a sú tu obavy, že nastúpi trend, hlavne u obyvateľstva, vrátiť sa k využívaniu tradičných palív na vykurovanie, tým môže nastať mierne zhoršenie kvality ovzdušia. Takýto vývoj však mesto nie je schopné eliminovať, je to dôsledok zhoršenia ekonomickej situácie u väčšiny občanov.

Mestské zastupiteľstvo vo Filákov v súlade s ustanovením § 6 ods. 2), § 11 ods. 4) písm. g) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení zmien a doplnkov, § 27 zákona NR SR č. 137/2010 Z.z. o ochrane ovzdušia v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o ovzduší) a § 2 ods. 2 zákona č. 401/1998 Z.z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o poplatkoch) vydalo Všeobecne záväzné nariadenie (VZN) č. 10/2015 ktoré upravuje:

- a) práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri ochrane ovzdušia pred znečisťujúcimi látkami,
- b) pôsobnosť obce ako orgánu štátnej správy ochrany ovzdušia,
- c) pôsobnosť mesta Filákov vo veci rozhodovania pri výkone štátnej správy na úseku ochrany ovzdušia,

a určuje

- d) výšku a spôsob platenia poplatku za znečisťovanie ovzdušia malými zdrojmi znečisťovania ovzdušia (ďalej len „MZZO“),
- e) náležitosti oznámenia vo veciach určenia poplatku prevádzkovateľom MZZO,
- f) zodpovednosť za porušenie povinností na úseku ochrany ovzdušia.

Toto VZN nadobudlo účinnosť dňom 13.10.2015, čím bolo zrušené predchádzajúce VZN zo dňa 15.04.2004.

Mesto Filákov v súčasnosti eviduje celkom 45 kusov malých zdrojov znečisťovania ovzdušia a 16 kusov stredných zdrojov znečisťovania ovzdušia (údaje poskytnuté OÚ Lc, odbor ŽP).

Stav čistoty vôd

Hlavným zdrojom povrchových vôd je vodný tok Belina, ďalšími tokmi sú vodné toky Klatov a Výhliadka.

V širšom území sa nachádza viacero priemyselných a poľnohospodárskych prevádzok, ktoré spolu s mestskými a vidieckymi aglomeráciami sa výraznou mierou podieľajú na zhoršovaní kvality povrchových vôd. Systematicky sa sledovanie kvality vody realizuje na vodnom toku Ipeľ.

Stav čistoty pôdneho podložia

Na znečisťovaní pôdy sa podieľajú pozdĺž intenzívnych cestných ťahov látky z chemickej údržby ciest v zimnom období a samozrejme aj samotná automobilová doprava.

Na znečisťovaní pôdy sa podieľa najmä poľnohospodárstvo. Pri jeho činnosti vzniká špecifický organický odpad ohrozujúci pri nesprávnej manipulácii podzemné vody (v súvislosti s veľkou koncentráciou zvierat na farmách a družstvách dochádza k bodovému znečisťovaniu podzemných vôd priamo pri únikoch z týchto zariadení, prípadne z nespevnených hnojísk) a taktiež rôznorodý odpad ako sú nádoby od pesticídov, olovnaté akumulátory, odpadové oleje a pod. K znečisťovaniu pôdy dochádza aj používaním priemyselných hnojív a pesticídov.

V rámci plošného prieskumu kontaminácie pôd ako subsystému monitoringu pôd sa v okrese Lučenec sleduje obsah chlórovaných uhľovodíkov v pôde.

V roku 2018 bol objednaný a vypracovaný inžinierskogeologický + hydrogeologický prieskum a prieskum životného prostredia pre investičnú akciu „Revitalizácia bývalej priemyselnej zóny na Šávoľskej ceste – Brownfield Filákov“ (v areáli bývalého Kovosmaltu). Prieskumom nebola zistená kontaminácia zeminy a podzemných vôd. Boli zadefinované odporúčania z pohľadu základových pomerov staveniska pre budúcich zhotoviteľov.

Hluk, otrasy a žiarenie

Prípustné limity hlučnosti sú prekročené len v čase dopravnej špičky a to v blízkosti železničnej trate a štátnych ciest.

Podľa trendu nárastu automobilovej dopravy v SR je predpoklad zvyšovania jej intenzity aj v meste Filákov a z toho vznikajúci nárast intenzity hluku a otrasov. Najviac sú postihnuté priestory a objekty okolo ulice Hlavnej, ulice SNP a ulice Biskupickej.

Radónové riziko

Z hodnotenia radónového rizika z geologického podložia (Bezák J., 1997) vyplýva, že v okrese Lučenec je nízke a stredné radónové riziko. Vysoké radónové riziko nebolo na území okresu zaznamenané. Katastrálne územie mesta Filákov patrí medzi územia s výskytom stredného radónového rizika.

Poškodenie vegetácie imisiami

Súvislé plochy porastov a ostatné jednotlivé stromy alebo skupiny stromov sa vyskytujú v rámci sprievodnej vegetácie komunikácií, ovocných záhrad, brehových porastov tokov. Na týchto porastoch, najmä v blízkosti ciest, je možné pozorovať mechanické poškodenia, fyziologické oslabenie zdravotného stavu stromov v dôsledku extrémnych teplôt, sucha, tzv. kyslých dažďov ako výsledku vymývania najmä zložky SO₂ z ovzdušia zrážkovou činnosťou. Dôsledkom je presychanie korún, redukcia asimilačného aparátu, tracheomykózy, následne abiotické vplyvy na poškodenie (lámanie vetiev a korún snehom, vetrom, námrazou).

Ohrozené biotopy živočíchov

V dotknutom území sa nenachádzajú ohrozené biotopy živočíchov.

Súčasný zdravotný stav obyvateľstva a celková kvalita životného prostredia pre človeka

Medzi najväčšie problémy zdravotného stavu obyvateľstva patria srdcovo-cievne, nádorové, diabetické ochorenia, psychické, psychosomatické choroby a choroby dýchacieho ústrojenstva. Všetky tieto choroby majú stúpajúcu tendenciu. Veľmi závažnou a znepokojujúcou skutočnosťou je vývoj nepriaznivého stavu u detskej populácie.

Zdravotný stav obyvateľstva v území, ale aj v celoslovenskom meradle, je priamo ovplyvňovaný kvalitou životného prostredia.

V súbore negatívnych faktorov zhoršujúcich kvalitu životného prostredia a nepriaznivo vplyvujúcich na zdravie ľudí sú zahrnuté hluk a vibrácie.

Zeleň v meste

Mestská zeleň má rozlohu 44,13 ha, z čoho 16,3 ha tvorí udržiavaná zeleň (Mestský park, verejná zeleň). Zeleň je s porovnateľnými mestami v rámci celej SR uspokojivá, ale Mestský park si vyžaduje nevyhnutnú celkovú revitalizáciu, nakoľko vysoká zeleň je značne zastaraná, miestami nebezpečná.

S účinnosťou od 01.01.2012 schválilo Mestské zastupiteľstvo vo Filáкове Všeobecne záväzné nariadenie mesta Filákov č. 10/2011 o všeobecnej čistote, ochrane verejnej zelene a dodržiavaní verejného poriadku na území mesta Filákov. Toto VZN o.i. obsahuje podmienky čistoty chodníkov, miestnych komunikácií a verejných priestranstiev, udržiavania čistoty vodných tokov a nádrží, umiestňovania plagátov a reklamných objektov, užívanie verejného priestranstva, čistoty domov, dvorov a záhrad, čistoty obchodov a výkladov, ochrany verejnoprospešných zariadení, parkovania, ochrany verejnej zelene a životného prostredia, likvidácie odpadov, ochrany ovzdušia, ochrany vôd, zásobovania pitnou vodou a odvádzania odpadových vôd.

Uvedené VZN bolo v roku 2012 zmenené a doplnené Všeobecne záväzným nariadením mesta Filákov č. 13/2012 (účinnosť od 01.01.2013), v roku 2013 Všeobecne záväzným

nariadením mesta Filákov č. 4/2013 (účinnosť od 01.06.2013) a v roku 2018 VZN č. 1/2018 (účinnosťou od 01.08.2018).

Stav zberu a likvidácie odpadov

Podrobnosti o nakladaní s komunálnymi odpadmi, s drobnými stavebnými odpadmi a s elektroodpadmi z domácnosti, najmä spôsob zberu a prepravy komunálneho odpadu, biologicky rozložiteľného odpadu a kuchynského odpadu spôsob nakladania s jednotlivými zložkami triedeného komunálneho odpadu a zneškodňovaní komunálneho odpadu na území mesta Filákov upravuje Všeobecne záväzné nariadenie (VZN) mesta Filákov č. 11/2020 o nakladaní s komunálnymi odpadmi a s drobnými stavebnými odpadmi na území mesta Filákov. Mesto Filákov (ďalej len „mesto“) na základe ustanovenia § 4 ods. 3 písm. g) a § 6 ods. 1 zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov a § 81 ods. 8 zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o odpadoch“) vydalo VZN č. 11/2020, ktoré je účinné od 01.01.2021.

Mestský úrad Filákov, oddelenie výstavby, životného prostredia a stratégie rozvoja zabezpečuje povinnosti a práva mesta pri nakladaní s komunálnymi a drobnými stavebnými odpadmi.

Verejnoprospešné služby mesta Filákov, so sídlom na Farskej lúke, vykonávajú zber, prepravu a zhromažďovanie zmesových komunálnych odpadov, drobných stavebných odpadov, triedených zložiek komunálnych odpadov, elektroodpadov, BRO a pneumatík. Organizácia prevádzkuje zberné strediská na Družstevnej ulici: zberný dvor, kompostáreň a skládka inertného odpadu.

DETOX s.r.o. Banská Bystrica vykonáva mobilný zber nebezpečných zložiek komunálnych odpadov, zabezpečuje projekt separovaného zberu nebezpečných odpadov.

Mesto Filákov vykonáva:

- zber zmesového komunálneho odpadu pre bytové a rodinné domy,
- triedený zber papiera,
- triedený zber skla,
- triedený zber plastov,
- triedený zber kovov,
- triedený zber BRO,
- triedený zber komunálneho odpadu s obsahom škodlivín,
- triedený zber elektroodpadov.

Zber odpadu sa na území mesta zabezpečuje zbernými nádobami 110 l, 120 l, 240 l, 1.100 l, špeciálnymi kontajnermi na sklo, papier, plasty a kov, vrecami na triedený odpad, veľkokapacitnými kontajnermi podľa systému zberu a harmonogramu zberu odpadu.

Zmesový komunálny odpad a drobný stavebný odpad sa prepravuje na skládku Čurgov do Lučenca a zabezpečuje to príspevková organizácia mesta Filákov - Verejnoprospešné služby.

Dvakrát do roka uskutočňuje zber a prepravu objemných odpadov, raz do roka celomestský zber elektroodpadu z domácností.

Prekládková stanica zmesového komunálneho odpadu na Šávoľskej ceste umožňuje celoročný zber objemného odpadu a opotrebovaných pneumatík pre obyvateľov.

Drobný stavebný odpad sa odoberá na zbernom stredisku na ulici Družstevnej.

Biologicky rozložiteľný odpad (BRO) sa zbiera a prepravuje na základe kalendára separovaného zberu raz týždenne. Zber, prepravu a zhodnotenie BRO vznikajúceho pri údržbe verejnej zelene (vrátane parkov a cintorínov) zabezpečujú Verejnoprospešné služby mesta Filákov ako správca verejnej zelene v meste.

Separovaný zber papiera, plastov a sklad je v meste zavedený od roku 2006. V rodinných domoch sa realizuje vrecový spôsob zberu, v bytových domoch do označených zberných nádob. Občania môžu vyseparované zložky odovzdať aj osobne v areáli VPS na Farskej lúke.

Systém separovaného zberu zahŕňa zber komunálnych odpadov v členení na zložky:

- papier a lepenka,
- sklo,
- plasty a PET fľaše,
- BRO,
- viacvrstvový kombinovaný materiál,
- elektroodpad,
- nebezpečné odpady,
- opotrebované pneumatiky.

8. Majetok mesta Filákov

Majetok mesta tvoria nehnuteľné veci a hnuťelné veci vrátane finančných prostriedkov, ako aj pohľadávky a iné majetkové práva, ktoré sú vo vlastníctve mesta podľa zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov, alebo ktoré nadobudlo mesto do vlastníctva prechodom z majetku Slovenskej republiky podľa cit. zákona alebo osobitného predpisu, alebo vlastnou činnosťou.

Majetok mesta tvoria najmä :

- a) veci, ktoré na základe zákona č.138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov prešli z majetku Slovenskej republiky do vlastníctva mesta,
- b) veci, ktoré mesto nadobudlo na základe kúpnej zmluvy, darovacej zmluvy, zámennej zmluvy
- c) veci a súvisiace majetkové práva, ktoré mesto získa pri hospodárení s vlastným majetkom, v rámci svojej činnosti, pri plnení úloh vyplývajúcich mu zo zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov
- d) majetkové práva vrátane pohľadávok a záväzkov
- e) cenné papiere,

- f) obchodné podiely v obchodných spoločnostiach, v ktorých je mesto spoločníkom,
g) iné majetkové práva.

Majetok môže byť v spoluvlastníctve Mesta Filakovo a inej obce alebo inej právnickej osoby, resp. fyzickej osoby.

Hmotný majetok

Celková hodnota hmotného majetku Mesta Filakovo k 31. 12. 2021 bola 30,847 mil. EUR (3.092 EUR na 1 občana), z toho boli budovy a stavby 26.978 mil. EUR (87,46 %). Kontinuálny nárast hodnoty majetku v období rokov 2015 – 2021 vyjadrený v tabuľke. I a grafom napriek hospodárskej kríze, nedostatku vlastných zdrojov a pretrvávajúcim problémom so získavaním finančných prostriedkov z EÚ, Mesto Filakovo v posledných rokoch efektívne zhodnocuje svoj majetok, a to medziročne priemerne o 6,21 %.

Hmotný majetok Mesta Filakovo							
ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
HM v EUR	20 365 854	22 918 051	23 397 822	25 077 033	29 191 632	30 092 706	30 846 666
EUR na 1 obyv.	2 037	2 292	2 340	2 508	2 919	3 009	3 092

Zdroj : MsÚ Filakovo, odd. ekonomiky a majetku mesta

Pozemky

Mesto Filakovo vlastní pozemky k 31.12.2021 v evidenčnej hodnote 3,775 mil. EUR.

Pozemky Mesta Filakovo							
ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
evid. hodnota v EUR	3 387 769	3 396 452	3 402 498	3 551 416	3 530 761	3 567 789	3 775 376

Zdroj : MsÚ Filakovo, odd. ekonomiky a majetku mesta

Majetková účasť Mesta Filakovo v jednotlivých obchodných spoločnostiach

Mesto Filakovo vložilo časť svojho majetku aj do obchodných spoločností založených na účely podnikania.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filakovo na roky 2022 - 2030

Majetková účasť mesta Filakovo v jednotlivých obchodných spoločnostiach je uvedená v nasledovnej v tabuľke :

Tabuľka č. 37: Obchodné spoločnosti s účasťou Mesta Filakovo	
Názov obchodnej spoločnosti	podiel Mesta Filakovo na základnom imaní spoločnosti
Filbyt s.r.o. Filakovo, 1. mája 11, 986 01 Filakovo	100,00 %
Stredoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s., Partizánska cesta 5, Banská Bystrica	1,32 %

Zdroj : MsÚ Filakovo, odd. ekonomiky a majetku mesta

Majetkové cenné papiere

K 31.12.2021 eviduje Mesto Filakovo finančné investície vo forme majetkových cenných papierov v celkovej hodnote 22 288 910,77 EUR, v tom Stredoslovenská vodárenská spoločnosť v hodnote 1 946 636,00 EUR (57 254 ks CP po 34,00 EUR) a FIN M.O.S. v hodnote 342 274,77 EUR.

Finančné investície

K 31.12.2021 eviduje Mesto Filakovo finančné investície vo forme majetkového vkladu v obchodnej spoločnosti Filbyt s.r.o. Filakovo v celkovej výške 540 269,00 EUR.

Miestne dane a poplatky

Miestne dane vyberá Mesto Filakovo podľa platného všeobecne záväzného nariadenia vydaného v súlade so zákonom č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov.

Mesto Filakovo na svojom území ukladalo tieto miestne dane :

- a) daň z nehnuteľností
- b) daň za psa
- c) daň za užívanie verejného priestranstva
- d) daň za ubytovanie
- e) daň za predajné automaty
- f) daň za nevýherné hracie prístroje

g) miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady – poplatok

Sadzby miestnych daní a poplatku boli naposledy upravené v poslednom období upravené zvýšením nasledovne :

- miestne dane v decembri 2018 s účinnosťou od 1.1.2019 v priemere o + 10%,
- poplatok za KO v decembri 2020 s účinnosťou od 1.1.2021 v priemere o + 23,7%.

Príjem miestnych daní a poplatkov závisí každoročne od platobnej disciplíny občanov mesta.

Miestne dane a poplatky Mesta Filakovo							
ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Daň z nehnuteľnosti	213 289	218 476	219 744	229 936	370 367	363 736	371 589
Ostatné miestne dane	20 402	20 626	21 292	22 532	26 054	21 354	21 882
Poplatok za KO	155 175	163 961	163 549	161 776	229 908	216 582	259 412
Spolu	388 866	403 063	404 585	414 244	626 329	601 672	652 883

Zdroj : MsÚ Filakovo, odd. ekonomiky a majetku mesta

Pohľadávky z miestnych daní

Mesto Filakovo znížilo pohľadávky za obdobie 2015 až 2021 celkom o -319 079,00 EUR t.j. v ročnom priemere o -45 583,00 EUR. Naším zámerom pre nasledujúce obdobie je znížiť pohľadávky mesta ročne min. o -60 000,00 EUR. Z uvedeného dôvodu pravidelne zverejňujeme zoznam daňových dlžníkov na internetovej stránke, verejných tabuliach mesta a miestnej tlači. Nárast pohľadávok v rokoch 2019 a 2021 bol z dôvodu zvýšenia sadzieb miestnych daní a poplatku za komunálne odpady. Ročne min. 50.000,00 EUR predstavuje nedoplatok za komunálne odpady u tých osôb, ktorí sú síce v evidencii mesta, avšak už sa dlhodobo zdržiavajú v zahraničí a so správcom miestnych daní vôbec nekomunikujú.

Z objemu pohľadávok ku koncu roku 2021 tvorí:

- 79,50 % poplatok za komunálny odpad (právnické osoby sa na nedoplatku podieľajú 9,97 %),
- 19,79 % daň z nehnuteľností (podnikatelia a PO sa na nedoplatku podieľajú 5,36 %),
- 0,71 % ostatné miestne dane.

Vymáhanie daňových nedoplatkov sa zabezpečuje najmä exekučným konaním, dohodami o splátkach a výzvami na úhradu dlžnej sumy.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filakovo na roky 2022 - 2030

Pohľadávky z miestnych daní Mesta Filakovo							
ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
pohľadávka	188 311	241 371	292 377	328 437	419 040	495 249	580 531

Zdroj : MsÚ Filakovo, odd. ekonomiky a majetku mesta

Finančný objem vymáhaných pohľadávok

Finančný objem vymáhaných pohľadávok z titulu miestnych daní a poplatku podľa jednotlivých rokov je uvedená v nasledovnej v tabuľke :

Finančný objem vymáhaných pohľadávok Mesta Filakovo							
ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
vymáhané	50 569	34 989	43 057	50 863	29 323	49 879	60 399

Zdroj : MsÚ Filakovo, odd. ekonomiky a majetku mesta

Závazky Mesta Filakovo

Výška záväzkov Mesta Filakovo podľa jednotlivých rokov je uvedená v nasledovnej v tabuľke:

Závazky Mesta Filakovo							
ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
záväzky	1 587 381	975 395	1 236 320	3 222 911	3 356 490	2 905 673	2 710 838

Zdroj : MsÚ Filakovo, odd. ekonomiky a majetku mesta

Hospodárenie mesta

Mesto Filakovo je samostatný samosprávny územný celok Slovenskej republiky. Je právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom, majetkom štátu dočasne prenechaným do hospodárenia mesta a s vlastnými príjmami.

Mesto Filakovo patrí k mestám s dobrým hospodárením – dlhodobu dosahuje prebytok rozpočtu, príjmy a kapitálové výdavky mesta sa zvyšujú, hodnota majetku mestá narastá a dlhová služba je stabilizovaná.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filakovo na roky 2022 - 2030

Základom finančného hospodárenia Mesta Filakovo je rozpočet. Viacročný rozpočet mesta je strednodobý ekonomický nástroj finančnej politiky mesta, vyjadruje zámery rozvoja územia a potrieb občanov, vrátane programov mesta na tri rozpočtové roky. Mesto na rok 2021 zostavilo rozpočet podľa ustanovenia § 10 odsek 7) zákona č.583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Rozpočet mesta na rok 2021 bol zostavený ako prebytkový. Bežný rozpočet bol zostavený ako prebytkový a kapitálový rozpočet ako schodkový.

Hospodárenie mesta sa riadilo podľa schváleného rozpočtu na rok 2021.

Rozpočet mesta (vrátane rozpočtových organizácií a príspevkových organizácií) bol schválený mestským zastupiteľstvom dňa 16. decembra 2020 uznesením č. 160/2020.

Celkové príjmy a výdavky Mesta Filakovo v EUR							
(bežné + kapitálové + finančné operácie)							
ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Príjmy	9 687 124	7 830 260	8 846 385	12 307 379	13 826 181	11 827 118	11 806 122
Výdavky	8 705 974	7 649 665	8 475 992	11 460 709	12 421 565	10 997 810	10 994 893
Rozdiel P-V	981 150	180 595	370 393	846 670	1 404 616	829 308	811 229

Zdroj : MsÚ Filakovo, odd. ekonomiky a majetku mesta

Príjmová časť rozpočtu

Daňové príjmy obsahujú výnosy na daniach v správe štátu, miestne dane a miestny poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady.

Nedaňové príjmy obsahujú príjmy z vlastníctva a z prevodu vlastníctva majetku mesta, z vlastnej činnosti mesta a mestom zriadených rozpočtových organizácií.

Finančné operácie obsahujú zostatok finančných prostriedkov z minulého roku

Granty a transfery obsahujú dobrovoľné príspevky od darcov a sponzorov, príspevky či dotácie od subjektov verejnej správy, štátnej správy, štrukturálnych fondov a iných.

Výdavková časť rozpočtu

Výdavky rozpočtu mesta Filakovo sú záväzky, ktoré vyplývajú pre mesto z povinností ustanovených zákonmi, výdavky na výkon samosprávnych funkcií a na činnosť rozpočtových

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

organizácií a príspevkových organizácií zriadených mestom, výdavky na prenesený výkon štátnej správy, výdavky spojené so správou, s údržbou a rozvojom majetku mesta a majetku prenechaného na plnenie úloh, záväzky prijaté v rámci spolupráce s inými obcami alebo vyšším územným celkom, alebo prípadne s ďalšími subjektmi na zabezpečenie úloh vo svojej pôsobnosti vrátane výdavkov na spoločnú činnosť, výdavky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv a dohôd o medzinárodnej spolupráci, úhrada úrokov z prijatých pôžičiek a úverov, výdavky na emisiu dlhopisov a na úhradu úrokov z nich, iné výdavky ustanovené osobitnými predpismi.

Kapitálovými výdavkami sú najmä rozpočtové výdavky na obstaranie a zhodnotenie hmotného a nehmotného majetku, výdavky na tvorbu hmotných a mobilizačných rezerv, ako aj príspevky a dotácie iným právnickým osobám a fyzickým osobám na uvedené účely podľa zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy na príslušný rozpočtový rok.

Kapitálové výdavky Mesta Filákov v EUR							
ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kapitálové výdavky	2 512 106	489 974	692 388	3 540 598	2 788 338	931 686	603 453

Zdroj : MsÚ Filákov, odd. ekonomiky a majetku mesta

9. Manažment a správa mesta

Štatút mesta

Štatút mesta Filákov je základným normatívno-právnym a organizačným predpisom mesta. Upravuje v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi najmä postavenie a pôsobnosť mesta, práva a povinnosti obyvateľov mesta, základné zásady hospodárenia a financovania, nakladania s majetkom mesta, ďalej postavenie a pôsobnosť mestského zastupiteľstva, primátora mesta a ďalších orgánov mestskej samosprávy, ich vnútornú štruktúru, delbu práce medzi nimi, formy a metódy ich práce, rieši tiež širšie vzťahy mesta, symboly mesta, udeľovanie čestného občianstva, cien mesta a odmien.

Štatút mesta bol schválený mestským zastupiteľstvom 29. januára 2015.

Orgány mesta

Orgánmi mesta sú:

mestské zastupiteľstvo,
primátor mesta.

Mestské zastupiteľstvo zriaďuje tieto svoje orgány:

mestská rada,
komisie,
mestský úrad,
mestská polícia.

Mestské zastupiteľstvo rozhoduje o všetkých základných otázkach života mesta Filákov a vykonáva svoju vyhradenú právomoc podľa par. 11 ods. 4 zákona SNR č. 369/90 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších zmien a doplnkov. Mestské zastupiteľstvo malo do 10/2022 celkom 15 poslancov, teraz má 13 poslancov.

Mestská rada je zložená najviac z jednej tretiny poslancov mestského zastupiteľstva. V zložení mestskej rady sa prihliada na zastúpenie politických strán, politických hnutí a nezávislých poslancov v mestskom zastupiteľstve.

Mestské zastupiteľstvo zriaďuje komisie ako svoje stále alebo dočasné poradné, iniciatívne a kontrolné orgány. Komisie sú zložené z poslancov mestského zastupiteľstva a obyvateľov mesta zvolených mestským zastupiteľstvom a majú po 4 - 5 členov.

Mesto Filákov má vytvorené tieto stále **komisie**:

- komisia mestského majetku a finančná komisia,
- komisia pre výstavbu, životné prostredie a územné plánovanie,
- komisia sociálnych vecí a zdravotníctva,
- komisia regionálnej politiky, podnikateľská a cestovného ruchu,
- komisia pre školstvo, mládež a šport,
- komisia pre kultúru,
- komisia ochrany verejného poriadku a dopravy.

Mestský úrad vykonáva administratívne a organizačné veci mestského zastupiteľstva, ako aj ďalších orgánov zriadených mestským zastupiteľstvom. Prácu mestského úradu vedie a organizuje prednosta mestského úradu a primátor mesta. Mestský úrad najmä:

- zabezpečuje písomnú agendu všetkých orgánov samosprávy mesta a je podateľňou a výpravňou písomností mesta,
- zabezpečuje odborné podklady a iné písomnosti na rokovanie mestského zastupiteľstva, mestskej rady a komisií mestského zastupiteľstva,
- vypracúva písomné vyhotovenia rozhodnutí mesta,
- vykonáva nariadenia mesta, uznesenia mestského zastupiteľstva a rozhodnutia mesta,
- koordinuje činnosť organizácií a ďalších subjektov vytvorených mestom,
- zabezpečuje plnenie úloh štátnej správy prenesených na mesto.

V súčasnosti má Mestský úrad vo Filákově tieto oddelenia:

- Oddelenie vnútornej správy,
- Oddelenie ekonomiky a majetku mesta,
- Oddelenie výstavby, životného prostredia a stratégie rozvoja,
- Oddelenie školstva, kultúry a športu.

Okrem týchto oddelení je mesto Filákov aj sídlom **Spoločného obecného úradu**, v rámci ktorého vykonáva hospodársko-správne činnosti na úseku školstva a agendu stavebného poriadku. Štatutárnym zástupcom SPOcÚ je primátor mesta Filákov. V SPOcÚ sú združené okrem Filákova tieto obce: Belina, Biskupice, Bulhary, Buzitka, Čakanovce, Čamovce, Holiša,

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Nitra n/Iplom, Kalonda, Filákovské Kováče, Ratka, Prša, Radzovce, Šiatorská Bukovinka, Šíd, Šávoľ, Šurice, Veľké Dravce.

Mesto má na metodické riadenie škôl zriadený **školský úrad**.

V budove MsÚ funguje aj **klientske centrum**.

Vývoj počtu zamestnancov Mestského úradu						
počet zamestnancov	Rok 2017	2018	2019	2020	2021	2022
Filákov	84	82	76	77	81	83

Zdroj: Mestský úrad Filákov

Mesto má 3 príspevkové organizácie:

Verejnoprospešné služby mesta (VPS),

Hradné múzeum vo Filákov (HMF),

Mestské kultúrne stredisko (MsKS).

VPS Filákov zabezpečuje služby ako: zber a odvoz komunálneho odpadu, čistenie mesta, údržba verejného osvetlenia, správa mestského cintorína, starostlivosť o verejnú zeleň, správa mestských športovísk.

HMF má na starosti NKP Hrad Filákov, v Bebekovej bašte zriadené hradné múzeum, areál Novohradského turistického informačného centra, kde sídli informačné centrum, riaditeľstvo HMF a kancelária Novohrad – Nógrád UNESCO globálneho geoparku, ďalej budovu „Vigadó“ v nej vlastné múzeum a knižnicu.

MsKS má na starosti kultúrny život v meste, spravuje mestské kultúrne stredisko na Námestí slobody. Koordinuje činnosť rôznych kultúrnych súborov, organizuje rôzne kultúrno-spoločenské podujatia a festivaly a zapája sa do medzinárodných/cezhraničných projektov.

Mesto má 1 spoločnosť s ručením obmedzeným (s.r.o.):

Filbyt s.r.o. spravuje všetky byty v bytových domoch, ktoré sú v majetku mesta a je hlavným dodávateľom tepla a teplej úžitkovej vody.

Mesto má 1 neziskovú organizáciu:

Nezábudka n.o. je nezisková organizácia, ktorú uznesením mestského zastupiteľstva vo Filákov č. 23 zo dňa 23.09.2005 založilo Mesto Filákov podľa zákona č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby, aby poskytovala sociálne

služby pre starých a zdravotne postihnutých občanov v meste Filákov v súlade so zákonom č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci. Do registra neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby bola organizácia zapísaná rozhodnutím Krajského úradu v Banskej Bystrici č. OVVS/NO-51/2005 dňa 19.10.2005, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 07.11.2005. Svoju činnosť n. o. zahájila 01.01.2006. V registri subjektov, ktoré poskytujú sociálne služby podľa zákona o sociálnej pomoci v rámci Banskobystrického samosprávneho kraja (BBSK), bola zaregistrovaná dňa 4.4.2006 na konkrétny druh sociálnych služieb – opatrovateľská služba v zmysle § 15 zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov. V registri BBSK n. o. zaregistrovala rozšírenie svojej činnosti dňa 19.04.2008 o ďalšiu sociálnu službu – domov dôchodcov s kapacitou 17 miest v súlade s § 24 zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci so začiatkom poskytovania tejto služby 10.04.2008. V roku 2009 boli poskytované sociálne služby zaregistrované v súlade so zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách. Ako nové služby boli zriadené domov sociálnych služieb, zariadenie opatrovateľskej služby a jedáleň. V súvislosti s novelizáciou zákona o sociálnych službách nastala od 01.01.2015 zmena v poskytovaní pobytových sociálnych služieb – kapacitu 53 pobytových miest tvorí 45 miest v zariadení pre seniorov a 8 miest v zariadení opatrovateľskej služby. Organizácia poskytuje v rámci svojich kapacít, prípadne v domácnosti klientov, aj odľahčovaciu službu. V roku 2013 zaregistrovala organizácia novú sociálnu službu – prepravnú službu, činnosť ktorej zahájila 01.01.2014. Rozhodnutím č. 53631/2011 udelilo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR dňa 15.02.2012 organizácii akreditáciu na realizáciu vzdelávacieho programu Kurz opatrovania v trvaní päť rokov. Akreditáciu organizácii ministerstvo v r. 2017 predĺžilo o ďalších 5 rokov. V roku 2017 organizácia pokračovala v spolupráci s úradmi práce na projekte REPAS, v rámci ktorého uskutočnila 4 opatrovateľské kurzy pre uchádzačov o zamestnanie z okresov Lučenec a Rimavská Sobota. Od 01.08.2015 vykonáva zariadenie aj ošetrovateľské úkony na základe uzatvorenej zmluvy so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou, pobočka Banská Bystrica. Priemerný evidenčný stav zamestnancov organizácie /fyzické osoby/ za rok 2017 bol 35,5 evidenčný prepočítaný stav 34,63 osôb. Posilňovanie v personálnej oblasti rieši n. o. zaraďovaním na pomocné práce aktívnych pracovníkov formou dobrovoľníckej služby, frekventantov opatrovateľských kurzov na prax a prijímaním externých zamestnancov na dohody. Rozhodnutím Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny č. AA/2009/24034/9119/OISS získala n. o. 12.5.2009 postavenie sociálneho podniku (Nezábudka n.o., výročná správa, 2017, s. 5 - 16). Nezábudka n.o. vykonáva svoje aktivity v priestoroch budovy mesta Filákov na Záhradníckej ulici, kde z kapacitných dôvodov sa nezmestia ďalšie služby. Denný stacionár je zaregistrovaný na úplne inej adrese, v renovovanej budove (bývalá ZUŠ) v centre mesta Filákov na Koháriho námestí s kapacitou 10 osôb.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Filákov na roky 2022 - 2030

Organizačná štruktúra mestského úradu

Zdroj: Mestský úrad Filákov

